

Studiehandbok 2002/03

Høgskolen i Molde

www.himolde.no

Forord

Kjære student!

Studiehåndboken er et hjelpemiddel for deg som nå er opptatt som student eller som planlegger å gjennomføre utdanning ved Høgskolen i Molde. Den sentrale delen er en fullstendig oversikt over studieplaner med kursbeskrivelser for de enkelte kursene. Samtidig gir boken praktiske opplysninger, påminnelser og rettleiding for din nye tilværelse som student. Les gjerne boken fra perm til perm. Husk å ta den fram igjen etter hvert som du får behov for mere detaljer om de studieplaner og regler som gjelder ved høgskolen. Det er ditt eget ansvar at du tilegner deg den informasjonen som studiehåndboken gir.

Å være student er ikke bare hardt arbeid for å kvalifisere deg for et framtidig yrke. Studietiden gir deg først og fremst anledning til personlig modning og vekst med utvikling av egne evner og interesser i et fruktbart fellesskap med studenter og ansatte. Jeg ønsker at du skal kunne se tilbake på studietiden i Molde med glede og gode minner.
Lykke til med studiene.

Med vennlig hilsen

Martin Risnes
rektor

HØGSKOLEN I MOLDE

Adresser ved Høgskolen i Molde

Høgskolen i Molde (HSM):

Postadresse: Serviceboks 8, 6405 Molde
Besøksadresse: Britvegen 2
E-postadresse: post@himolde.no
URLadresse: <http://www.himolde.no>
Telefon: 71 21 40 00
Telefaks: 71 21 41 00
Direkte innvalg: 71 21 4x xx

Institutt for økonomi (IFØ), Institutt for informatikk (IFI) og Institutt for samfunnsfag (IFS):

Postadresse Serviceboks 8, 6405 Molde
Besøksadresse Britvegen 2
Telefon 71 21 40 00
Telefaks adm. 71 21 41 00
Telefaks vit. pers. 71 21 42 00 (bør kun brukes for utgående faks)

Institutt for helsefag (HF):

Postadresse Serviceboks 8, 6405 Molde
Besøksadresse Glomstuveien 33
Telefon 71 21 40 00
Telefaks 71 21 40 50

Stuedsted Kristiansund:

Postadresse 7 Industriveien 18, 6517 Kristiansund
Besøksadresse Industriveien 18
Telefon 71 68 51 50
Telefaks 71 68 51 70

Akvakulturutdanninga i Sunndal - AKVAFORSK:

Postadresse 6600 Sunndalsøra
Telefon 71 69 53 00
Telefaks 71 69 53 01
Undervisningssted Sunndalsveien 44, 6600 Sunndalsøra

HØGSKOLEN I MOLDE	2
Adresser ved Høgskolen i Molde.....	2
YRKES- OG STUDIEKOMPETANSE	6
STUDIENE VED HØGSKOLEN I MOLDE	7
INFORMATIKK	9
Bachelorstudium i informatikk (3-årig).....	9
Generell Informatikk (Bachelor).....	11
Systemutvikling (Bachelor).....	12
Nettsystemer (Bachelor).....	14
Informasjonsbehandling med økonomi (Bachelor).....	16
Cand.scient.-retning i informatikk.....	18
Mastergrad ved University of Pittsburgh.....	18
Mastergrad i logistikk.....	18
1-årig studium i informatikk.....	19
1-årig studium i matematikk.....	20
TRANSPORTØKONOMI OG LOGISTIKK	22
Bachelorstudium i transportøkonomi og logistikk (3 år).....	23
Bachelorstudium i industriell logistikk (3 år).....	27
Bachelorstudium i Elektronisk handel (3 år).....	29
Bachelorstudium i petroleumslogistikk (3 år).....	30
1-årig påbyggingsstudium i logistikk og forsyning.....	32
1-årig studium i elektronisk handel og innkjøpsledelse.....	33
Mastergradsstudium i logistikk (2 år).....	34
ØKONOMI OG ADMINISTRASJON	36
Høgskolekandidatstudium i økonomi og administrasjon (2 år).....	38
Bachelorstudium i økonomi og administrasjon (3 år).....	41
Bachelorstudium i revisjon (3 år).....	48
Bachelorstudium i finansiell styring (3 år).....	50
Bachelorstudium i økonomi og innovasjonsledelse (3 år).....	52
1-årig studium i bedriftsøkonomi.....	54
1-årig påbyggingsstudium i finansiell styring.....	55
1-årig påbyggingsstudium i revisjon.....	57
Høgskolekandidatstudium i akvakultur og økonomi (2 år).....	58
SAMFUNNSFAG	62
Bachelor i samfunnsendring og innovasjon (3 år).....	63
Statsvitenskap grunnfag.....	64
Mellomfag i statsvitenskap/administrasjon og organisasjonsvitenskap.....	66
½-årig studium i forvaltnings- og arbeidsrett.....	68
Påbyggingsstudium i kunnskapsledelse og innovasjon.....	69
Examen philosophicum.....	70
HELSEFAG	71
Sykepleierutdanning.....	71
Vernepleierutdanning.....	75
Videreutdanning i psykisk helsearbeid.....	78
Videreutdanning i aldring og eldreomsorg.....	80
STUDIER I UTLANDET	82
Studier ute – en del av studiet i Molde.....	82
Studier ute – etter endt studieløp i Molde.....	85
LEONARDO - jobbpraksis i en utenlandsk bedrift.....	85
Studieprogram for utenlandske ERASMUS/ NORDPLUS-studenter i Molde.....	86
KURSOVERSIKT	87
Administrasjon og organisasjon.....	88
Akvakultur.....	91
Bedriftsøkonomi.....	95
Fotballøkonomi.....	102
Informatikk.....	104
Jus.....	112
Logistikk.....	115
Matematikk/statistikk.....	122

Petroleumslogistikk	125
Revisjon	126
Språk.....	128
Statsvitenskap	130
Samfunnsøkonomi	133
Transport.....	136
REGISTER, FAGOMRÅDER	142
Alfabetisk kursregister.....	145

Høgskolen i Molde er bygd opp med en struktur der styret er det øverste beslutningsorgan. Styret har ansvaret for den faglige virksomheten innen utdanning og forskning. Styret er sammensatt av valgte representanter blant de ansatte og studentene, samt eksterne representanter oppnevnt av departementet.

Høgskolen i Molde har fire institutter: Institutt for økonomi (IFØ), Institutt for informatikk (IFI), Institutt for samfunnsfag (IFS) og Institutt for helsefag (HF).

Instituttene blir ledet av valgte organ der studentene har sine representanter. Studentene er ellers representert i råd og utvalg som arbeider med faglige spørsmål.

Den faglige leder for høgskolen er rektor som blir valgt av tilsatte og studenter.
Den administrative leder er høgskoledirektøren.

NB! En forutsetning for igangsetting av de ulike studietilbud presentert i denne studiehandboka, er at det melder seg et tilstrekkelig antall studenter.

YRKES- OG STUDIEKOMPETANSE

Studiene ved Høgskolen i Molde gir både studie- og yrkeskompetanse. Høgskolen tilbyr studier fra 1 til 5 års varighet.

De flerårige studiene kan stå som selvstendige utdanninger rettet inn mot spesielle yrker.

Samtlige studier ved høgskolen kan benyttes som grunnlag for videre studier ved andre høgskoler og universitet både i Norge og i utlandet.

Under omtalen av de ulike studier finner man nærmere orientering om hvilke studie- og yrkeskompetanse de enkelte studier gir.

Ny gradsstruktur - Bachelorgrad og mastergrad

Stortinget vedtok i juni 2001 en omfattende reform av høgere utdanning i Norge.

Til erstatning for dagens gradssystem vil det fra høsten 2002 og senest fra høsten 2003 innføres 2 nye grader:

Bachelorgrad på lavere nivå, med normert studietid på 3 år.

Mastergrad på høgere nivå, med normert studietid på 2 år.

Det blir videre innført et felles system for beregning av normert studietid og karakterer – European credit transfer system (ECTS). Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng og avløser dagens vekttall som mål på normert studietid.

Høgskolen i Molde går over til ny gradsstruktur fra høsten 2002.

Cand.mag.-grad (overgangsordning)

Høgskolen i Molde innfører fra høsten 2002 ny gradsstruktur. Cand. mag. grad og muligheter for opptak til hovedfag vil da bli erstattet med 3-årige bachelorstudier og mulighet for opptak til mastergradsstudier. For studenter som allerede er i ferd med å bygge opp en cand. mag. grad finnes det overgangsordninger. Høgskolen i Molde kan utskrive cand.mag.-vitnemål til studenter som har fullført 4 års høgskolestudium (80 vt/ 240 studiepoeng), herav ett studium på 1 1/2 års varighet (mellomfag, 30 vt/90 studiepoeng), og ett årsstudium (grunnfag, 20 vt/60 studiepoeng). Siste mulighet for å få skrevet ut en cand. mag. grad er vårsemesteret 2005. Det er imidlertid ikke mulig å få tildelt både en cand. mag. grad og en bachelorgrad.

Ta kontakt med studiekontoret for nærmere opplysninger om muligheten for å fullføre en cand. mag. grad

STUDIENE VED HØGSKOLEN I MOLDE

Studier ved Institutt for økonomi, Institutt for informatikk og Institutt for samfunnsfag:

Informatikk og matematikk:

- 3-årig bachelorstudium i informatikk
- Cand. scient.-studium i informatikk/logistikk
- 1-årig studium i informatikk
- 1-årig studium i matematikk

Transportøkonomi og logistikk:

- 3-årig bachelorstudium i transportøkonomi og logistikk
- 3-årig bachelorstudium i industriell logistikk
- 3-årig bachelorstudium i elektronisk handel
- 3-årig bachelorstudium i petroleumslogistikk
- 1-årig påbyggingsstudium i logistikk og forsyning
- 1-årig studium i elektronisk handel og innkjøpsledelse
- 2-årig mastergradsstudium i logistikk
- 2-årig mastergradsstudium i petroleumslogistikk (NB! Betalingsstudium)

Økonomi-administrasjon:

- 3-årig bachelorstudiumstudium i økonomi og administrasjon
- 3-årig bachelorstudium i revisjon
- 3-årig bachelorstudium i finansiell styring
- 3-årig bachelorstudium i økonomi og innovasjonsledelse
- 2-årig studfium i økonomi og administrasjon
- 1-årig påbyggingsstudium i revisjon
- 1-årig studium i bedriftsøkonomi
- 1-årig påbyggingsstudium i finansiell styring
- 2-årig studium i akvakultur og økonomi

Samfunnsfag:

- 3-årig bachelorstudium i samfunnsendring og innovasjon
- Grunnfag statsvitenskap
- Mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap
- 1/2-årig studium i forvaltnings- og arbeidsrett
- 1-årig påbyggingsstudium i kunnskapsledelse og innovasjon
- Examen philosophicum

Studier ved Institutt for helsefag:

Institutt for helsefag tilbyr følgende studier:

- 1. Sykepleierutdanning** – Bachelorgrad. Heltidsstudium - 3 år. Opptak 2 ganger i året både i januar og august - studiested Molde med praksisstudier både i Molde/Romsdal og Kristiansund/Nordmøre.
* Deltidsstudium - 4,5 år. Opptak annet hvert år, neste opptak er høsten 2002. Studiested Kristiansund med praksisstudier i Kristiansund/ Nordmøre. Enkelte praksisstudier kan bli lagt utenfor Nordmøre.
- 2. Vernepleierutdanning** – Bachelorgrad. Heltidsstudium - 3 år. Opptak av studenter hver høst. Studiested Molde - praksisstudier i hele fylket.
- 3. Videreutdanning i psykisk helsearbeid**
* Deltidsstudium over 2 år i Molde og i Ålesund. Opptak hvert andre år, neste opptak er høsten 2002.
- 4. Videreutdanning i aldring og eldreomsorg.**
* Deltidsstudium over 2 år i Kristiansund. Opptak hvert andre år, neste opptak er høsten 2002.

Forbehold om oppstart av studier

Det tas forbehold om at det melder seg et tilstrekkelig antall studenter til at de enkelte studier kan igangsettes.

Oppbygging av studiene

Studiene ved Høgskolen i Molde er bygget opp etter kursprinsippet. Hvert kurs gir studiepoeng etter arbeidsbyrde. Arbeidsbyrden for ett semester blir regnet til 30 studiepoeng (10 vekttall etter gammel ordning), slik at normal arbeidsbelastning i løpet av et studieår vil være 60 studiepoeng (20 vekttall etter gammel ordning). Kursene kan strekke seg over ett eller flere semester.

Forbehold om endring i studieplanene

Høgskolen i Molde ønsker til enhver tid å kunne tilby målrettede studier på høyt faglig nivå innen områdene økonomi, informatikk, samfunnsfag og helsefag. Fagplanene for de eksisterende studietilbud blir derfor med jevne mellomrom revidert

---

INFORMATIKK

Høgskolen i Molde tilbyr både 3-årig studium (bachelor, flere spesialiseringsretninger) og 1-årig studium i informatikk, samt 1-årig studium i matematikk. Videre er det avtaler om overgang til hovedfagstudium (cand.scient.) ved Universitetet i Bergen og mastergrad ved University of Pittsburgh.

Fullført 3-årig bachelorgrad gir også grunnlag for opptak til høgskolens mastergradsstudium i logistikk.

Bachelorstudium i informatikk (3-årig)

Informatikk inngår som et sentralt verktøy i mange fag, i tillegg til å være et fag i seg selv. Selve innholdet i faget er under rivende utvikling. Det gjelder både det teknologiske grunnlaget og hvordan informatikk brukes i samfunnet. Utviklingen av informatikk generelt og anvendelsene innen kommunikasjon spesielt, er den dominerende drivkraften i de store endringene i samfunnet som vi opplever så sterkt i vår tid. Nye næringer oppstår og gamle forsvinner. I takt med det oppstår nye yrker og jobbmuligheter. Dette er i seg selv en utfordring for den som søker utdanning. Men i den grad noe kan sies sikkert om framtiden, kan vi ta for gitt at det vil være et stort behov for kompetanse innen IT.

Akkurat hva slags yrker og hvordan jobbmulighetene vil utvikle seg, er det derimot vanskelig å forutsi. Derimot vet vi at IT-faget vil utvikles og endres. Den som satser på IT, må også satse på livslang læring. Det viktigste med en utdanning må derfor være å gi et godt fundament for videre læring og tilegnelse av ny kunnskap. Dette er grunntanken bak studietilbudet i informatikk.

Studiet søkes da også av kandidater med svært ulik bakgrunn og interesse. I tråd med dette er studietilbudet ved Høgskolen i Molde et studium med stor frihet for studenten i valg av fagsammensetning. Høgskolen har også utviklet tre spesielle studieløp med spesifikke karriereretninger som siktemål, nemlig Systemutvikling, Nettsystemer og Informasjonsbehandling med økonomi. Vi omtaler disse tre spesielle studieløpene i det følgende som spesialiseringsretninger. Hver slik spesialisering er tilordnet et sett kurs som vi omtaler som en spesialiseringsgruppe. For å få godkjent studiet som en spesialisering, må studenten velge en betydelig del av kursene fra en slik gruppe. Mange er interessert i lengre utdanningsløp (5 år) og har da flere muligheter. Etter en Bachelor i informatikk kan en søke opptak til vårt 2-årige mastergradsstudium i logistikk i Molde. Høgskolen har også overgangsordninger til mastergradsutdanning ved University of Pittsburgh i USA (informatikk og tele-kommunikasjon, ca 1.5 år), samt Universitetet i Bergen (informatikk, 1.5 år). Illustrasjonen under gir en indikasjon på mulighetene, men ta kontakt for å få mer detaljer om overgangsordningene, da det er endel spesielle krav om kurs, samt at noen ordninger er under endring i året 2002.

Cand. Science Univ. i Bergen (1,5 år)	Master of Science Univ. i Pittsburgh (1,5 år)	Mastergrad i logistikk Høgskolen i Molde (2 år)	
Systemutvikling	Nettsystemer	Informasjons- behandling m/økonomi	Generell informatikk
__Bachelor (3 år)__	__Bachelor (3 år)__	__Bachelor (3 år)__	__Bachelor (3 år)__

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse. Flere av kursene ved høgskolen krever kunnskaper i matematikk. Kurset Mk101 Innføring i matematikk er derfor en forutsetning for mange kurs.

Undervisningen i Mk101 bygger på forkunnskaper tilsvarende to år matematikk 2MY fra studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag fra videregående skole. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, bør sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter.

NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.

Høgskolen tilbyr også studenter med svake forkunnskaper i matematikk å følge et eget tilrettelagt støttekurs Mk002 som tar sikte på å presentere sentrale deler av pensum i kurset 2MY fra videregående skole. Studenter som velger å følge kurset Mk002 om høsten, kan ta det ordinære kurset Mk101 om våren. Høgskolen gjør oppmerksom på at dette kan gjøre det vanskeligere å følge normal studieprogresjon. Studenter med akseptable forkunnskaper i matematikk blir sterkt anbefalt å følge ordinær studieplan og ta kurset Mk101 i første høstsemester. Selv om gode kunnskaper i matematikk er nyttige og også nødvendig for noen av studieretningene, er det mulig å gjennomføre et studium i informatikk uten bakgrunnskunnskap i matematikk.

Mye av pensumlitteraturen og andre hjelpemidler er på engelsk, så gode engelskkunnskaper vil være en fordel. Enkelte av våre kurs foreleses også på engelsk, samt at studenten kan ta deler (f.eks. ett semester) av studiet ved utenlandske læresteder (Irland, Spania, Tyskland, Nederland; vi er med på europeiske utveksling, se informasjon om dette under "Studier i Utlandet"). Gode språkkunnskaper vil derfor alltid være en fordel.

Vitnemål og spesialiseringsretninger

For å få vitnemål fra informatikkstudiet må studenten ha bestått eksamen i 180 studiepoeng som er normen for et treårig studium. **Av de 180 studiepoengene må minst 108 være innen informatikk** (inkluderer Lo205 eHandel). Vitnemålet kan utformes slik at det forteller hvilken spesialisering studenten har valgt. For å få et vitnemål med spesifisert spesialisering, må studenten ha bestått eksamen i et gitt antall studiepoeng innen settet av kurs som er definert for spesialiseringsretningen. Et slikt sett med kurs omtales som en spesialiseringsgruppe. I tillegg kan noen kurs være obligatorisk for spesialiseringen. *NB!* Merk at In102 Innføring i Informasjonsteknologi er et kurs for økonomistudenter og er ikke studiepoengsgivende for informatikkstudiene.

De enkelte kursene

Hvert kurs er beskrevet med studiepoeng. Normen er at studenten skal ta eksamen i 60 studiepoeng hvert studieår. Studiepoengene er ment å beskrive arbeidsmengden i kursene. Hvert kurs er beskrevet med hva slags kunnskap kurset bygger på. I kurskatalogen er det også beskrevet hvilke andre kurs som *må* være *bestått* for at et gitt kurs kan følges.

Kursene In105 Menneske-maskin kommunikasjon og In150 Programmering er obligatoriske for informatikkstudiet. Disse kursene tas normalt i 1. semester i studiet. Studenter som ønsker å følge spesialisering i Systemutvikling eller Nettsystemer må vanligvis ta In160 Videregående Programmering i 2. semester for å kunne ta hele studiet på normert tid, tre år.

Kursene i spesialiseringsgruppen bestemmer profilen på spesialiseringen. Kurs som er nødvendige forutsetninger for å følge disse kursene, er oppført som obligatoriske på den aktuelle spesialiseringen. Vi har noen få kurs som ikke gis regelmessig (men etter interesse og ressurser), disse blir markert som *uregelmessig* i kursbeskrivelsene. Informasjon om disse gis særskilt.

Undervisningen er lagt opp med forelesninger, gruppeøvelser og prosjektarbeid. I dette arbeidet vil en benytte høgskolens dataanlegg som består av et stort antall moderne PC'er tilknyttet Internett og studenthyblenes nettverk. Programmering vil foregå i forskjellige programmeringsspråk, med standard utviklingsverktøy.

Kursene er under stadig endring samtidig som nye kurs kommer til etter hvert. Studieplanen vil derfor stadig være under vurdering og utprøving. Opplysningene som blir gitt for de enkelte kurs (bak i boken) vil derfor kunne endres i løpet av studietiden. For hvert kurs er det oppgitt aktuell litteratur. Dette er ikke alltid det samme som pensumlitteratur. Faktisk pensumlitteratur vil først bli oppgitt av faglærer ved kursstart, men den oppgitte litteraturen vil stort sett dekke pensum i faget, og gi et inntrykk av kursets innhold.

Generell Informatikk (Bachelor)

Informatikk er et meget variert fag, med et bredt spekter av jobbmuligheter. Faget er derfor interessant for studenter med ulik faglig bakgrunn fra videregående skole, og med forskjellige interesser. For å imøtekomme dette tilbyr Høgskolen i Molde et generelt bachelorstudium i informatikk, med kun to obligatoriske fag (24 studiepoeng). Ut over dette kan studenten velge fritt blant kurs innen informatikk, økonomi, språk, administrasjon og organisasjon, m.m., men minst 108 studiepoeng (inklusive de 24 obligatoriske) må være informatikkfag. Obligatoriske kurs er:

- **In105 Menneske-maskin kommunikasjon**

- **In150 Programmering**

Ingen spesialiseringsgruppe er angitt.

Et *eksempel* på et studieløp som kvalifiserer for et slikt vitnemål er vist nedenfor.

Det presiseres at skissen til studieløp er et eksempel. Studenten kan fritt velge fagsammensetning etter interesse og forutsetninger så lenge sum studiepoeng i informatikk er minst 108 studiepoeng. Denne friheten gjør at det blir studentens eget ansvar å sette sammen et studieprogram som er tilpasset egne mål for framtidig yrkeskarriere.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske-maskin kommunikasjon	In151 Programmeringspraksis	
	12	12	
Bø001 Forkurs i regnskap	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
	12	12	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk002 Støttekurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	
	3	6	
	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Mk202 Diskret matematikk	
	6	6	
	Ad150 Organisasjon	In140 Systemering	
	12	12	2. år
	In350 Dokumentbehandling og informasjonsstyring	In160 Videregående Programmering	
	12	12	
	In136 Databaseprosjekt		
	6		
	In240 Operativsystemer	Lo205 Elektronisk handel	
	12	12	
	Lo300 Innføring i logistikk	In270 Data-kommunikasjon	3. år
	6		
	In601 Database-applikasjoner		
		12	
		Bø200 Finansregnskap	
	12	m. analyse	6

Eksempel på studieløp som passer generell informatikk (Obligatoriske kurs i **uthvet skrift**, resten i normal skrift er valgfag etter eget ønske).

Systemutvikling (Bachelor)

Dette studieløpet er innrettet mot studenter med interesse for program- og systemutvikling. Studiet er yrkesrettet og sikter inn mot arbeid i IT-avdelingene i offentlige og private virksomheter. Studiet er også et godt grunnlag for utdanning på hovedfags- og mastergradsnivå. Programutvikling og systemering er naturlig nok sentrale fagområder i studiet.

Følgende kurs er obligatoriske for å få vitnemål på spesialiseringen i Systemutvikling:

- **Mk101 Innføring i matematikk**
- **Mk202 Diskret matematikk**
- **In105 Menneske-maskin kommunikasjon**
- **In140 Systemering**
- **In150 Programmering**
- **In160 Videregående programmering**
- **In212 Objektorientert utvikling**
- **In530 Prosjektoppgave**

Spesialiseringsgruppen for systemutvikling inneholder følgende kurs:

- **In295 Algoritmer og datastrukturer**
- **In204 Komponentbasert Utvikling**
- **In601 Databaseapplikasjoner**

Minst 24 studiepoeng må tas fra spesialiseringsgruppen.

Nedenfor skisseres et eksempel på studieløp som gir vitnemål med Systemutvikling som spesialisering. NB! Det foreslåtte oppsettet er et eksempel på et mulig studieløp. Kurs som er oppført uten skråstilt eller uthevet skrift, kan byttes med andre kurs så lenge sum studiepoeng i informatikkfag er minst 108 studiepoeng.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske- maskin kommunikasjon	In160 Videregående programmering	
	12	12	
	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
	12	12	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk202 Diskret matematikk	
	6	6	
	In212 Objektorientert utvikling	In140 Systemering	
	12	12	
	In240 Operativsystemer	<i>In295 Algoritmer og datastrukturer</i>	2. år
	12	12	
	In230 Datamaskin- arkitektur	Lo205 Elektronisk handel	
	12	12	
	<i>In204 Komponentbasert utvikling</i>	In380 Robuste og sikre system	
	12	12	
	<i>In601 Database- applikasjoner</i>	In530 Prosjektoppgave	3. år
	12		
		18	

Eksempel på studieløp for Systemutvikling
(Obligatoriske kurs i **uthevet skrift**, spesialiseringkurs i *skråstilt skrift*, og valgfag i normal skrift).

Nettsystemer (Bachelor)

Samfunnets økende avhengighet av Internett og elektronisk handel krever personell som kan betjene datanett, beskytte mot misbruk, vurdere ytelse og sikre tilgjengelighet. Studiet i Nettsystemer er rettet mot dette markedet, og er egnet for informatikkstudenter som ønsker et mer praktisk studium. Det gir en fordypning innen planlegging og programmering av maskiner, nettverk og databaser som understøtter disse kritiske tjenestene. Programutvikling utgjør en mindre del.

Studentene som følger denne spesialiseringsretningen, gis anledning til å ta sertifikat via CISCO's nettverksakademi.

Følgende kurs er obligatoriske/nødvendige for å vitnemål med spesialisering i Nettsystemer:

- **In105 Menneske-maskin kommunikasjon**
- **In115 Nettverksdrift**
- **In150 Programmering**
- **In160 Videregående programmering**
- **In520 Prosjektoppgave**

Spesialisierungsgruppen for Nettsystemer inneholder følgende kurs:

- *In380 Robuste og sikre systemer*
- *In240 Operativsystemer*
- *In230 Datamaskinarkitektur*
- *In270 Datakommunikasjon*

Minst 36 studiepoeng må tas fra spesialisierungsgruppen.

Nedenfor angis et eksempel på et studieløp som vil gi vitnemål i spesialisierungs-retningen.

NB! Det foreslåtte studieløpet er et eksempel på et mulig studieløp. Kurs som er oppført uten skråstilt eller uthevet skrift, kan byttes med andre kurs så lenge sum studiepoeng i informatikkfag er minst 108 studiepoeng.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske- maskin kommunikasjon	In160 Videregående programmering	
Bø001 Forkurs i regnskap	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk202 Diskret matematikk	
	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	<i>In270 Data- Kommunikasjon</i>	
	In136 Databaseprosjekt		
	<i>In240 Operativsystemer</i>	Bø200 Finansregnskap med analyse	2. år
		Bø101 Innføring i investeringsanalyse	
	In115 Nettverksdrift		
	<i>In230 Datamaskin- arkitektur</i>	<i>In380 Robuste og sikre systemer</i>	
	Lo300 Innføring i logistikk	In520 Prosjektoppgave	3. år
	Ad150 Organisasjon		

12

18

Eksempel på oppbygging av studiet i nettsystemer

(Obligatoriske kurs i **uthevet skrift**, spesialiseringskurs i *skråstilt skrift*, og valgfag i normal skrift).

Informasjonsbehandling med økonomi (Bachelor)

Studiet i informasjonsbehandling med økonomi egner seg godt for den som er interessert i både informatikk og økonomi. Det legges vekt på å oppnå forståelse for organisering og styring av informasjonsressursene i bedriften og hvordan IT kan benyttes for å oppnå strategiske mål. Studiet gir samtidig et godt fundament i bedriftsøkonomiske emner. Mange bedrifter og organisasjoner har behov for personer som både har en god forståelse for IT og en basiskunnskap innenfor et annet fagområde. Studiet vil derfor kvalifisere for et bredt spekter av jobber i næringsliv og forvaltning, f.eks. ulike støttefunksjoner ved innføring av informasjonssystem, deltakelse i eller ledelse av IT-prosjekt, og ulike koordineringsfunksjoner hvor IT er et sentralt verktøy. Studiet er mindre rettet mot programmering og de tekniske sidene ved IT enn de andre informatikkstudiene.

Kurs som er obligatoriske/nødvendige for å få vitnemål for denne spesialiserings-retningen:

- **Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi**
- **Bø200 Finansregnskap med analyse**
- **In105 Menneske-maskin kommunikasjon**
- **In150 Programmering**
- **Mk101 Innføring i matematikk**
- **Mk231 Statistikk I**

Spesialisierungsgruppen inneholder følgende kurs:

- *Ad150 Organisasjon*
- *Bø101 Innføring i investeringsanalyse*
- *Bø330 Innføring i markedsføring*
- *Bø430 Operasjonsanalyse*
- *Bø530 Økonomisk styring*
- *Lo300 Innføring i logistikk*
- *Lo505 Innkjøpsledelse*
- *Lo510 Verdikjedeanalyse*
- *Lo525 Kvalitetsledelse*
- *Lo205 Elektronisk handel*
- *In725 Prosjektstyring*

Minst 36 studiepoeng må tas innenfor spesialisierungsgruppen. Nedenfor angis et eksempel på et studieløp som vil gi vitnemål på spesialiseringen. NB! Det foreslåtte studieløpet er et eksempel på et mulig studieløp. Kurs som er oppført uten skråstilt eller uthevet skrift, kan byttes med andre kurs så lenge sum studiepoeng i informatikkfag er minst 108 studiepoeng.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske- maskin kommunikasjon	In151 Programmerings- praksis	
	12	12	
Bø001 Forkurs i regnskap	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
	12	12	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	
	6	6	
	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	
	6	6	
	<i>Ad150 Organisasjon</i>	In140 Systemering	
	12	12	2. år
	Lo300 Innføring i logistikk	In160 Videregående programmering	
	6		
	In136 Databaseprosjekt		
	6	12	
	In350 Dokument- behandling og informasjonsstyring	<i>Lo205 Elektronisk handel</i>	
	12	12	
	<i>Lo505 Innkjøpsledelse</i>	<i>Bø330 Innføring i markedsføring</i>	
	6	6	3. år
	<i>Lo525 Kvalitetsledelse</i>	Bø101 Innføring i investeringsanalyse	
	6	6	
	<i>Lo510 Verdikjedeanalyse</i>	<i>In725 Prosjektstyring</i>	
	6	6	

Eksempel på oppbygging av studiet informasjonsbehandling med økonomi
(Obligatoriske kurs i **uthevet skrift**, spesialiseringskurs i *skråstilt skrift*, og valgfag i normal skrift).

Cand.scient.-retning i informatikk

Studenter med utgangspunkt i informatikkstudiet i Molde kan ta hovedfag informatikk ved Universitetet i Bergen (UiB) så sant det er avlagt eksamen i et sett obligatoriske kurs. Høgskolen i Molde og UiB samarbeider også om et hovedfagsstudium i skjæringspunktet mellom informatikk og logistikk.

Cand.scient.-retningen i informatikk/logistikk har som mål å gi studentene et grunnlag til å kunne utføre og lede større utviklingsprosjekt, til å kunne utføre konsulenthjelp og til en forskerutdanning. Se omtale om "Logistikk" annet sted i håndboken. Høgskolen i Molde har i dag forskningsaktiviteter på disse områdene, flere i samarbeid med faggruppen for optimering ved UiB. Forutsetningen for å kunne ta studiet er at en er opptatt som hovedfagsstudent ved Institutt for Informatikk, UiB.

Cand.scient.-studiet består av et teoripensum på 30 studiepoeng og en forskningsoppgave (se Studiehåndbok for realfag, UiB). Teoripensumet kan velges blant hovedfagskursene som tilbys i informatikk ved UiB og i logistikk/ informatikk ved Høgskolen i Molde. Minst 15 studiepoeng må imidlertid være fra UiB. Forskningsoppgaven blir knyttet til forsknings- og utviklingsprosjekt ved Høgskolen i Molde - ofte med industriell tilknytning. Studenten kan oppholde seg i Molde under arbeidet med oppgaven.

Tilbudet av hovedfagsemner i informatikk/logistikk ved HSM består dels av selvstudiumsemner, dels av kurs som tilbys etter behov og regulære kurs. NB! Ordningen er under endring i 2002, ta kontakt for å få vite mere.

Mastergrad ved University of Pittsburgh

Høgskolen i Molde har etablert en samarbeidsavtale med University of Pittsburgh som tilbyr studenter fra Molde med en viss fagsammensetning, basert på det 3-årige studiet i informatikk, adgang til deres mastergradsstudier i informatikk. Ordningen gir rett til å søke om stipend og lån i Statens lånekasse for ungdom. Samarbeidet med University of Pittsburgh har vært svært vellykket og mange studenter har i årenes løp benyttet seg av dette tilbudet.

Mastergrad i logistikk

Høgskolen i Molde tilbyr mastergradsstudium i logistikk. Studenter med 3-årig studium i informatikk kan søke opptak til dette studiet. Se for øvrig om mastergradsstudiet annet sted i katalogen.

1-årig studium i informatikk

Dette studietilbudet gir en solid innføring i primære emner innen informasjonsteknologi (IT) og elektronisk handel. Første semester vil gi innføring i hvordan IT-systemene er satt sammen og hvordan man utvikler dataprogram og *god design* av brukertjenester. Med denne bakgrunn vil andre semester gi mer programmeringsopplæring i databaseteknologi, samtidig som det på et forretningsmessig plan tar opp hvordan IT *anvendes* i elektronisk handel. Med dette studiet bak seg vil en kunne fungere som en meget anvendelig IT-ressursperson i det offentlige og private, i IT-opplæringsinstitusjoner, eller som medarbeider i en IT-avdeling.

Kompetanse

Studiet er godkjent som en årsenhet i en *cand.mag.* utdanning, men vil også være spesielt nyttig for generell kompetanseheving. Det kan også brukes som påbyggingsstudium i informatikk for studenter ved andre studier ved høgskolen.

For de som ønsker det, er det selvfølgelig aktuelt å søke om opptak for å fortsette på våre mer langvarige og fordypende studium innen informatikkfaget.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse

Høst	Vår
In105 Menneske- maskin kommunikasjon	In135 Datamodellering og databaser
12	12
In150 Programmering	Valgfag
12	12
In115 Nettverksdrift	
	12
Oppbygging av 1-årig studium i informatikk	

Valgfag:

- In151 Programmeringspraksis (anbefales)
- In160 Videregående programmering
- Lo205 Elektronisk handel

1-årig studium i matematikk

Utdanningen tar sikte på å gi matematiske grunnkunnskaper for videre studier ved universitet og høyskoler samt faglig skoling rettet mot matematikk-undervisning i skolen.

Matematikk er et sentralt metodefag for arbeid innen en rekke fagområder, og behovet for matematisk skoling vil generelt øke i takt med behovet for høyere kvalitet i utdanningen i et samfunn som ønsker å satse på en kunnskapsbasert industri.

For studenter som planlegger å studere naturvitenskapelige fag ved et universitet, vil det passe godt å la matematikk være det første faget en starter opp med. Grunnleggende kunnskaper i matematikk er også viktig for de som skal studere tekniske fag, økonomiske fag eller datafag med sikte på arbeid i næringsliv eller offentlig forvaltning. I denne sammenheng vil en spesielt gjøre oppmerksom på muligheten for å kombinere matematikkstudiet med tre år informatikk ved Høgskolen i Molde. Denne kombinasjonen utgjør en meget solid grunnutdanning som samtidig gir overgangsmuligheter til hovedfagsstudium i informatikk ved universitetene i Bergen og Pittsburgh.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse. Studiet bygger på pensum fra kurset 3MX i studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag i den videregående skolen. Studenter med annen bakgrunn må tilegne seg forkunnskaper tilsvarende kurset 3MX før de begynner på studiet.

Kompetanse

Ved å kombinere matematikkstudiet med tre år informatikk ved Høgskolen i Molde, vil man kunne oppnå en cand.mag.-grad. Matematikkstudiet er også godkjent som tilleggsutdanning for lærere og kan gå inn som en del av en adjunktutdanning. Studenter som tar sikte på å gå videre til hovedfagsstudium i matematiske fag ved et universitet, må imidlertid supplere det ettårige studiet for å oppnå en godkjent emnegruppe for hovedfag.

Oppbyggingen av studiet

Matematikkstudiet er delt inn i kurs med angitt studiepoeng. Studiet er på 60 studiepoeng. Undervisningen er lagt opp med forelesninger, øvelser og gruppearbeid. I enkelte kurs kreves det innlevering av oppgaver som må være godkjent før en kan gå opp til eksamen. Det er to ulike studieløp å velge mellom. Disse har felles studieplan for høsten, mens fagene som inngår om våren er ulike.

Høst	Vår – Alternativ 1	Vår – Alternativ 2
Mk121 Matematiske metoder 15	Mk240 Lineær algebra 15	Mk240 Lineær algebra 15
Mk130 Grunnkurs i statistikk 15	Mk261 Anvendt statistikk 15	Mk211 Numeriske metoder *) 9 Mk202 Diskret matematikk 6

Oppbygging av 1-årig studium i matematikk.

*) NB! Mk211 blir undervist kun annet hvert år.

Alternativ 1

En slik kurskombinasjon vil utgjøre et årsstudium i matematiske fag (30 studiepoeng matematikk og 30 studiepoeng statistikk), og vil kunne være et alternativ for studenter som primært ønsker å kombinere matematiske fag med et høgskolestudium i økonomi, informatikk eller logistikk. Dette alternativet vil ikke bli godkjent som en emnegruppe i matematikk ved universitetene.

Alternativ 2

Denne varianten er spesielt tilpasset studenter som ønsker å fortsette med hovedfag i informatikk ved Universitetet i Bergen. Ordningen er under revurdering i 2002, så ta kontakt for mer informasjon om dette alternativet. NB! Kurset Mk211 blir undervist kun annet hvert år. Kurset undervises neste gang vårsemesteret 2004.

TRANSPORTØKONOMI OG LOGISTIKK

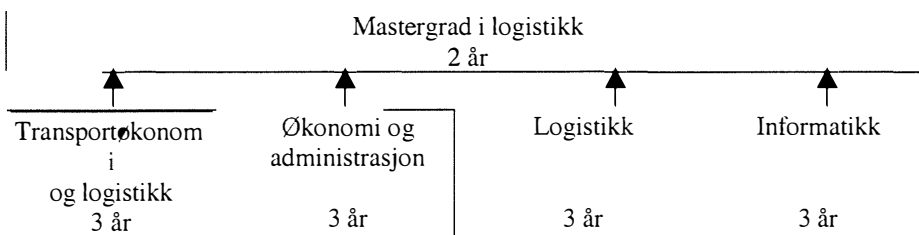
Innenfor fagområdet transportøkonomi og logistikk tilbyr Høgskolen i Molde følgende studier:

- Bachelorstudium i transportøkonomi og logistikk (3 år)
- Bachelorstudium i industriell logistikk (3 år)
- Bachelorstudium i elektronisk handel (3 år)
- Bachelorstudium i petroleumslogistikk (3 år)
- Påbyggingsstudium i logistikk og forsyning (1 år)
- Årsstudium i elektronisk handel og innkjøpsledelse (1 år)
- Mastergradsstudium i logistikk (2 år)
- Mastergradsstudium i petroleumslogistikk (2 år)

Effektiv persontransport og effektiv styring av transport av varer er behov som må dekkes. Kunnskap og innsikt i hvordan bedrifter og samfunnet totalt sett kan nå sine mål på disse områdene blir dermed viktig. Høgskolen i Molde har i flere tiår vært leverandør av denne typen kunnskap, og er av UFD utpekt til å være *nasjonalt knutepunkt for utdanning innen logistikk og transportøkonomi* i Norge. Høgskolen tar den utfordringen svært alvorlig, og kan tilby deg som student *et bredt studietilbud innen dette området helt opp til og med mastergrad.*

Mastergrad i logistikk

Næringslivet etterspør stadig mer kompetanse. Dette tilsier lengre studier på et høyere nivå. Høgskolen i Molde har tatt konsekvensen av dette, og tilbyr mastergradsstudium i logistikk. Mastergradsstudiet er et toårig studium. Du kan velge mellom to spesialiseringer: transportøkonomi eller informatikk. Opptak til studiet skjer med bakgrunn i minimum tre år bachelorstudier innen økonomi/administrasjon, transportøkonomi, logistikk eller informatikk:

Et alternativ til deg som ønsker å studere utenlands:

Internasjonal mastergrad i europeisk logistikk, transport og distribuasjon

University of Westminster (UoW) i London, Arnhem Business School (Nederland) og Høgskolen i Molde tilbyr i samarbeid et internasjonalt studieprogram som leder fram til graden MSc in European Logistics, Transport & Distribution (graden tildeles av UoW). Opptak til studieprogrammet krever minimum 3 års bachelorstudier innen økonomi/administrasjon, transportøkonomi eller logistikk. Studiet går over 3 semestre som gjennomføres på 12 måneder. Alle tar første semester ved UoW i London. Andre og tredje semester tas enten i London, i Arnhem eller i Molde avhengig av spesialisering. Det er utarbeidet egen brosjyre for en nærmere presentasjon av studiet. En presentasjon av studiet finnes også på adressen: www.himolde.no/studiene/eurmast

Andre muligheter

Du kan med rett fagkombinasjon søke om overgang til siviløkonomstudier i Norge etter fullført 3-årig bachelorstudium. Høgskolen i Molde har inngått avtaler om overgang til videre studier ved følgende anerkjente utdanningsinstitusjoner:

- mastergrad i logistikk (Industrial Engineering) ved University of Wisconsin Madison (USA)
- mastergrad i Business Administration (MBA) ved University of Colorado Springs (USA)
- siviløkonomstudiet i logistikk ved Växjö Universitet (Sverige)

Ta kontakt med internasjonalt kontor i studieadministrasjon for nærmere informasjon.

Bachelorstudium i transportøkonomi og logistikk (3 år)

For å være konkurransedyktig, er næringslivet avhengig av å kunne levere sine produkter til rett tid og til konkurransedyktige priser. Logistikk handler om hvordan vare-, informasjons- og pengestrømmene kan styres. Transport inngår som en viktig del av logistikken, men er også av stor betydning for det øvrige samfunnsliv som stiller store krav til mobilitet. Transportøkonomi handler om hvordan man skal dekke behovene for transport av personer og varer på en best mulig måte. Effektiv logistikk og transport blir viktigere for et næringsliv som blir stadig mer konkurranseutsatt og internasjonalsert. Denne utviklingen setter store krav til kvalifisert personell i administrative stillinger i transport- og logistikkavdelinger i bedrifter, transportselskap, rederier, flyselskap osv. Personer med utdanning innen transportøkonomi og logistikk vil være sentrale i slike stillinger.

Transport er ett av mange goder i samfunnet vårt. Effektiv transport forutsetter at infrastrukturen er tilpasset etterspørselen etter transporttjenester. Tema som belyses i løpet av studiet er blant annet: Hvor mye ressurser skal brukes på å bygge og drive veier, jernbanespor og annen infrastruktur? Hvordan bør fordeling mellom bil og andre transportmidler (buss, tog, fly, båt) være? Hvor stor kapasitet er det lurt å tilby, f.eks. av veier og jernbane? Hvor omfattende bør et ruteopplegg være, og hvor mye bør en bussbillett koste? Hvordan kan vi få til en effektiv transport uten å skade miljøet? Bachelorstudiet i transportøkonomi og logistikk gir en utdanning som gir et grunnlag for å arbeide med slike spørsmål. Studiet byr på store valgmuligheter. I fjerde semester kan man velge mellom et bredt spekter av valgfag ved høgskolen, utredningsoppdrag for en bedrift eller offentlig etat, eller et opphold ved en høgskole eller et universitet som vi samarbeider med (se omtalen av internasjonale studieløp ovenfor).

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Undervisningen i Mk101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende to år matematikk (2MY) fra studieretning for allmenne og økonomiske fag etter R94. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter.

NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.

Høgskolen tilbyr studenter med svake forkunnskaper å følge et eget tilrettelagt støttekurs Mk002 som tar sikte på å presentere sentrale deler av pensum i kurset 2MY fra videregående skole. Studenter som velger å følge kurset Mk002 om høsten, må ta det ordinære kurset Mk101 om våren. Høgskolen gjør oppmerksom på at dette kan føre til problemer med å holde normal studieprogresjon. Studenter med akseptable forkunnskaper i matematikk blir sterkt anbefalt å følge ordinær studieplan og ta kurset Mk101 i første høstsemester.

Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø200 Finansregnskap m. analyse, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i regnskap som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 **Forkurs i regnskap** (se kursbeskrivelsene).

Kompetanse

Det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk gir deg tittelen bachelor i transportøkonomi og logistikk. Studiet gir deg en yrkesrettet utdanning som kvalifiserer for stillinger innen:

- transportselskap: drift, planlegging og økonomi
- industri- og handelsbedrifter: transport-, distribusjon- og logistikkavdelinger
- konsulent- og utredningsvirksomhet
- offentlig forvaltning (Statens vegvesen, kommuner, fylkeskommuner)

Ønsker man ytterligere kompetanse, kvalifiserer studiet til opptak ved en rekke studier i inn- og utland. Særlig relevant i denne sammenheng er høgskolens mastergrads studium i logistikk og internasjonalt mastergrads studium i europeisk godstransport og logistikk.

Studiemål

Det legges vekt på at studentene i dette studiet skal tilegne seg:

- en handlingsorientert faglig holdning og trening i å foreta klare, presise og bevisste vurderinger knyttet til transport- og logistikkutfordringer i bedrifter og offentlige etater
- innsikt i vitenskapelig metode og tenkning og trening i å analysere og løse problem innen transport og logistikk
- innsikt i transportpolitiske spørsmål sett ut fra et samfunnsmessig perspektiv med hensyn til alle grupper i samfunnet
- kunnskaper til å medvirke til best mulig økonomisk bruk av de ressursene samfunnet bruker til transport og samferdsel

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
	Lo110 Introduksjon til logistikk og transportøkonomi	In102 Innføring i informasjonsteknologi 6 Tr210 Transport- og lagerteknikk 6	
			12
Mk001 Fork. i ma tema tikk	Mk101 Innføring i matematikk 6	Mk231 Statistikk I 6	1. år
Bø001 Fork. i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi 6	Bø200 Finansregnskap med analyse 6	
	Sø110 Makroøkonomi 6	Sø210 Mikroøkonomi 6	
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II		
			12
	Lo300 Innføring i logistikk 6	Valgfag / utveksling / arbeidsutplassering	2. år
	Tr310 Transportøkonomi		
			12
			30

Fagprofil A: Logistikk og godstransport

eller: 3. år

Fagprofil B: Samferdselsplanlegging og persontransport

Transportøkonomi og logistikk (3-årig bachelorstudium)

Godkjente valgfag 4. semester

- Ad400 Strategisk ledelse (6 studiepoeng)
- Bø430 Operasjonsanalyse (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Lo200 Industriell kjøpsadferd (6 studiepoeng)
- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Sp305 Fransk for næringslivet (12 studiepoeng) NB! Blir tilbudt uregelmessig
- Sjø300 Offentlig økonomi (6 studiepoeng)
- Sjø420 Miljø- og ressursøkonomi (6 studiepoeng) NB! Kurset går i høstsemesteret
- Sjø430 Regionaløkonomi (6 studiepoeng)
- Tr400 Transport og lokalisering (6 studiepoeng)
- Tr440 Samferdselsplanlegging (12 studiepoeng)
- Tr450 Kyst- og luftfart (6 studiepoeng)
- Tr500 Europeisk transportpolitikk (6 studiepoeng)

Fjerde semester kan eventuelt tas i utlandet som utvekslingsstudent hos en av de institusjoner som HSM har avtale med under Nordplus eller EUs Sokrates/Erasmus program. *Fagkombinasjonene ved den utenlandske institusjonen skal være godkjent før utreise.* Bø430 Operasjonsanalyse vil kunne lette tilegnelsen av Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging, som er obligatorisk for fagprofilen Logistikk og godstransport.

Fagprofil A: Logistikk og godstransport

Høst	Vår			
Lo501 Styringsmodeller i log. I	Tr610 Godstransport			6
	Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging	12		6
Lo510 Verdikjedeanalyse	Enten: Lo605 Case og metode i logistikk	6	Eller: Tr650 Prosjekt-oppgave	3. år
Valgfag			12	
	Valgfag	12	6	18

Godkjente valgfag 5. (høst-) semester:

- In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng)
- Lo505 Innkjøpsledelse (6 studiepoeng)
- Lo525 Kvalitetsledelse (6 studiepoeng)
- Tr520 Internasjonale transporter og distribusjon (6 studiepoeng)
- Sp301 Engelsk I - for næringslivet (6 studiepoeng)
- Sp311 Tysk I - for næringslivet (6 studiepoeng) NB! Uregelmessig

Godkjente valgfag 6. (vår-) semester:

- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng) NB! Forutsetter In150
- In160 Videregående programmering (12 studiepoeng) NB! Forutsetter In150
- Lo200 Industriell kjøpsadferd (6 studiepoeng)
- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Tr450 Kyst- og luftfart (6 studiepoeng)
- Sp302 Engelsk II - for næringslivet (6 studiepoeng)
- Sp305 Fransk for næringslivet (12 studiepoeng) NB! Uregelmessig
- Sp312 Tysk II - for næringslivet (6 studiepoeng) NB! Uregelmessig

Fagprofil B: Samferdselsplanl. og persontransport

Høst		Vår		
Tr410 Kollektivtransport		Tr440 Samferdselsplanlegging *)		
				12
Tr560 Transportmodeller	12	Enten: Tr605 Case og metode i transport	Eller: Tr650 Prosjekt- oppgave	3. år
Valgfag	6			
				12
	12	Valgfag	6	18

*) Studenter som tar Tr440 som valgfag i 4. semester, må erstatte disse studiepoengene med valgfag i 6. semester.

Godkjente valgfag 5. (høst-) semester:

- In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng)
- Lo510 Verdikjedeanalyse (6 studiepoeng)
- Lo505 Innkjøpsledelse (6 studiepoeng)
- Lo525 Kvalitetsledelse (6 studiepoeng)
- Mk332 Statistikk II (9 studiepoeng)
- Tr520 Internasjonale transport og distribusjon (6 studiepoeng)
- Sp301 Engelsk I - for næringslivet (6 studiepoeng)
- Sp311 Tysk I - for næringslivet (6 studiepoeng) NB! Uregelmessig

Godkjente valgfag 6. (vår-) semester:

- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng) NB! Forutsetter In150
- In160 Videregående programmering (12 studiepoeng) NB! Forutsetter In150
- Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging (6 studiepoeng)
- Tr400 Transport og lokalisering (6 studiepoeng)
- Tr500 Europeisk transportpolitikk (6 studiepoeng)
- Tr530 Konsekvensanalyse (12 studiepoeng)
- Tr610 Godstransport (6 studiepoeng)
- Sp302 Engelsk II - for næringslivet (6 studiepoeng)
- Sp305 Fransk for næringslivet (12 studiepoeng) NB! Uregelmessig
- Sp312 Tysk II - for næringslivet (6 studiepoeng) NB! Uregelmessig

Fagene Sjørett og sjøforsikring (6 studiepoeng) og Befraktning (6 studiepoeng) ved Høgskolen i Ålesund er godkjent som valgfag. Studenter som ønsker å ta disse fagene, må selv kontrollere at eksamen og undervisning ikke faller sammen med andre fag.

Høgskolen tar forbehold om endringer i valgfagstilbudet som følge av sviktende kurspåmelding eller ressursituasjon. På grunn av ressursituasjonen vil *fransk eller tysk* bli tilbudt i dette studieåret. Vi kan ikke utelukke at enkelte valgfag kolliderer med hverandre.

Høgskolen kan etter spesiell søknad godkjenne fag fra annen studieretning som valgfag dersom dette passer inn i det studieopplegget den enkelte student har lagt opp.

Bachelorstudium i industriell logistikk (3 år)

Det tre-årige bachelorstudiet i Industriell logistikk er et teoretisk og metodisk studium i økonomi med spesiell vekt på logistikk. Studentene skal gjennom studiet få en generell innsikt i grunnleggende bedriftsøkonomiske problemstillinger og en spesiell innsikt i de ulike bedriftsinterne funksjonene som innkjøp, lager, produksjon og distribusjon og sammenhengen mellom disse funksjonene. Mot slutten av studiet vektlegges også organisasjon- og ledelses aspekter i en organisasjon. Studiet vil gi en oversikt over den verdiskapningsprosessen som skjer i en bedrift. Studiet er satt sammen av både kvantitative og kvalitative metoder, knyttet til de ulike fagene.

Forkunnskaper og Kompetanse

Forkunnskaper som for det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk.

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stillinger i både offentlig og privat sektor innenfor områder som f.eks. logistikk, innkjøp og ledelse på mellom nivå. Studiet gir videre et godt utgangspunkt for videre studier ved norske eller utenlandske universiteter og høyskoler, som f.eks siviløkonomstudier eller mastergradsstudier. Høgskolen i Molde har et eget mastergradsstudium i logistikk og har en samarbeidsavtale med University of Westminster, London som gir mastergrad med tittelen MSc in european Logistics, Transport & Distribution.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	6 6
Mk001 Forkurs matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	6 6
	Ad150 Organisasjon	In102 Innføring i informasjonsteknologi	6 1. år
	Sø110 Makroøkonomi	Bø330 Innføring i markedsføring	12 6
		Sø210 Mikroøkonomi	6 6
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II	Ad400 Strategisk ledelse	6 6
		Sø300 Offentlig økonomi	12 6
	Lo300 Innføring i logistikk	Bø430 Operasjonsanalyse	6 6 2. år
	Valgfag	Lo200 Industriell kjøpsadferd	6 6
		Lo601 Beslutninger under usikkerhet	12 6
	Lo501 Styringsmodeller i logistikk I	Lo605 Case- og metode i logistikk	12 12
	Lo510 Verdikjedeanalyse	Lo205 Elektronisk handel	6 6 3. år
	Lo505 Innkjøpsledelse	Lo531 Distribusjons/ruteplanlegging	6 6
	Lo525 Kvalitetsledelse	Tr610 Gods-transport	6 12 6
		Valgfag	6 6

Valgfag 3. semester:

- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng)
- In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng)
- Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng)
- Ju500 Skatterett II (12 studiepoeng)
- Mk121 Matematiske metoder (15 studiepoeng)
- Mk332 Statistikk II (9 studiepoeng)
- Re300 Revisjon I (6 studiepoeng)
- Sp301 Engelsk for næringslivet I (6 studiepoeng)
- Sp311 Tysk for næringslivet I (6 studiepoeng)
- Sjø420 Miljø- og ressursøkonomi (6 studiepoeng)
- Tr310 Transportøkonomi (12 studiepoeng)

Valgfag 6. semester

- Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 studiepoeng)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng) [start 3. semester]
- Bø440 Finansiell modellering (6 studiepoeng)
- Bø520 Strategi og ledelse (6 studiepoeng)
- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng)
- Ju215 Forvaltningsrett (15 studiepoeng)
- Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng) [start 3. semester]
- Ju400 Skatterett I (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Kan40 Kandidatoppgave for øk/admstudenter (6 studiepoeng)
- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Lo531 Distribusjonsplanlegging med ruteplanlegging (6 studiepoeng)
- Lo600 Simulering av logistikksystemer (6 studiepoeng)
- Lo645 Anvendt logistikk (6 studiepoeng)
- Mk202 Diskret matematikk (6 studiepoeng)
- Mk240 Lineær algebra (15 studiepoeng)
- Mk261 Anvendt statistikk (15 studiepoeng)
- Sp302 Engelsk for næringslivet II (6 studiepoeng)
- Sp312 Tysk for næringslivet II (6 studiepoeng)
- Sjø410 Makroøkonomi II (6 studiepoeng)
- Tr210 Transport- og lagerteknikk (6 studiepoeng)
- Tr450 Kyst- og luftfart (6 studiepoeng)

Eventuelt kan andre transportfag benyttes som valgfag dersom studenten har de nødvendige forkunnskaper for å følge kurset.

Bachelorstudium i Elektronisk handel (3 år)

Det tre-årige bachelorstudiet i Elektronisk handel er et teoretisk og metodisk studium i økonomi med spesiell vekt på logistikk og elektronisk handel. Studentene skal gjennom studiet få en generell innsikt i grunnleggende bedriftsøkonomiske problemstillinger og en spesiell innsikt i de ulike bedriftsinterne funksjonene som innkjøp, lager, produksjon og distribusjon og sammenhengen mellom disse funksjonene. Studiet inneholder også en del informatikkfag 2. året som vil være svært nyttig i forbindelse med design av web-sider og lignende.

Mot slutten av studiet vektlegges spesielt innkjøpsfunksjonen i en bedrift og herunder bruk av internett i ulike situasjoner. Studiet vil gi en oversikt over den verdiskapningsprosessen som skjer i en bedrift. Studiet er satt sammen av både kvantitative og kvalitativ metoder, knyttet til de ulike fagene.

Forkunnskaper og forkurs

Som for det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stillinger i både offentlig og privat sektor innenfor områder som f.eks. logistikk og innkjøp. Studiet gir videre et godt utgangspunkt for videre studier ved norske eller utenlandske universiteter og høyskoler, som f.eks siviløkonomstudier eller mastergradsstudier. Høgskolen i Molde har et eget mastergradsstudium i logistikk og har en samarbeidsavtale med University of Westminster, London som gir mastergrad med tittelen MSc in Logistics, Transport & Distribution.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	6
Mk101 Forkurs matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	6
	Ad150 Organisasjon	In102 Innføring i informasjonsteknologi	6
		Bø330 Innføring i markedsføring	6
	Sø110 Makroøkonomi	Sø210 Mikroøkonomi	6
		In151 Programmeringspraksis	12
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse	In105 Menneske-maskin kom.	12
	Lo300 Innføring i logistikk	Bø430 Operasjonsanalyse	6
	In150 Programmering	Lo200 Industriell kjøpsadferd	6
		Lo601 Beslutninger under usikkerhet	6
	Lo501 Styring av logistikksystemer I	Lo605 Case- og metode i logistikk	12
		Lo205 Elektronisk handel	6
	Lo510 Verdikjedeanalyse		6
	Lo505 Innkjøpsledelse		6
	Lo525 Kvalitetsledelse	Valgfag	6

Valgfag: Som for gjeldende studieplan for bachelorstudiet i industriell logistikk.

Bachelorstudium i petroleumslogistikk (3 år)

Petroleumssektoren har fram til i dag i stor grad har vært konsentrert om investeringsproblemer og teknologiutvikling snarere enn driftsmessig optimalisering (logistikk). Kompetansebehov knyttet til driftsøkonomi, lagerstyring og innkjøp (basedrift), vedlikeholds-, risiko- og sikkerhetsstyring vil danne en naturlig faglig ramme for studiet. Sektorens spesielle transportbehov og dermed kompetansebehov vil også få en sentral plass.

Sentrale emner i studiet er: informatikk, økonomi og logistikkfag.

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse. Det kan også søkes om opptak på bakgrunn av realkompetanse. Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter ca. 2 uker før ordinær semesterstart. Kurset holdes i Molde, og høgskolen kan om nødvendig være behjelpelig med bolig under forkurset. Mye av pensumlitteraturen er på engelsk, gode engelskkunnskaper er derfor en fordel.

Kompetanse

Studiet tar sikte på å utdanne kandidater som kan arbeide med driftsfunksjoner og basevirksomhet innen oljesektoren. Det er grunn til å anta at kandidater som har en yrkesrettet utdanning på 3 år innen fagområdet petroleumslogistikk eventuelt kombinert med en videregående mastergrad, vil bli svært etterspurt. Studiet egner seg også for arbeid med logistikkspørsmål i andre bransjer og næringer.

Videre studier

Etter fullført bachelorstudium kan det søkes opptak til mastergradsstudium, for eksempel mastergradsstudium i logistikk ved Høgskolen i Molde.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	6
Mk101 Forkurs matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	6
	Pt100 Olje- og gassmarkedet	In150 Programmering	6
	In102 Innføring i informasjonsteknologi		6
	Sø210 Mikroøkonomi	Sø110 Makroøkonomi	6
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse	Pt400 Olje- og gass-teknologi	6
		Lo505 Innkjøpsledelse	6
	Sø300 Offentlig økonomi	Lo300 Innføring i logistikk	6
	In135 Databaser og datamodeller	Lo510 Verdikjedeanalyse	6
		Bø430 Operasjonsanalyse	6
	Pt500 Vedlikehold og vedlikeholdsstyring	Lo645 Anvendt logistikk	6
	Lo530 Distribusjonsplanlegging	Ad150 Organisasjon	
	In725 Prosjektstyring		12
	Lo525 Kvalitetsledelse	Pt600 Valgfag	12 sp
	Lo601 Beslutninger under usikkerhet	Prosjekt-oppgave	12 sp
		Lo205 Elektronisk handel	12 sp

NB! Det tas forbehold om at det kan komme endringer i studieplanen.

1-årig påbyggingsstudium i logistikk og forsyning

Studiet tar sikte på å gi studentene innsikt i de forskjellige bedriftsinterne funksjoner som innkjøp, lager, produksjon og distribusjon og sammenhengen mellom disse og andre aktører i verdikjeden. Videre vil studiet gi en oversikt over den verdiskapningsprosessen som skjer i en bedrift. Studiet er sammensatt av både kvantitative og kvalitative metoder knyttet til de ulike fagene. Dette gir et godt utgangspunkt for styring av de ulike leddene i verdikjeden fra råvare til ferdigvare.

Forkunnskaper

Opptak til studiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt eller 2-årig transportøkonomisk studium eller tilsvarende, eventuelt 3-årig ingeniørutdanning etter særlig vurdering. Det forutsettes at studentene har kunnskaper i logistikk tilsvarende Lo300 Innføring i logistikk.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stilling i privat og offentlig virksomhet, med arbeidsoppgaver innenfor en rekke områder som f.eks. logistikk, innkjøp eller kvalitetsledelse.

Studiet gir et godt utgangspunkt for videre studier ved norske og utenlandske universitet og høyskoler, som f. eks. siviløkonomstudier og Masterstudier.

Oppbygging av studiet

Høst	Vår	
Lo501 Styringsmodeller i logistikk I	Lo205 Elektronisk handel	Lo531 Distribusjons/ruteplanlegging + Tr610 Gods-transport
12	12	12
Lo510 Verdikjedeanalyse	Lo605 Case og metode i logistikk	
6		
Lo505 Innkjøpsledelse		12
6		
Lo525 Kvalitetsledelse	Valgfag	
6	6	

Oppbygging av 1-årig påbyggingsstudium i logistikk og forsyning

Valgfag

(NB! Dersom høyskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS studenter, kan noen av valgfagene nedenfor bli forelest på engelsk)

- Ad615 Entreprenørskap, innovasjon og teknologi (15 studiepoeng)
- Bø520 Strategi og ledelse (6 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng , NB! Undervises i høstsemesteret)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Lo200 Industriell kjøpsadferd (6 studiepoeng)
- Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging (6 studiepoeng)
- Lo645 Anvendt logistikk (6 studiepoeng)
- Lo601 Beslutninger under usikkerhet (6 studiepoeng)

Dersom studenten har de nødvendige forkunnskaper, kan studenter som ikke har transportøkonomisk bakgrunn, etter nærmere avtale med studieleder ta enkelte fag fra det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk som valgfag.

1-årig studium i elektronisk handel og innkjøpsledelse

Studiet tar i første rekke sikte på å gi kunnskaper og innsikt i problemer og muligheter knyttet til innkjøpsfunksjonen i en bedrift. En spesiell vekt vil bli lagt på de muligheter som ligger i handel mellom bedrifter på internett – såkalt **elektronisk handel**. Denne nye måten å utføre handelstransaksjoner på kan ha store konsekvenser for de bedriftene som benytter seg av denne muligheten, men skaper også nye problemer. Innkjøp kan på mange måter sees på som det første leddet i verdikjeden fra råvarer til det ferdige produkt og det vil derfor også være naturlig å se på andre deler av verdikjeden enn bare innkjøpsfunksjonen. Studiet er ment å være en avsluttet enhet som ikke krever spesielle forkunnskaper utover generell studiekompetanse, og vil kunne være spesielt nyttig for kandidater med yrkeserfaring som ønsker en formalisering og utdyping av sine kunnskaper innen dette eller tilgrensende fagområder. Spesielt vil det kunne være nyttig for kandidater med praksis innenfor innkjøp.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Studiet er utformet som en tilleggsutdanning til annen høgre utdanning, og gjerne for kandidater som i tillegg til sin grunnutdanning ønsker å formalisere sine kunnskaper innen innkjøpsøkonomi.

I økonomifagene anvendes det en del matematikk. Studenter som ikke har forkunnskaper i matematikk tilsvarende 2MS/2MY, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Kompetanse

Studiet i elektronisk handel og innkjøpsledelse er godkjent som uspesifisert grunnfag og kan benyttes som en årshet i en cand. mag. grad.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	In102 Innf. i informasjonsteknologi *)
	Lo505 Innkjøpsledelse	Bø330 Innføring i markedsføring
	Lo300 Innføring i logistikk	Lo200 Industriell kjøpsadferd
	Ad150 Organisasjon	Lo205 Elektronisk Handel
	12	12

Oppbygging av 1-årig studium i elektronisk handel og innkjøpsledelse

*) In102 Inf. i informasjonsteknologi kan ev. byttes ut med et av kursene Bø200 Finansregnskap m. analyse eller Bø101 Grunnkurs i investeringsanalyse

Mastergradsstudium i logistikk (2 år)

Høgskolen i Molde har knutepunktsfunksjonen i transportøkonomi og logistikk i Norgesnett. Det betyr særskilt ansvar for undervisning, forskning og utvikling innenfor disse fagområdene.

Mastergradsstudiet i logistikk er et 2-årig studium og er basert på en 3-årig utdanning i økonomi og administrasjon, transportøkonomi, logistikk eller informatikk som opptaksgrunnlag. Uteksaminerte studenter fra dette studiet vil således ha en 5-årig utdanning på linje med hovedfagsstudier ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene og den internasjonale graden Master of Science.

Logistikk innbefatter organisering av vare-, tjeneste- og informasjonsstrømmer fra råvarekildene og fram til markedsføringen og sluttbruker. Studiet tar sikte på å gi en grundig og dyp forståelse av problemer og problemløsninger som knytter seg til alle ledd i verdikjeden: Innkjøp og forsyning, produksjons- og distribusjonsplanlegging, samt utforming av transportløsninger.

Problemstillinger innenfor logistikkfaget er av både kvantitativ og kvalitativ art og det er nødvendig med faglig bredde så vel som dybde for å kunne løse slike problemer tilfredstillende. Logistikkfaget bygger derfor på et bredt spekter av fagdisipliner som økonomi, IT, administrasjons-, organisasjons- og ledelsesfag, foruten en rekke kvantitative teknikker basert på matematikk og statistikk.

Studiet har et felles første semester som er likt for alle studentene. I andre semester kan studentene velge mellom to varianter/fordypningsområder. I den ene varianten vil det være en økt fokus på transportøkonomiske problemstillinger. Den andre varianten vil være fokusert på IT-siden av logistikk. I tredje semester vil en vesentlig del av av studiet innbefatte undervisning i spesielle temaer. Undervisningen vil bli holdt av eksterne forelesere fra andre universiteter/ høyskoler, industri og konsulentbransjen. Siste semester omfatter skriving av mastergradsoppgave på 30 studiepoeng.

Forkunnskaper

Kompetanse Opptak til studiet krever 180 studiepoeng fullført utdanning fra universitet eller høgskole. For studenter som søker opptak til den faglige varianten rettet mot transportøkonomi bør en vesentlig del av søkerens faglige bakgrunn være bygget på økonomisk-administrative fag.

IT/logistikk-retningen i mastergradstudiet er primært beregnet på studenter som har informatikkbakgrunn. Det kreves minimum 60 studiepoeng informatikkfag. Det er ellers ønskelig at en del av søkerens opptaksgrunnlag er relatert til logistikkfag på introduksjonsnivå. Studenter som har lite logistikkfag i sin fagbakgrunn må regne med en del ekstra arbeidsinnsats i mastergradsstudiets første del.

Studenter med annen faglig bakgrunn enn nevnt ovenfor (for eksempel 3-årig ingeniørutdanning eller agronomutdanning) med en viss tilleggsutdanning innenfor økonomisk-administrative fag vurderes særskilt ved opptaket til studiet.

Kompetanse

Mastergrad er en internasjonal grad som er relativt ny i det norske utdannings-systemet og er fullstendig tilpasset den forestående omleggingen og harmonisering av studiestrukturen og gradsstrukturen innenfor høyere utdanning i Norge.

Avlagt eksamen vil kvalifisere til sentrale stillinger i privat og offentlig virksomhet, såvel i Norge som i utlandet innenfor et vidt fagfelt og arbeidsområde. Jobbmulighetene for personer med kvalifisert utdanning i logistikk er for tiden svært gode da det er et underskudd på slik kompetanse innen næringsliv og offentlig virksomhet, spesielt for kandidater med kompetanse både innenfor logistikk og IT-fag. Ved utformingen av studiet er det lagt vekt på at studietilbudet skal tilfredsstillende framtidige industrielle behov.

Eksamen fra mastergradsstudiet vil også kunne kvalifisere for opptak på doktorgradsstudier ved universitet/høgskoler, såvel innenlands som i utlandet.

Norgesnetttrådet har anbefalt at Høgskolen i Molde skal tildeles retten til å gi doktorgrad i logistikk, eventuelt i samarbeid med Norges Handelshøyskole. Høgskolen regner med at dette vil gå i orden i nær framtid.

Høgskolen vil kunne være behjelpelig med å formidle kontakter med andre undervisningsinstitusjoner som har anledning til å tildele doktorgrader.

Oppbygging av studiet

Høst		Vår	
Lo703 Modeller for lager og produksjonsstyring	12	Sø510 Konkurransestrategier	6
		Lo702 Innkjøps- og forsyningsteori	1. år
Lo704 Matematisk modellering i logistikk	6		12
Mk332 Statistikk II	9	Valgfag	
Lo905 Statistikkpakker	3		12
Lo904 Seminarrekke i logistikk		Lo950 Mastergradsoppgave	
	24		2. år
Lo910 Proposal	6		30

Oppbygging av mastergradsstudiet i logistikk

Valgfag

I løpet av 2. og 3. semesteret skal studentene velge valgfag tilsvarende i alt 12 studiepoeng. Studiepoengene kan velges innenfor de tre gruppene 'Transport og logistikk', 'IT og logistikk' eller 'Andre valgfag' nedenfor. Studenter som kun tar 18 studiepoeng i seminarrekka (Lo904), må velge valgfag med et omfang på totalt 18 studiepoeng.

Gruppe 1 Transport og logistikk

- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging (6 studiepoeng)
- Lo600 Simulering av logistikksystemer (6 studiepoeng)*
- Lo645 Anvendt logistikk (6 studiepoeng)*
- Tr530 Konsekvensanalyser (12 studiepoeng)
- Tr610 Godstransport (6 studiepoeng)
- Tr815 Internasjonal skipsfart (12 studiepoeng)

Gruppe 2 IT og logistikk

- In601 Databasekonstruksjon (12 studiepoeng)
- In725 Prosjektstyring (6 studiepoeng)
- In730 Utvikling av material- og produksjonsstyringssystemer (12 studiepoeng)

Gruppe 3 Andre valgfag

- Ad615 Entreprenørskap, innovasjon og teknologi (15 studiepoeng)
- Bø520 Strategi og ledelse (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Lo200 Industriell kjøpsadferd (6 studiepoeng)
- Lo505 Innkjøpsledelse (6 studiepoeng)
- Lo525 Kvalitetsledelse (6 studiepoeng)
- Lo 600 Simulering av logistikksystemer (6 studiepoeng)*
- Lo645 Anvendt logistikk (6 studiepoeng)*
- Lo955 Forecasting (6 studiepoeng)
- Tr520 Internasjonale transporter og distribusjon (6 studiepoeng)
- Tr560 Transportmodeller (6 studiepoeng)

*) Lo600 og Lo645 tilbys annenhvert år. Lo645 våren 2003 og Lo600 våren 2004.

ØKONOMI OG ADMINISTRASJON

Høgskolen i Molde har siden 1969 utviklet studier innen økonomi og administrasjon. Høgskolen tilbyr i dag følgende studier innen økonomi og administrasjon:

- 3-årig bachelorstudium i økonomi og administrasjon
- 3-årig bachelorstudium i revisjon
- 3-årig bachelorstudium i finansiell styring
- 3-årig bachelorstudium i økonomi og innovasjonsledelse
- 2-årig studium i økonomi og administrasjon
- 1-årig påbyggingsstudium i revisjon
- 1-årig studium i bedriftsøkonomi
- 1-årig påbyggingsstudium i finansiell styring
- 2-årig studium i akvakultur og økonomi

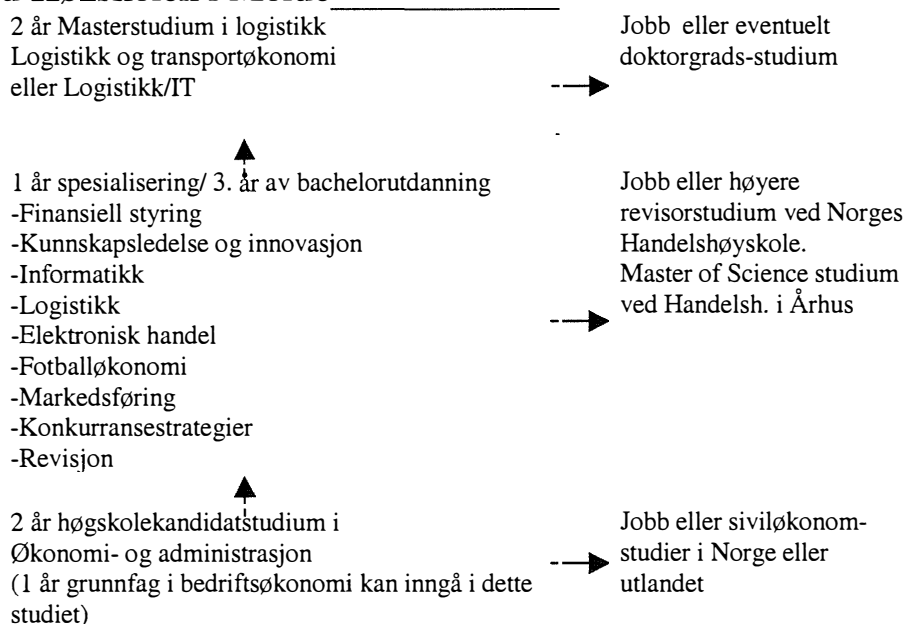
Studiene er tverrfaglige og har en rekke innslag av metodefag som matematikk, statistikk og bruk av databehandling og dels supplerende fag som logistikk, transportøkonomi, jus og språkfag.

I studiene kan en spesialisere seg på felter som elektronisk handel, finansiell styring, konkurransestrategier, kunnskapsledelse og innovasjon, logistikk, akvakultur og økonomi, revisjon og fotballøkonomi. Bredden i tilbudet gjør at personer med en økonomisk-administrativ utdanning kan gå inn i svært mange ulike jobber i næringsliv og offentlig forvaltning.

Høgskolen i Molde har blitt utpekt til å være et *nasjonalt knutepunkt for utdanning i logistikk og transportøkonomi* i Norge. Disse fagområdene har vi benyttet til å supplere våre økonomisk-administrative studier med et bredt innslag av valgfags- og spesialiseringsmuligheter.

Under har vi laget en oversikt som viser hvordan studietilbudet er bygget opp fra et 1-årig grunnfag i bedriftsøkonomi via et 2-årig kandidatstudium i økonomi og administrasjon til et bachelorstudium over 3 år.

Muligheter ved Høgskolen i Molde

Studiemodellene ved Høgskolen i Molde er fleksible. Etter hvert avsluttet studium kan du vurdere jobbsøking eller videre studier. Etter 2 år på grunnstudiet i økonomi og administrasjon kan du søke overgang til 2. avdeling ved alle siviløkonomstudier i Norge; eventuelt vurdere masterstudier i utlandet. Etter påbygging i revisjon vil Høyere revisorstudium ved Norges Handelshøyskole være naturlig videreutdanning; gjerne med et par års praksis fra revisjonsarbeid først. Etter en avsluttet bachelorgrad

kan du fortsette på mastergradsstudier enten ved Høgskolen i Molde eller ved andre høgskoler i inn- og utland.

Videre studier i utlandet

Høgskolen i Molde har inngått en rekke avtaler om overgangsordninger for våre studenter med anerkjente utdanningsinstitusjoner i utlandet. Dette gir deg for eksempel muligheter til å oppnå bl.a. siviløkonomutdanning i Växjö (Sverige) og en mastergrad ved Handelshøjskolen i Århus (Master of Science in Business). Med fullført cand.mag.-grad kan du fortsette videre på mastergrad i Business Administration (MBA) ved University of Colorado Springs (USA), eller en mastergrad i logistikk ved University of Wisconsin-Madison.

Høgskolekandidatstudium i økonomi og administrasjon (2 år)

Det 2-årige studiet i økonomi og administrasjon er et teoretisk og metodisk grunnstudium i økonomiske fag. Studiet gir en utdanning som kvalifiserer for oppgaver i industri-, handels- og servicebedrifter og i offentlig forvaltning. Samtidig kvalifiserer studiet for videre studier ved Høgskolen i Molde og ved andre nasjonale og internasjonale universitet og høyskoler.

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Undervisningen i Mk101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende to år matematikk (2MZ) fra studieretning for allmenne og økonomiske fag etter R94. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Høgskolen tilbyr studenter med svake forkunnskaper å følge et eget tilrettelagt støttekurs Mk002 som tar sikte på å presentere sentrale deler av pensum i kurset 2MZ fra videregående skole. Studenter som velger å følge kurset Mk002 om høsten, må ta det ordinære kurset Mk101 om våren. Høgskolen gjør oppmerksom på at dette kan føre til problemer med å holde normal studieprogresjon. Studenter med akseptable forkunnskaper i matematikk blir sterkt anbefalt å følge ordinær studieplan og ta kurset Mk101 i første høstsemester.

For å gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø200 Finansregnskap med analyse må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i regnskap som arrangeres i første semester. Prøven blir arrangert når en avslutter Bø001 **Forkurs i regnskap** (se kursbeskrivelsene).

Kompetanse

Studenter med fullført studium får tittelen høgskolekandidat i økonomisk/ administrative fag. Med en viss justering og bruk av valgfagene vil studiet tilfredsstille utdanningskravet for å bli autorisert regnskapsfører. Studieveileder har nærmere orientering om dette.

Høgskolekandidater kan søke om opptak til 2. avdeling ved siviløkonom-utdanningene ved Norges Handelshøyskole, Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Agder og Handelshøyskolen BI.

For studenter som ønsker det, er det mulighet for å fortsette et år til ved Høgskolen i Molde for å oppnå en bachelorgrad (se omtale av disse).

Internasjonalt har høgskolen opprettet avtaler for overgang etter fullført økonomisk og administrativt studium med bl.a. Colorado Springs i USA og Högskolan i Växjö i Sverige. Det er også lagt opp til utveksling av studenter i ERASMUS/NORDPLUS-nettverkene (se foran) i løpet av studiet (Luzern, Zürich, Leeuwarden, Arnhem, Frankfurt, Valencia, Lyon, Mikkeli, Kokkola, Lindköping).

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I
	Ad150 Organisasjon	In102 Innf. I informasjonsteknologi
		Bø330 Innføring i markedsføring
	Sø110 Makroøkonomi	Sø210 Mikroøkonomi
		Ad400 Strategisk ledelse
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II	Sø300 Offentlig økonomi
		Bø430 Operasjonsanalyse
	Lo300 Innføring i logistikk	Valgfag

12

12

Oppbygging av det 2-årige studiet i økonomi og administrasjon

Valgfag 3. semester:

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap (6 studiepoeng)
  - Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng)
  - In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
  - In150 Programmering (12 studiepoeng)
  - Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng)
  - Ju500 Skatterett II (12 studiepoeng., se egen orientering for regnskapsfører-autorisasjon)
  - Mk121 Matematiske metoder (15 studiepoeng)
  - Mk332 Statistikk II (9 studiepoeng)
  - Re300 Revisjon I (6 studiepoeng)
  - Sp301 Engelsk for næringslivet I (6 studiepoeng)
- Språkfag (tysk, fransk eller spansk – uregelmessig)
- Sv100 Det norske politiske og administrative system (12 studiepoeng)
  - Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk (12 studiepoeng)
  - SØ420 Miljø- og ressursøkonomi (6 studiepoeng)
  - Tr310 Transportøkonomi (12 studiepoeng)

Valgfag 4. semester:

- Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 studiepoeng)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng, start 3. semester)
- Bø440 Finansiell modellering (6 studiepoeng)
- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng)
- Ju215 Forvaltningsrett (15 studiepoeng)
- Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng, start 3. semester)
- Ju400 Skatterett I (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Kan40 Kandidatoppgave for øk.adm.studenter (6 studiepoeng)
- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Mk202 Diskret matematikk (6 studiepoeng)
- Mk240 Lineær algebra (15 studiepoeng)
- Mk261 Anvendt statistikk (15 studiepoeng)
- Sp302 Engelsk for næringslivet II (6 studiepoeng)

Språkfag (tysk, fransk eller spansk – uregelmessig)

- Sv112 Samf. vit. metode og statistikk (12 studiepoeng, start 3. semester)
- Sv201 Politisk adferd (12 studiepoeng)
- SØ410 Makroøkonomi II (6 studiepoeng)
- Tr210 Transport- og lagerteknikk (6 studiepoeng)

Bachelorstudium i økonomi og administrasjon (3 år)

Det 3-årige bachelorstudiet gir utdanning i økonomi og administrasjon som kvalifiserer studenter til å få seg arbeid i næringsliv og offentlig forvaltning. Det kvalifiserer for videre mastergrasstudier ved Høgskolen i Molde (se omtale av studier innen transport og logistikk) eller mastergradsstudier ved utenlandske institusjoner som høgskolen samarbeider med (se egen omtale av disse).

Det 3-årige studiet bygger på en 2-årig grunnmodell (omtalt over). I 3.året velger studenten spesialiseringsretning. For studenter som mangler nødvendig metode-grunnlag forutsettes det at de tar metodevalgfag for å kunne skrive en obligatorisk prosjektoppgave i 6. semester. Det legges vekt på at studenter har god metode-innsikt i matematikk og statistikk blant annet ved at det legges opp til at studentene i stor grad kan anvende personlige datamaskiner og nødvendig programvare.

Forkunnskaper

Generell studiekompetanse. Se ellers omtale av forkunnskaper under høgskole-kandidatstudiet foran.

Kompetanse

Fullført studium gir tittelen Bachelor i økonomi.

Fullført studium gir grunnlag for å søke opptak til høgskolens mastergradsstudium i logistikk. Spesialiseringsretningen i finansiell styring gir grunnlag for å søke opptak til 2-årig mastergradsstudium ved Handelshøyskolen i Århus.

Med rett fagkombinasjon kan en med fullført studium søke overgang til 2. avdeling ved siviløkonomstudiene i Norge. Det finnes også muligheter til å kombinere utdanningen med spesielle fagvalg som gir muligheter for å søke direkte opptak til Høyere avdelings studier i økonomi ved Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen.

Kontakt studieadministrasjonen hvis du har spørsmål om hva slags fag og hvilke kombinasjoner som kreves.

Vil du studere utenlands?

Internasjonal mastergrad i europeisk logistikk, transport og distribusjon.

University of Westminster (UoW) i London, Arnhem Business School (Nederland) og Høgskolen i Molde tilbyr i samarbeid et internasjonalt studieprogram som vil gi graden MSc in European logistics, Transport & Distribution. Eventuelt opptak skjer etter fullført 3 års bachelorstudier innen økonomi/administrasjon. Studiet går over 3 semestre (12 måneder). Alle som blir opptatt, må ta et 1. semester ved UoW i London. Avhengig av spesialisering tas de påfølgende to semestre enten i London, Arnhem eller Molde (se egen brosjyre om studiet eller sjekk internettadressen: www.himolde.no/studiene/leurmast/)

Høgskolen i Molde har inngått avtaler om overgang til videre studier ved følgende utdanningsinstitusjoner:

siviløkonomstudiet i logistikk ved Växjö Universitet (Sverige)

- mastergrad (Master in Business Administration, MBA) ved University of Colorado Springs (USA)
- mastergrad i logistikk (Industrial Engineering) ved University of Wisconsin-Madison (USA)
- mastergrad (Master of science in Business) ved Handelshøyskolen i Århus (Danmark)

Ta kontakt med internasjonalt kontor i studieadministrasjon for nærmere informasjon.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I
	Ad150 Organisasjon	In102 Innf. i informasjonsteknologi
		Bø330 Innføring i markedsføring
	Sø110 Makroøkonomi	Sø210 Mikroøkonomi
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II	Ad400 Strategisk ledelse
	Lo300 Innføring i logistikk	Sø300 Offentlig økonomi
	Valgfag	Bø430 Operasjonsanalyse
		Valgfag
	12	12
Spesialiseringer i :		
	- informatikk	
	- konkurransestrategier	
	- markedsføring	3. år
	- fotballøkonomi	
	- logistikk	
	- kunnskapsledelse og innovasjon	
	- elektronisk handel og innkjøp	
	- finansiering	
	- revisjon	

60

Oppbygging av bachelorstudiet i økonomi og administrasjon

De ulike spesialiseringsretningene vil ha ulik oppbygging. Oversikt over de ulike spesialiseringsretningene følger på de neste sidene. De ulike spesialiseringsretningene vil kunne forutsette at studentene velger spesielle valgfag. Se nærmere informasjon under omtalen av den enkelte spesialiseringsretning.

Valgfag 3. eller 5. semester:

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap (6 studiepoeng)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng)
- In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng)
- Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng)
- Ju500 Skatterett II (12 studiepoeng)
- Mk121 Matematiske metoder (12 studiepoeng)
- Mk332 Statistikk II (9 studiepoeng)
- Re300 Revisjon I (6 studiepoeng)
- Sp301 Engelsk for næringslivet I (6 studiepoeng)
- Sp311 Tysk for næringslivet I (6 studiepoeng)
- Sv100 Det norske politiske og administrative system (12 studiepoeng)
- Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk (12 studiepoeng)
- SØ420 Miljø- og ressursøkonomi (6 studiepoeng)
- Tr310 Transportøkonomi (12 studiepoeng)

Valgfag 4. eller 6. semester

- Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 studiepoeng)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng) [start 3. semester]
- Bø440 Finansiell modellering (6 studiepoeng)
- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng)
- Ju215 Forvaltningsrett (15 studiepoeng)
- Ju300 Rettslære I (12 studiepoeng) [start 3. semester]
- Ju500 Skatterett I (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng) ...
- Kan40 Kandidatoppgave for øk/admstudenter (6 studiepoeng)
- Lo205 Elektronisk handel (12 studiepoeng)
- Mk202 Diskret matematikk (6 studiepoeng)
- Mk240 Lineær algebra (15 studiepoeng)
- Mk261 Anvendt statistikk (15 studiepoeng)
- Sp302 Engelsk for næringslivet II (6 studiepoeng)
- Sp312 Tysk for næringslivet II (6 studiepoeng)
- Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk (12 studiepoeng) [start 3. semester]
- SØ410 Makroøkonomi II (6 studiepoeng)
- Tr210 Transport- og lagerteknikk (6 studiepoeng)

Høgskolen har utviklet en rekke fag innen fotballøkonomi. Fagene er spesielt beregnet på studenter som velger spesialiseringsretningen i fotballøkonomi, men studenter på andre spesialiserings-retninger kan også ta disse som valgfag dersom de øvrige krav til obligatoriske fag og studiepoeng er oppfylt. 4. semester kan eventuelt tas i utlandet som utvekslings-student ved de institusjoner høgskolen har avtale med under Nordplus eller EUs Sokrates/Erasmus program. NB! *Fagkombinasjonene ved den utenlandske institusjonen skal være godkjent før utreise.*

Oppbygging av spesialiseringsretningen logistikk

Studenter som ønsker denne spesialiseringsretningen, bør ta fagene Lo200 Industriell kjøpsadferd og Lo601 Beslutninger under usikkerhet som valgfag i 4. semester. Studieplan vil da tilsvare studieplan for bachelorstudiet i industriell logistikk (se egen omtale).

Høst	Vår
Lo501 Styringsmodeller i logistikk I	Lo605 Case- og metode i logistikk
12	12
Lo510 Verdikjedeanalyse	Lo205 Elektronisk handel
6	6
Lo505 Innkjøpsledelse	Lo531 Distribusjons/ruteplanlegging
6	6
Lo525 Kvalitetsledelse	Tr610 Gods-transport
6	6
	Valgfag
	6

Valgfag:

Se valgfagslisten for bachelor økonomi og administrasjon.

Oppbygging av spesialiseringsretningen elektronisk handel og innkjøp

Studenter som ønsker denne spesialiseringsretningen, anbefales å ta faget In150 programmering som valgfag i 3. semester og Lo200 Industriell kjøpsadferd og Lo601 Beslutninger under usikkerhet som valgfag i 4. semester. I tillegg byttes de to obligatoriske kursene Ad400 Strategisk ledelse og Sø300 Offentlig økonomi ut med In151 Programmeringspraksis. Denne spesialiseringsretningen vil da tilsvare bachelorstudiet i elektronisk handel.

Høst	Vår	
Lo501 Styring av logistikksystemer I	Lo605 Case- og metode i logistikk	
12	12	
Lo510 Verdikjedeanalyse	Lo205 Elektronisk handel	3. år
6		
Lo505 Innkjøpsledelse		
6	12	
Lo525 Kvalitetsledelse	Valgfag	
6	6	

Valgfag: Se valgfagslisten for bachelorstudiet i økonomi og administrasjon foran.

Oppbygging av spesialiseringsretningen informatikk

Høst	Vår	
In105 Menneske-maskin kommunikasjon	In135 Datamodellering og databaser	
12	12	
In150 Programmering	In151 Programmeringspraksis	3. år
12	12	
Valgfag	Valgfag	
6	6	

Spesialisering i informatikk (3. år)

Vi anbefaler studenter som vil ta spesialiseringsretningen i informatikk om å ta kurset In150 Programmering i 3. semester, da dette vil øke mulighetene for å velge andre informatikkurs 3. året. Studenter som har tatt kurset In150 i 3. semester, må erstatte kurset In150 med et annet valgfag i 5. semester. Spesialiseringsretningen kan med fordel kombineres med å velge kurs innen elektronisk handel eller logistikk. Det er også mulig å velge en kombinasjon med matematiske kurs for de som er spesielt interesserte. I tillegg vil studenter som velger en spesialisering i informatikk, kunne søke opptak på vårt 2-årige mastergradsstudium i logistikk/ informatikk og få spesielt gode forutsetninger for å gjennomføre et slikt studium. Vi viser ellers til våre studier i informatikk (se egen omtale).

Oppbygging av spesialiseringsretningen konkurransestrategier

	Høst	Vår	
Lo505 Innkjøpsledelse	6	Sø610 Anbud, auksjoner og konkurransetsetting	6
Lo510 Verdikjedeanalyse	6	Sø630 Internasjonal økonomi	6
Valgfag		Valgfag	3. år
	18		18

Spesialisering i konkurransestrategier (3. år)

Dette er et helt nytt studium som gir studentene en overbygning mellom ulike fagretninger innen økonomi. En velger kurs fra en rekke fagfelt som settes sammen i en spesialisering som gir studenten en innsikt i ledelses- og styringsproblemer med hensyn på å foreta riktige strategiske valg i et marked. Målet er å gi studenten kunnskap om og analytisk innsikt i det å foreta de riktige valg når bedriften skal velge konkurransestrategier i forhold til det å vinne eller inngå kontrakter, til å velge prissettingsstrategier og til å vurdere hvilke markeder bedriften bør satse på. Spesialiseringen kan kombineres med kurs som gies i spesialisering innen fotballøkonomi. Det kan bli gjort endringer i studieplanen før studiestart.

Oppbygging av spesialiseringsretningen markedsføring

	Høst	Vår	
Lo505 Innkjøpsledelse	6	Lo205 Elektronisk handel	
Lo510 Verdikjedeanalyse	6		12
Valgfag		Bø520 Strategi og ledelse	3. år
			6
		Lo605 Case og metode	
	18		12

Spesialisering i markedsføring (3. år)

De som vil følge denne spesialiseringsretningen må en ta kurset Lo200 Industriell kjøpsadferd i 4. semester. For studenter som alt har tatt Lo510 Verdikjedeanalyse, kan kurset erstattes med Lo525 Kvalitetsledelse. En aktuell kombinasjon kan være å velge kurs innen fotballøkonomi med et mål om å skaffe seg spesiell innsikt i et nytt, voksende og spennende marked der man har behov for kompetanse i krysninger med ett eller flere fagfelt innen økonomi. Når det gjelder valgfag ellers, se oversikten over. Det er mulig for studenter å fortsette på et studium i utlandet. Da anbefaler vi disse å velge et språkfag.

Oppbygging av spesialiseringsretningen fotballøkonomi

Høst	Vår	
Fø100 Fotballøkonomi	Fø201 Fotballøk.- norsk empiri og internasjonal komparasjon	6
Fø101 Spillteori og fotballøkonomi	Fø200 Prosjektoppgave Fotballøkonomi	6
Valgfag	Valgfag	12
		3. år
		18
		12

Spesialisering i fotballøkonomi (3. år)

NB! Spesialisering i fotballøkonomi starter opp høsten 2004.

De senere åra har tydeliggjort underholdningsnæringens økende rolle som økonomisk faktor. Spesielt har fotball-næringen vist potensial - nasjonalt og internasjonalt som en viktig verdiskaper i samspill med mer tradisjonelle næringer. Økt forståelse av denne næringens økonomiske særegenheter og beskrankninger vil dermed kunne være av reell økonomisk betydning. Samtidig er næringen ung og behovet for økt kompetanse, både i klubber og forbund, åpenbart.

Møreforskning Molde og Høgskolen i Molde har de senere åra bygget opp sterk kompetanse innen emner relatert til fotballøkonomi. Denne spesialiseringsretningen vil passe for studenter med interesse for fotballnæringen og også eventuelt for aktører fra næringen med spesiell faglig interesse eller behov. Aktører med generell interesse for den økonomiske utviklingen i underholdningsindustrien vil også kunne ha utbytte av denne studieretningen. Spesialisering i fotballøkonomi vil omfatte temaer som transferøkonomi, spillerlogistikk, lønnsdannelse og arbeidsmarked, regulering, nasjonale og internasjonale forbunds rolle samt konsekvenser i Norge og internasjonalt av den økende globaliseringen i fotballnæringen m.m.

Oppbygging av spesialiseringsretningen kunnskapsledelse og innovasjon

Høst	Vår	
Ad505 Kompetanse- og kunnskapsledelse	Ad602 Reg. næringsutv. eller Ju215 Forvaltningsrett eller Ju605 Arbeidsrett	15
Ad620 Etikk	Ad615 Entreprenørskap, innovasjon og teknologi	6
Ad525 Vitenskapsteori og metode		9
		15

Oppbygging av spesialiseringsretningen i kunnskapsledelse og innovasjon (3. år)

Studenter som velger denne spesialiseringsretningen anbefales å ta valgfaget Sv120 Politisk teori i 3. semester og Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk i 4. semester.

Spesialisering i kunnskapsledelse og innovasjon tilsvarer bachelorstudiet i økonomi og innovasjonsledelse (se egen omtale).

Oppbygging av spesialiseringsretningen finansiell styring

	Høst	Vår	
Bø530 Økonomisk styring			12
Bø570 Anvendt finansiering			12
Bø625 Finansieringsteori		Bø550 Prosjektoppgave	3. år
Valgfag	12		
	6		18

Oppbygging av spesialiseringsretningen i finansiell styring (3. år)

Dette studieprogrammet er gitt som en egen bachelorgrad ved Høgskolen i Molde (se egen omtale under). For å lettere gjennomføre studiet, anbefales studenter å ta kurset Bø440 Finansiell modellering i 4. semester. En kan velge Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (over 2 semester) og Bø540 Videregående finansregnskap som en del av spesialiseringen. Når det gjelder valgfag ellers, vises til valgfagsoversikten foran. Studenter som vurderer å fortsette studiene utenlands, anbefales å ta et språkfag. Studenter som fullfører denne spesialiseringsretningen, er sikret opptak ved mastergradsstudiet (master of science in Business) ved Handelshøyskolen i Århus.

Oppbygging av spesialiseringsretningen i revisjon

Studenter som ønsker å kvalifisere seg til revisoryrket, kan ved å velge de rette valgfagene i 2. studieår, ta et studieløp 3. året som kvalifiserer til bestått revisorstudium.

I 3. og 4. semester blir kursene Lo300 Logistikk I, Bø430 Operasjonsanalyse, Ad400 Strategisk ledelse og valgfagene erstattet av Ju300 Rettslære I, Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I, Re300 Revisjon I, Ju400 Skatterett I og Kan40 Kandidatoppgave.

I 3. studieår må studentene ta fagene som er vist i tabellen nedenfor.

Se ellers omtale av 3-årig bachelorstudium i revisjon.

	Høst	Vår	
Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap			12
Ju500 Skatterett II		Re500 Revisjon II	
	12		15
Ju510 Rettslære II		Bø630 Finansregnskap med årsoppgjør II *)	
	6		15

Oppbygging av spesialiseringsretning i revisjon

Bachelorstudium i revisjon (3 år)

Den viktigste oppgaven til en registrert revisor er å utføre revisjon for foretak som etter norsk lov har plikt til å ha revisor. Kravene som er satt til en revisor og det arbeid han utfører, finner en dels i lover om revisjon, dels i administrative forskrifter og dels følger de av revisjonsteori og grunnsetninger for god revisjonspraksis.

Det er også en rekke andre oppgaver som det er naturlig for en registrert revisor å utføre. Som for eksempel kan vi nevne rådgivning for bedriftsledelse når det gjelder regnskapsføring, skatte- og avgiftsspørsmål, regnskapsanalyse, intern kontroll o.l.

De regionale høgskolene gir 3-årig revisorutdanning mens Norges Handels-høyskole og Handelshøyskolen BI gir høyere revisorutdanning.

Revisorstudiet ved høgskolene er et yrkesrettet studium med disse mål:

1. Å gi studentene en teoretisk utdanning som gjør dem egnet til det arbeid som er tillagt en registrert revisor etter nærmere regler gitt i revisorloven.
2. Å kvalifisere studentene for opptak ved det høyere revisorstudiet ved Norges Handelshøyskole og Handelshøyskolen BI.

Forkunnskaper

Generell studiekompetanse. Se ellers omtale av forkunnskaper under høgskole-kandidatstudiet foran.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stillinger innenfor revisjon og regnskapsarbeid. For å bli registrert revisor stilles det krav om bestått 3-årig revisorutdanning i samsvar med eksamensreglene nedenfor og 3 års variert praksis i revisjon.

Bestått 3-årig revisjonsutdanning gir også adgang til høyere revisorutdanning ved Norges Handelshøyskole og Handelshøyskolen BI.

Eksamensregler for revisorstudiet

For å oppnå bestått 3-årig revisjonsutd. kan ingen enkeltkarakterer i de 5 fagene: Re500 Revisjon II, Re510 Offentlig revisjon og regnskap, Bø630 Finans-regnskap med årsoppgjør II, Ju500 Skatterett II og Ju510 Rettslære II være dårligere enn 3.0.

For de andre fagene gjelder samme eksamensregler som for økonomisk-administrativt studium.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår			
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	6	Bø200 Finansregnskap med analyse	6	
	Sø110 Makroøkonomi	6	Sø210 Mikroøkonomi	6	
	Ad150 Organisasjon		In102 Innf. i informasjonsteknologi	6	1. år
		12	Bø330 Innføring i markedsføring	6	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	6	Mk231 Statistikk I	6	
	Bø350 Bedrifts- økonomisk analyse		Ju400 Skatterett I	6	
		12	Sø300 Offentlig økonomi	6	
	Re300 Revisjon I	6	Kan40 Kandidat- oppgave	6	2. år
	Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I			12	
	Ju300 Rettslære I			12	
	Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap			12	
	Ju500 Skatterett II		Re500 Revisjon II		
		12		15	3. år
	Ju510 Rettslære II	6	Bø630 Finansregnskap med årsoppgjør II *)	15	

Oppbygging av bachelorstudiet i revisjon

*) I høstsemesteret felles undervisning med Bø540 Videregående finansregnskap.

Bachelorstudium i finansiell styring (3 år)

Studiet fører fram til bachelorgrad. Det treårige studieløpet har basis i 2 årig studium i økonomi og administrasjon med det anbefalte valgfaget finansiell modellering (BØ440). Studiet er spesielt rettet inn mot forståelse av foretakets økonomiske status, finansielle markeder og det å gi best mulig innsikt og grunnlag for strategiske beslutninger i foretaket på ledelsenivå. Studiet retter seg mot oppbygging av kvalifikasjoner innen næringsliv, offentlig forvaltning og spesielt internasjonalt konkurranseutsatte virksomheter. I en globalisert økonomi kreves denne kompetansen til både små og store bedrifter samtidig som økt innsikt kan gi betydelige fordeler til multinasjonale selskaper. Studiet er også spesielt tilrettelagt for videre studier på mastergradsnivå. Høgskolen i Molde har etablert en egen avtale med den velrenomerte Handelshøyskolen i Århus for direkte overgang fra Molde til mastergradsstudier i Århus, Danmark. For studenter med et ønske om videre studier på mastergradsnivå anbefales at man tar valgfaget statistikk II i det 3. året. Antall studieplasser på det 3. året er begrenset til 20 studenter pr. år. Antall studenter som får direkte overgang til Århus kan bli begrenset ved stor interesse.

Studiemål

Det legges vekt på at studentene i dette studiet skal tilegne seg:

- en handlingsorientert faglig holdning og trening i å foreta klare, presise og bevisste vurderinger knyttet
- til økonomiske og administrative oppgaver i bedrifter og offentlige etater
- innsikt i vitenskapelig metode og tenkning og trening i å analysere og løse økonomiske problem
- innsikt i økonomisk/administrative spørsmål sett ut fra et samfunnsmessig helhetsperspektiv
- foreta økonomiske analyser der en kan ta hensyn til alle grupper i samfunnet
- kunnskaper til å medvirke til best mulig økonomisk bruk av de ressursene samfunnet bruker.

Forkunnskaper

Generell studiekomp.. Se omtale av forkunnskaper under høgskolekand.st. foran.

Kompetanse

Fullført studium gir tittelen bachelor i Finansiell styring. Studiet er en yrkesrettet utdanning som kvalifiserer for stillinger innen:

- næringsliv til stillinger på ulike nivåer
- konsulent- og utredningsvirksomhet
- offentlig forvaltning (staten, fylkeskommuner og kommuner).

August	Høst	Vår	
	Ad150 Organisasjon	In102 Innføring i informasjonsteknologi	6
		Bø330 Innføring i markedsføring	6
Bø001 Fork. i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	1. år 6
Mk001 Fork. i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	6
	Sø110 Makroøkonomi	Sø210 Mikroøkonomi	6
			6
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II	Ad400 Strategisk ledelse	6
		Bø430 Operasjonsanalyse	6
	Lo300 Innføring i logistikk	Sø300 Offentlig økonomi	2. år 6
	Valgfag	Valgfag (anbefalt valg Bø440 Finansiell modellering)	
			12
	Bø530 Økonomisk styring		12
	Bø570 Anvendt finansiering		12
	Bø625 Finansieringsteori	Bø550 Prosjektoppgave	3. år 12
			12
	Valgfag		
			6
			18

Bachelor i finansiell styring (3-årig)

Valgfag:

Se under bachelorstudiet i økonomi og administrasjon. Det anbefales å ta kurset Bø440 Finansiell modellering som valgfag i 4. semester.

Bachelorstudium i økonomi og innovasjonsledelse (3 år)

Gjennom dette studiet vil studenten få både en generell økonomisk-administrativ kompetanse med vekt på økonomi og organisasjonsfag, og en fordypning i hvordan teknologi og ny kunnskap kan forstås og tas i bruk i organisasjoner. Den teknologiske utviklingen i vår tid går raskt. En sentral del av kurset legger derfor vekt på at studentene skal forstå hvordan organisasjoner fungerer under forandring, hvordan de lærer, hvordan de utvikler og tar i bruk ny kunnskap og nye teknologier. Det fokuseres derfor på forståelse av begrep som kunnskap, teknologi og innovasjon, på disse begrepenes rolle i bedrifter og arbeidsliv og på deres betydning for samfunnsutviklingen. Det gis også innføring i etiske og juridiske problemstillinger knyttet til innovasjon og forandringer i organisasjoner. Studiet baserer seg på 2-årig generell økonomisk administrativ utdanning og en 1-årig spesialisering i kunnskapsledelse og innovasjon.

Forkunnskaper

Generell studiekompetanse. Se ellers omtale av forkunnskaper under høgskolekandidatstudiet foran.

Videre studiemuligheter

Studenter som tar bachelorgraden i økonomi og innovasjonsledelse kan bl.a. søke om opptak på mastergradstudiet i logistikk ved Høgskolen i Molde.

Yrkesmuligheter

Studiet gir en utdanning som kvalifiserer for oppgaver i industri-, handels- og servicebedrifter og i offentlig forvaltning. Avhengig av erfaringer vil studiet gi spesielle kvalifikasjoner i retning av oppgaver knyttet til omstilling og utvikling i arbeids- og næringsliv.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår
	Ad150 Organisasjon	In102 Innføring i informasjonsteknologi 6
		Bø330 Innføring i markedsføring 6
Bø001 Fork. i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi 6	Bø200 Finansregnskap med analyse 6
Mk001 Fork. i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk 6	Mk231 Statistikk I 6
	Sø110 Makroøkonomi 6	Sø210 Mikroøkonomi 6
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II 12	Ad400 Strategisk ledelse 6
	Lo300 Innføring i logistikk 6	Bø430 Operasjonsanalyse 6
	Valgfag (anbefalt valg Sv100 Det norske politiske og adm. system) 12	Sø300 Offentlig økonomi 6
		Valgfag (anbefalt valg Sv203 Organisasjonsteori og off. politikk) 12
	Ad505 Kompetanse- og kunnskapsledelse 15	Ju215 Forvaltningsrett eller Ju605 Arbeidsrett eller Ad602 Regional næringsutvikling som økonomisk historie 15
	Ad620 Etikk 6	Ad615 Innovasjon og teknologi 6
	Ad525 Vitenskapsteori og metode 9	3. år 15
	<i>Bachelor i økonomi og innovasjonsledelse</i>	

Valgfag:

Tilsvarende valgfag som for det 3-årige bachelorstudiet i økonomi og administrasjon.

Vi anbefaler studentene å velge Sv100 Det norske politiske og administrative system i 3. semester og Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk 5. semester.

1-årig studium i bedriftsøkonomi

Målsetning

Studiet i bedriftsøkonomi skal gi studentene individuell trening til å utvikle en grunnleggende og kreativ tenkning rundt bedriftsøkonomiske beslutnings-problemer. Tyngden av undervisningen skal rettes inn mot læring av prinsipper ved problemløsning som leder fram til effektive bedriftsøkonomiske beslutninger. En analytisk og ofte kvantitativ tilnærming til studiet dominerer i alle kurs som inngår. Studiet er først og fremst utformet med tanke på studenter med annen faglig bakgrunn som ønsker tilleggsutdanning, samt studenter fra videregående skole med noen års yrkeserfaring. Studiet bør ikke velges som et initielt studium for en lengre utdanning i økonomi og administrasjon. Studiet gir en innføring i de mest sentrale bedriftsøkonomiske fagområdene som finansregnskap, investeringsanalyse, organisasjonsteori, markedsføring og logistikk.

Forkunnskaper

Generell studiekompetanse. Se ellers under forkunnskaper for høgskolekandidat-studiet i økonomi og administrasjon.

Kompetanse

Bedriftsøkonomistudiet er godkjent som uspesifisert grunnfag og kan brukes som en årsenhet i kombinasjon med andre studier ved universitet og høyskoler.

Bedriftsøkonomer som fortsetter sine studier ved Norges Handelshøyskoles Kursvirksomhet, BI, eller ved økonomisk-administrative studier ved andre høyskoler, kan regne med at de fleste kurs som inngår i bedriftsøkonomistudiet gir grunnlag for fritak for tilsvarende kurs.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi 6	Bø200 Finansregnskap m. analyse 6
	Lo505 Innkjøpsledelse 6	Bø101 Grunnkurs i investeringsanalyse 6
	Ad150 Organisasjon	Bø330 Innføring i markedsføring 6
		Ju400 Skatterett 6
	12	
Mk001 Forkurs i matematikk	Lo300 Innføring i logistikk *) 6	Mk231 Statistikk I 6

Oppbygging av 1-årig studium i bedriftsøkonomi

*) Kurset Lo300 kan erstattes av kurset Mk101 Innføring i matematikk.

1-årig påbyggingsstudium i finansiell styring

Det 1-årige påbyggingsstudiet i finansiell styring er et teoretisk og metodisk videregående studium i bedriftsøkonomiske emner med vekt på finansieringsfaget. Studiet skal være et selvstendig kompetansegivende studium med en fagprofil av høy kvalitet som blir verdsatt i det lokale arbeidsliv og i offentlig forvaltning samt å danne grunnlag for en cand.mag.-grad. ved høgskolen i Molde og for mastergradsstudium i Norge, Skandinavia og utlandet forøvrig. Vi har spesielt tatt hensyn til mastergradsstudiet (MS in business) ved Handelshøyskolen i Århus, Danmark.

Forkunnskaper

Opptak ved studiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt studium eller tilsvarende utdanning. Obligatoriske emner i bedriftsøkonomi fra rammeplanen for studiet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen i Molde må være dekket (finansregnskap med analyse, driftsregnskap, investering/finansiering og operasjonsanalyse). Vi anbefaler dessuten at faget Bø440 Finansiell Modellering gjennomføres i siste vårsemester i det 2-årige økonomi og administrasjon studiet.

Kompetanse

Tilsvarende som for bachelorstudiet i finansiell styring.

Oppbygging av studiet

	Høst	Vår
Bø530 Økonomisk styring		12
Bø570 Anvendt finansiering		12
Bø625 Finansieringsteori	Bø550 Prosjekt- oppgave	
	12	
Valgfag	6	18

Oppbygging av 1-årig profileringsstudium i finansiell styring

Valgfag

(NB! Dersom høgskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av valgfagene bli forelest på engelsk)

Høstsemesteret: *

- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng. Fortsetter i vårsemesteret)
- Bø540 Videregående finansregnskap (6 studiepoeng)
- In105 Menneske-maskin kommunikasjon (12 studiepoeng)
- In150 Programmering (12 studiepoeng)
- Mk121 Matematiske metoder (12 studiepoeng)
- Mk332 Statistikk II (9 studiepoeng)
- Re300 Revisjon I (6 studiepoeng)
- Sp301 Engelsk for næringslivet (6 studiepoeng)

*Det anbefales at studenter som ønsker Master of Science ved Handelshøyskolen i Århus gjennomfører kurset MK332 Statistikk II.

Vårsemesteret (aktuelt når prosjektoppgaven skal erstattes med valgfag):

- Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 studiepoeng)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (12 studiepoeng. Start høstsemesteret)
- In135 Datamodellering og databaser (12 studiepoeng)
- Ju400 Skatterett I (6 studiepoeng)
- Ju605 Arbeidsrett (15 studiepoeng)
- Mk202 Diskret matematikk (6 studiepoeng)
- Mk240 Lineær algebra (15 studiepoengt)
- Mk261 Anvendt statistikk (15 studiepoeng)

Prosjektoppgave

Prosjektoppgaven gir studentene anledning til å arbeide selvstendig med en problemstilling som leder fram til en skriftlig utredning som blir gjenstand for evaluering. For tildeling av veileder og godkjenning av emne og tema for oppgaven, må en melde seg opp til prosjektoppgaven på lik linje med kurspåmeldingen til vårsemesteret. Denne oppmeldingen skjer i høstsemesteret. Studenter som tidligere har tatt et profileringsstudium med prosjektoppgave, kan søke om å få slippe å skrive ny oppgave. Oppgaven må da erstattes av valgfag.

1-årig påbyggingsstudium i revisjon

Påbyggingsstudiet i revisjon er et tilbud til studenter som allerede har gjennomført et 2-årig høgskolekandidatstudium i økonomi og administrasjon og som ønsker å komplettere med fag som gir grunnlag for å bli registrert revisor.

Forkunnskaper

Fullført 2-årig studium i økonomi og administrasjon eller tilsvarende.

Studentene bør ha fullført minst 6 studiepoeng skatterett, 12 studiepoeng rettslære og 12 studiepoeng videregående regnskap tilsvarende kurset Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I. Se ellers omtale av 3-årig bachelorstudium i revisjon.

	Høst	Vår	
Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap			12
Ju500 Skatterett II		Re500 Revisjon II	
			3. år
	12		15
Ju510 Rettslære II		Bø630 Finansregnskap 6 med årsoppgjør II *)	
			15

Oppbygging av påbyggingsstudiet i revisjon

Høgskolekandidatstudium i akvakultur og økonomi (2 år)

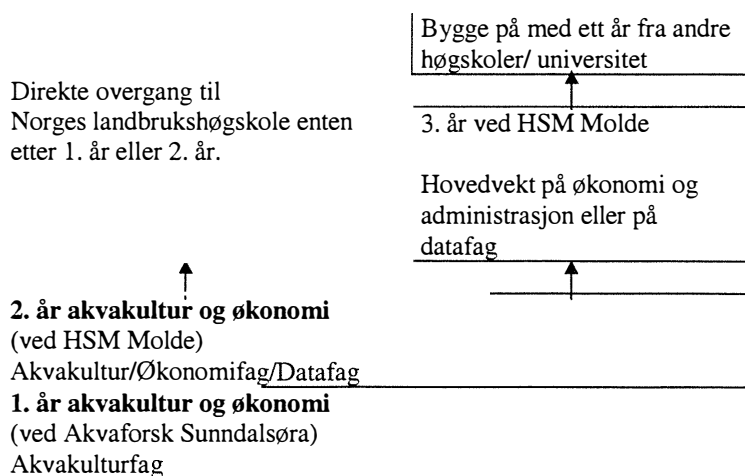
Studiet tar sikte på å utdanne bedriftsledere og fagfolk forøvrig til oppdretts-næringen. Det er bygd opp ut fra behovene i oppdrettsnæringen og vil gi kunnskaper om de enkelte forhold som påvirker fiskeoppdrett. Målsettingen er også å gi studentene nødvendige faglige kunnskaper om akvakultur og økonomi/datafag slik at de kan planlegge, optimalisere drift og styre produktkvalitet i oppdrettsanlegg.

Studiet er et samarbeid mellom Institutt for Akvakulturforskning (AKVAFORSK) på Sunndalsøra og Høgskolen i Molde (HSM). Kursene på Sunndalsøra bruker til dels mange nye forskningsresultater i undervisningen. AKVAFORSK er et av landets ledende fagmiljø innen akvakulturforskning og er ansvarlig for undervisning i akvakulturfag ved Norges landbrukshøgskole (NLH), Ås. Instituttet underviser også ved andre universitet. HSM har et sterkt fagmiljø innen økonomi og informatikk (datafag). Ved å kombinere akvakulturfag økonomi- og datafag, oppnås en kompetanse som det er stort behov for innen oppdrettsnæringen. Første år av studiet foregår på Sunndalsøra i nær tilknytning til AKVAFORSK. På Sunndalsøra kan akvakulturfaga bli gjennomført som konsentrert undervisning (i blokk) av enkeltkurs i løpet av to til fire uker. Det er mulighet for å søke om følge kun enkelte kurs. Det er også åpning for å avslutte studiet etter 1-år med akvakulturfag og få dette godkjent som en årsenhet. Undervisningen i det andre året foregår i Molde. Ved HSM er det mulig å ta påbyggingsstudier innen økonomi og datafag helt fram til en bachelorgrad. Studiet gir også gode overgangsmuligheter til NLH, eller til andre høgskoler/universitet. Dette gir en fleksibel modell der den enkelte kan legge opp et studieløp etter egne interesser. Studiemodellen kan samlet presenteres som vist på neste side.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse. Studiet forutsetter ikke tidligere praksis fra fiskeoppdrett, men dette er en klar fordel.

Undervisningen i akvakultur forutsetter elementære kunnskaper i biologi og kjemi, og i økonomifagene anvendes det en del matematikk. Studiet passer derfor spesielt godt for elever fra studieretning allmenne, økonomiske og administrative fag med disse fagene, men det egner seg også godt for elever med fullført videregående kurs i akvakultur og som har generell studiekompetanse.

Kompetanse

Studenter med fullført 2-årig studium får tittelen høgskolekandidat i akvakultur og økonomi. Studiet kvalifiserer for stillinger innen:

- alle typer produksjonsanlegg innen akvakultur.
- slakting og omsetning av akvakulturprodukter.
- produksjon og omsetning av fiskefôr.
- offentlig forvaltning.
- konsulenttjenester til akvakulturnæringen.

Studenter som søker på akvakulturstudiet ved Norges landbrukshøgskole etter fullført 2-årig studium, kan regne med å få fritak av ca. 1 ½ år av studietiden på grunnlag av fullført studium ved Høgskolen i Molde.

Praksis ved høgskoleutdanninga i Sunndal

Praksis blir i hovedsak gjennomført ved AKVAFORSK's avdeling på Sunndalsøra.

Praksis er obligatorisk, og lærestoffet kan inngå i eksamensgrunnlaget. Det kan søkes fritak for praksis dersom man har relevante forkunnskaper eller annen relevant praksis.

Praksisen er delt i to typer:

1. Instruktiv praksis

I høstsemesteret blir det anledning til å få 2 timer instruerende praksis pr. uke i en begrenset periode.

2. Arbeidspraksis

I vårsemesteret blir det avsatt 4 dager til praksis, fortrinnsvis ved AKVAFORSK's avdeling på Sunndalsøra. De som ønsker seg praksis spesielt på matfiskanlegg, kan få dette ved forskningsstasjonen på Averøy som ligger noen mil unna Sunndalsøra. Det legges opp til deltakelse i stamfiskarbeid, klekkeri, drift av settefiskanlegg og fôrdyrking til marine fiske-larver. En vil her forsøke å få til et mest mulig variert opplegg med hensyn til tildeling av arbeidsoppgaver innen avdeling for laksefisk og avdeling for marin fisk.

Fjernstudium

Har du en pc eller tilgang til e-post, ser vi muligheten for å tilrettelegge delvis fjernleveranse av stensiler og dokumenter i akvakulturfagene. Fjernstudium i denne sammenhengen er ikke ment å dekke andre studieår i Molde. Ikke alle deler av studiet er like egnet for fjernleveranse av lærestoff, fordi enkelte fag til dels er basert på direkte overføring av nylig ervervet kunnskap med beskyttet faginnhold fra forskningen. Dermed kan det skriftlige referansematerialet på deler av kursene være begrenset. Dette er en alternativ måte å studere på, men vi vil understreke fordelene ved å følge undervisningen direkte på lærestedet.

Avtale om fjernstudium må gjøres særskilt med prosjektkoordinator på Sunndalsøra (Odd Ivar Mork; AKVAFORSK, 6600 Sunndalsøra, Tel. 71 69 53 17; Fax. 71 69 53 01; E-mail: odd-ivar.mork@akvaforsk.nlh.no).

Det er mulig å ta enkeltfag som privatist, og da gjelder vanlige forutsetninger om studiekompetanse, eller de kan søke Høgskolen i Molde om særskilt fritak. Ta kontakt med studieveileder.

Godkjenning av årshet

Studenter som ønsker å avslutte studiet etter første år vil få godkjent dette som en fullført og bestått årshet i akvakulturfag. Dette gjør studiet interessant også for studenter som ikke ønsker økonomidelen av studiet, men som eventuelt bare ønsker å kombinere akvakulturutdanningen med andre studier eller tidligere praksis.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
	Ak351 Avlsarbeid		9
	Ak312 Oppdrettsbiologi I	Ak313 Oppdrettsbiologi II	6
	Ak105 Innføring i kjemi	Ak210 Kvalitet og marked	6
	Ak301 Fiskeernæring I	Ak400 Fiskeernæring II	6
	Ak324 Settefisk-produksjon	Ak340 Fiskehelse	6
	Ak305 Matfiskproduksjon og produksjonsstyring		12
Bø001 Forkurs i regnskap	Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi	Bø200 Finansregnskap med analyse	6
	Lo300 Innføring i logistikk		6
	Valgfag i økonomi, administrasjon og datafag avhengig av videre studieløp *)		30
	<i>Oppbygging av 2-årig studium i akvakultur og økonomi</i>		

*) Det er flere mulige sammensetninger av de siste 30 studiepoengene avhengig av videre studieløp ved HSM:

Studier i utlandet

Etter fullført 2-årig studium ved Høgskolen i Molde, kan ett studieår tas som ERASMUS-student ved Galway-Mayo Institute of Technology. Ved dette studiestedet kan man fortsette med Bachelorgradsstudier i akvakultur, marinbiologi, miljøfag, biologi og kjemi. Studieoppholdet i utlandet kan også utvides med praksis i en utenlandsk bedrift gjennom LEONARDO-stipend.

Anbefalte fag for de som vil avslutte etter 2. år i Molde:

Studentene anbefales å skrive prosjekt/kandidatoppgave (Ak435 6-18 studiepoeng). I tillegg kan studentene velge blant følgende valgfag:

Høst (3. semester):

Re300 Revisjon I (6 st.poeng) eller
Sp301 Engelsk for næringslivet (6 st.p)

Vår (4. semester):

Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 st.poeng)
Bø330 Innf. i markedsføring (6 st.p)
Bø101 Inf. i investeringsanalyse (6 st.p)
In102 Inf. i informasjonstekn. (6 st.p)

Valgfag i 2. år for de som vil fortsette med 3. år i Molde og ha hovedvekt på økonomi og administrasjon *):

Høst (3. semester):

Mk101 Innføring i matematikk (6 st.p) **)
Ad150 Organisasjon (12 st.p)
Sø110 Makroøkonomi (6 st.p)
Re300 Revisjon I (6 st.p)

Vår (4. semester):

Mk231 Statistikk I (6 st.p)
In102 Inf. i informasjonstek. (6 st.p)
Sø210 Mikroøkonomi (6 st.p)

*) Studieplan for 3. år: overgang til 2-årig studium i økonomi og administrasjon. Se egen studieplan.

***) NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar på forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.

Valgfag i 2. år for de som vil fortsette med 3. år i Molde og ha hovedvekt på datafag *):

Høst (3. semester):

In150 Programmering (12 studiepoeng)

Vår (4. semester):

Ak250 Oppdrettsøkonomi (6 st. p)

In135 Datamodellering (12 st. p)

*) Studieplan for 3. år: se 1-årig studium i informatikk

Kandidatoppgave/prosjektoppgave

Studenter som ønsker det kan skrive en 6, 12 eller 18 studiepoengs kandidatoppgave eller prosjektoppgave som erstatning for et tilsvarende antall studiepoeng valgfag.

Studenter som ønsker å avslutte utdanningen etter 2 år anbefales å skrive oppgave i løpet av 2. året.

Se nærmere orientering om oppgaveskriving under kursbeskrivelsene bak i studiehandboka.

SAMFUNNSFAG

Institutt for samfunnsfag tilbyr følgende studier:

- Bachelor i samfunnsendring og innovasjon (3 år)
- Grunnfag statsvitenskap (1 år)
- Mellomfagstillegg i statsvitenskap (1/2 år) NB! Bli tilbudt annet hvert år, neste gang høsten 2003.
- Mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap (1/2 år).
NB! Tilbys høsten 2002, ellers annet hvert år.
- Påbyggingsstudium i kunnskapsledelse og innovasjon (1 år)
- Forvaltnings- og arbeidsrett (1/2 år)

Cand.mag.-grad

Selv om cand. mag. graden nå vil bli erstattet av bachelorgrad, vil det som en overgangsordning fortsatt være mulig å skrive ut en cand. mag grad for de som har startet på en slik utdanning (se omtale av cand. mag. grad foran).

Samtlige grunnstudier ved Høgskolen i Molde vil kunne være relevante tilleggsfag i kombinasjon med mellomfag i statsvitenskap eller mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap.

Nedenfor har vi satt opp eksempler på cand.mag.-kombinasjoner med utgangspunkt i våre studier i samfunnsfag:

<hr/> Mellomfag i administrasjon og org.vit. eller statsvitenskap <hr/> Grunnfag bedriftsøkonomi Juridiske fag, 30 studiepoeng Examen philosophicum + 45 studiepoeng relevante fag <hr/>	<hr/> Grunnfag i statsvitenskap <hr/> Grunnutdanning i sykepleie (3 år) <hr/>
<hr/> Mellomfag i statsvitenskap eller administrasjon og org.vit. <hr/> 2-årig økonomi og adm. eller akvakultur og økonomi Juridiske fag, 30 studiepoeng <hr/>	<hr/> Mellomfag i statsvitenskap eller administrasjon og org.vit. <hr/> 1 år påb. Kunnskap, teknologi og innovasjon 1 år ERASMUS/NORDPLUS i utlandet (Univ. of Lancashire) Examen philosophicum + 15 studiepoeng <hr/>

Med fullført cand.mag.-grad og mellomfag i statsvitenskap eller administrasjon og organisasjonsvitenskap kan man begynne på et hovedfagsstudium. Fullført hovedfagsstudium i statsvitenskaplige fag gir tittelen cand.polit.

Høgskolen har etablert kontakt med University of Nebraska, Lincoln om overgang til mastergrad i statsvitenskap (1 1/2 år) etter fullført cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde.

Bachelor i samfunnsendring og innovasjon (3 år)

Gjennom dette studiet vil studentene få en generell samfunnsvitenskapelig utdanning med spesiell vekt på statsvitenskapelige problemstillinger med en fordypning i hvordan teknologi og ny kunnskap kan forstås og tas i bruk i samfunn og organisasjoner. Den teknologiske utviklingen i vår tid går raskt. En sentral del av studiet legger derfor vekt på at studentene skal forstå hvordan organisasjoner fungerer under forandring, hvordan de lærer, hvordan de utvikler og tar i bruk ny kunnskap og nye teknologier. Det fokuseres derfor på forståelse av begrep som kunnskap, teknologi og innovasjon, på disse begrepenes rolle i bedrifter og i arbeidsliv og på deres betydning for samfunnsutviklingen. Det gis også innføring i etiske og juridiske problemstillinger knyttet til innovasjon og endring i organisasjoner.

Studiets oppbygging

Studiet består av grunnfag i statsvitenskap, mellomfagstillegg i statsvitenskap eller administrasjon og organisasjonsvitenskap, et 1/2 års studium i juridiske fag, samt 1 års studium i kunnskapsledelse og innovasjon. NB! Mellomfagstilleggene i statsvitenskap og i administrasjon og organisasjonsvitenskap tilbys annet hvert år. Høsten 2002 tilbys mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap.

Høst		Vår	
Grunnfag i statsvitenskap 1. semester	30	Grunnfag i statsvitenskap 2. semester	30
Mellomfag i Statsvitenskap/adm.org.	30	Forvaltnings- og arbeidsrett	30
Kunnskapsledelse og innovasjon 1. semester	30	Kunnskapsledelse og innovasjon 2. semester	30

Oppbygging av bachelorstudiet i samfunnsendring og innovasjon.

Videre studiemuligheter

Det tas sikte på å utvikle et mastergradsstudium i samfunnsfag ved Høgskolen i Molde. Oppstart høsten 2003 med forbehold om godkjenning.

Studenter med bachelorgrad i samfunnsendring og innovasjon kan søke videre opptak på mastergrad.

Yrkesmuligheter

Studiet gir en utdanning som kvalifiserer for oppgaver innen privat og offentlig virksomhet. Studiet gir spesielle kvalifikasjoner i retning av oppgaver knyttet til omstilling og utviklingsarbeid.

Statsvitenskap grunnfag

Grunnfagsstudiet i statsvitenskap tar utgangspunkt i hvordan ulike samfunnsinteresser samordnes og avveies. Ved siden av å gi en innføring i politiske strukturer og prosesser, skal studiet utvikle studentenes evne til å foreta selvstendige analyser av samfunnspolitiske forhold.

Målgrupper

1. Grunnfaget egner seg godt for studenter som tar sikte på en bachelorgrad eller ev. en cand.mag.-grad og som etter ett års grunnfagsstudium ønsker å fortsette med mellomfag i statsvitenskap eller mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Høgskolen i Molde og universitetene.
2. Studiet egner seg også som videre- og /eller etterutdanning for tilsatte i offentlig eller privat virksomhet. Studiet er f.eks. godkjent som 1-årig videreutdanning for lærere.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Oppbygging av studiet

Høstsemesteret omfatter to 12 studiepoengskurs med avsluttende eksamen til jul: Sv100 Det norske politiske og administrative system og Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblem. Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode (12 studiepoeng) går over to semestre med eksamen til våren. Kurset i samfunnsvitenskapelig metode inkluderer en obligatorisk innleveringsoppgave. I tillegg til samfunnsvitenskapelig metode, består vårsemesteret av to 12 studiepoengskurs: Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk og Sv202 Komparativ og internasjonal politikk.

Høst	Vår
Sv100 Det norske politiske og administrative system	Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk
12	12
Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer	Sv202 Komparativ og internasjonal politikk
12	12
Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode	12
Sv005 Seminar. Aktuelle politiske emner	
<i>Oppbygging av statsvitenskap grunnfag</i>	

Kompetanse

Grunnfaget gir 60 studiepoeng og kan inngå som en årsenhet i en bachelorgrad eller eventuelt i en cand.mag.-grad. Grunnfaget kan utvides med enten mellomfag i statsvitenskap eller mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap.

Muligheter for videre studier

I: Statsvitenskap grunnfag (1 år) + mellomfagstillgg i statsvitenskap (1/2 år):

Studenter som har cand.mag.-grad der mellomfag i statsvitenskap inngår, kan søke opptak på hovedfagsnivå ved Universitetet i Oslo, Universitetet i Trondheim eller sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen.

II Statsvitenskap grunnfag (1år) + mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap (1/2år):

Studenter som har cand.mag.-grad der mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap inngår, kan søke opptak på hovedfagsnivå ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

Studenter med tilknytning til Høgskolen i Molde kan få veiledning av hovedoppgaver i Molde.

Statsvitenskap grunnfag og mellomfag i statsvitenskap eller administrasjon og organisasjonsvitenskap kan inngå i bachelorgraden i samfunnsendring og innovasjon.

Mastergrad i samfunnsfag

Det arbeides med utvikling av en mastergrad i samfunnsfag ved Høgskolen i Molde. Oppstart planlegges høsten 2003 med forbehold om godkjenning.

Mellomfag i statsvitenskap/administrasjon og organisasjonsvitenskap

Mellomfaget består av et grunnfag og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet.

Mellomfagstillegget utgjør 30 studiepoeng og gis i høstsemesteret.

Ved Høgskolen i Molde gis det 2 mellomfagsvarianter som tilbys vekselvis annet hvert år:

A) Mellomfagstillegg i statsvitenskap (Sv310)

Dette mellomfagstillegget tilbys neste gang høsten 2003.

Forkunnskaper

Opptak til studiet forutsetter fullført grunnfag i statsvitenskap.

Innhold

Studiet skal gi utdypet kjennskap til og forståelse av hovedområder som ble tatt opp på grunnfaget. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid.

Høst
3. semester
Komparativ politikk
Internasjonal politikk
Offentlig politikk og administrasjon
Mellomfagsoppgave
Seminar: Aktuelle politiske emner
<i>Oppbygging av Mellomfag i statsvitenskap</i>

Nærmere beskrivelse av de ulike delemner finner en under kursdelen bak i studiehåndboken.

Kompetanse

Studiet er godkjent som tilsvarende statsvitenskap mellomfag ved Universitetet i Oslo. Studentene kan etter fullført cand.mag.-grad søke opptak på hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Det er også mulig å søke opptak på hovedfag i Sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen og på hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Trondheim, men det kreves da at studentene avlegger en ekstra prøve.

B) Mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap (Sv315)

Dette mellomfagstillegget tilbys høsten 2002.

Forkunnskap

Opptak til studiet forutsetter fullført grunnfag i statsvitenskap.

Innhold

Studiet tar sikte på å videreutvikle ferdigheter i analyse av organisasjoner og offentlig politikk. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid.

Høst
3. semester

Politisk teori og regimer
Organisasjonsteori
Metode
Organisasjonsformer og prosesser
Mellomfagsoppgave
Seminar: Aktuelle politiske emner

Oppbygging av Mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap

Nærmere beskrivelse av de ulike delemner finner en under kursdelen bak i studiehandboken.

Kompetanse

Studiet er godkjent som tilsvarende mellomfag i Administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Studentene kan etter fullført cand.mag.-grad søke opptak på hovedfag i Administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

Eksamensform for begge mellomfagsvariantene:

Eksamen består av en skriftlig prøve på 8 timer samt en semesteroppgave. Oppgaven skal skrives over et selvvalgt tema. Tema for oppgaven skal godkjennes av veileder. Innleveringsfristen blir gjort kjent ved semesterstart.

Ved beregning av karakteren teller semesteroppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.

1/2-årig studium i forvaltnings- og arbeidsrett

Studiet har som målsetting å gi studentene kompetanse innen forvaltnings- og arbeidsrett. Siktemålet er å utvikle forståelse for og innsikt i rettsreglene for disse to sentrale juridiske emnene og gi metodiske kunnskaper om hvordan rettsregler anvendes ved løsning av så vel teoretiske som praktiske problemstillinger.

Denne fagkombinasjonen kan benyttes som påbygging på et tidligere høgskolestudium, men framstår også som en selvstendig enhet for den som har interesse og behov for å vite hvordan den rettslige reguleringen av arbeidsmarked og offentlig virksomhet virker.

Arbeidsrett gir en grundig oversikt over den individuelle og kollektive arbeidsrett i privat og offentlig virksomhet. Særlig relevant er den rettslige rammen rundt forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, med spesiell fokus på endringer i forhold til den situasjonen som er etablert ved inngåelse av arbeidsavtale. Her kan spesielt nevnes endrede arbeidsoppgaver for en ansatt, flytting av virksomhet, flytting av personell ved overdragelse av arbeidsoppgaver til annen arbeidsgiver og overføring av en virksomhet til ny eier. EU-arbeidsrett og EU-arbeidsrettens kilder er sentrale.

Tilbudet i forvaltningsrett gir en grundig innføring i sentrale deler av den alminnelige forvaltningsrett med særlig sikte på grunnbegreper, rettslige grunnlag for forvaltningens virksomhet, framgangsmåte ved behandling av ulike typer "saker", klage, ugyldighet og kontroll. Prinsipper og saksbehandlingsregler i forvaltningsretten utgjør også et sentralt element ved praktisering av arbeidsrett i all offentlig virksomhet.

I forhold til høgskolens øvrige studietilbud egner dette studiet seg spesielt for studenter som fra før har toårig studium i økonomi og administrasjon eller tilsvarende og for studenter med grunn- og mellomfag i administrasjon og organisasjonsvirksomhet. Fagene vil også inngå som valgfag på ulike retninger, for eksempel på logistikk. Studietilbudet er også meget relevant for ansatte i offentlig eller privat virksomhet som ønsker tilleggsutdanning innen forvaltnings- og arbeidsrett.

Oppbygging av studiet

	Vår
Ju215 Forvaltningsrett	15
Ju605 Arbeidsrett	15

Kompetanse

Studiet gir 30 studiepoeng og kan inngå som en 1/2-årig enhet i en cand.mag.-grad i kombinasjon med annen høgskole- eller universitetsutdanning.

Påbyggingsstudium i kunnskapsledelse og innovasjon

Hovedfokus i studiet vil være knyttet opp mot teknologiske og innovative endringer og utviklingstrekk i samfunns- og arbeidsliv. Kunnskap vil være et nøkkelbegrep i denne sammenhengen. Det vil her bli fokusert på ulike kunnskapsformer og deres betydning og rolle i arbeids- og næringsliv. Forutsetninger for vellykket innovasjon og organisatoriske og juridisk konsekvenser av teknologiske endringer vil være sentrale problemstillinger.

Målgrupper

1. Studiet vil inngå i høgskolens bachelor-grader i økonomi og innovasjonsledelse og i samfunnsendring og innovasjon.
2. Studiet kan imidlertid også fungere som påbyggingsstudium for andre studenter. Eksempelvis studenter med en samfunnsvitenskapelig, økonomisk-administrativ eller helsefaglig grunnutdanning.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse og minst to års grunnstudier.

Kompetanse

Studiet gir 60 studiepoeng og kan inngå som en årsenhet i en cand. mag. grad i kombinasjon med annen høgskole- og universitetsutdanning.

Oppbygging av studiet

Høstsemesteret omfatter tre kurs. Et kurs i etikk (6 studiepoeng), et kurs i metode og vitenskapsteori (9 studiepoeng) og et kurs i kunnskap og kompetanse (15 studiepoeng). Vårsemesteret omfatter to kurs, hvert på 15 studiepoeng. Et kurs i innovasjon og teknologi et kurs i kunnskaps- og næringsutvikling i et historisk perspektiv.

Høst	Vår
Ad505 Kompetanse- og kunnskapsledelse	Ju215 Forvaltningsrett eller Ju605 Arbeidsrett eller Ad602 Regional næringsutvikling som økonomisk historie
15	15
Ad620 Etikk	Ad615 Innovasjon og teknologi
6	
Ad525 Vitenskapsteori og metode	
9	15

Oppbygging av studiet i kunnskapsledelse og innovasjon

Examen philosophicum

I samarbeid med Universitetet i Bergen arrangerer Høgskolen Molde hvert semester undervisning til Examen philosophicum i Molde. Universitetet i Bergen er ansvarlig eksamensinstans.

Examen philosophicum består av tre disipliner som man studerer samtidig og tar eksamen i samlet: Filosofiens historie, logikk og vitenskapsfilosofi. Filosofi er alle vitenskapers mor, og logikken er et nødvendig hjelpemiddel for å forstå strukturen i vitenskapelig tenkemåte. Vitenskapsfilosofien tar opp grunnlagsproblemer i de enkelte vitenskaper.

I Examen philosophicum legges et kunnskapsmessig grunnlag for et universitetsstudium. Studentene anbefales å ta Examen philosophicum i sitt første studiesemester og til også å kombinere det med et annet studium. Studiet kan inngå som 15 studiepoeng i en cand.mag.-grad.

Undervisningen består av forelesninger og kurs. Ved begynnelsen av hvert semester blir det holdt et orienteringsmøte, hvor det gjøres rede for pensum, lærebøker og undervisning.

Det er egne søknadsskjema for Examen philosophicum.

Søknadsfrist for undervisning i høstsemesteret: ca. 20. juli.

Søknadsfrist for undervisning i vårsemesteret: ca. 20. desember.

HELSEFAG

Institutt for helsefag tilbyr følgende studier:

- 1. Sykepleierutdanning** - Bachelorgrad - 180 studiepoeng (ECTS) - tilsvarer 60 vekttall i tidligere gradsystem.
  - Heltidsstudium - 3 år. Opptak 2 ganger i året både i januar og august – studiested Molde med praksisstudier både i Molde/Romsdal og Kristiansund/Nordmøre.
  - Deltidsstudium - 4,5 år. Opptak annet hvert år, neste opptak er høsten 2002. Studiested Kristiansund med praksisstudier i Kristiansund/ Nordmøre. Enkelte praksisstudier kan bli lagt utenfor Nordmøre.
- 2. Vernepleierutdanning** - Bachelorgrad - 180 studiepoeng (ECTS) - (tilsvare 60 vekttall i tidligere gradsystem). Heltidsstudium - 3 år. Opptak av studenter hver høst. Studiested Molde - praksisstudier i hele fylket.
- 3. Videreutdanning i psykisk helsearbeid** - 60 studiepoeng (ECTS) - tilsvarer 20 vekttall i tidligere gradsystem.
  - Deltidsstudium over 2 år i Molde og i Ålesund. Opptak hvert andre år, neste opptak er høsten 2002.
- 4. Videreutdanning i aldring og eldreomsorg** - 60 studiepoeng (ECTS) - tilsvarer 20 vekttall i tidligere gradsystem.
  - Deltidsstudium over 2 år i Kristiansund. Opptak hvert andre år, neste opptak er høsten 2002.

Sykepleierutdanning

Mål

Målet er å utdanne sykepleiere som er kvalifiserte til å møte ulike menneskers behov for sykepleie. Sykepleie er i sin natur en omsorgsdisiplin. Utdanningen skal stimulere til faglig og personlig utvikling, og medvirke til at studentene blir selvstendige og ansvarsbevisste.

Rammeplan - fagplan

Høgskolen har utarbeidet egen fagplan for sykepleierutdanningen basert på de bestemmelser og krav som er fastsatt i Rammeplan og forskrift for 3-årig sykepleierutdanning datert 7. januar 2000.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse eller realkompetanse.

Studiepoeng - arbeidsinnsats

Utdanningen fører fram til Bachelorgrad (180 studiepoeng eller ECTS) i det nye gradsystemet som innføres fra høsten 2002. Teoretiske og praktiske studier er integrert gjennom hele studiet. Hvert studieår, som består av 2 semestre, er organisert innenfor 40 studieuker, inkludert eksamener. En studie-/arbeidsuke tilsvarer ca. 1,5 studiepoeng. Studentens studie-/arbeidsuke er beregnet til 40 timer. Mindre enn halvparten av arbeidsuken er timeplanregulert, det forutsettes derfor en betydelig innsats i form av egenorganisert studieaktivitet.

Fordeling av studiepoeng mellom teori- og praksisstudier

	Teori	Praksisstudier	FFR*	Til sammen
1. år	43.5 sp.	10.5 sp. = 7 uker	6 sp. = 4 uker	60 sp.
2. år	28.5 sp..	25.5 sp. = 17 uker	6 sp. = 4 uker	60 sp.
3. år	18.0 sp.	39.0 sp. = 26 uker	3 sp. = 2 uker	60 sp.
Total	90 sp.	75 sp. = 50 uker	15 sp. = 10 uker	180 sp.

* FFR = ferdighet, forberedelse og refleksjon

Emnefordeling/innhold i sykepleierutdanningen

Studieopplegget er basert på rammeplanens faglige inndeling i 4 hovedemner med tilhørende delemner. Rammeplanens inndeling i hoved- og delemner er integrert i fagplanen slik det framgår av etterfølgende oversikt (sp = studiepoeng):

		1 år	2 år	3 år
Hovedemne 1				
Sykepleiens faglige og vitenskapelige grunnlag – inkludert praksisstudier	33 sp.			
1a) Historie, tradisjon og yrkesetikk	9 sp.	4,5	1,5	3
1b) Sykepleiens vitenskapsteoretiske grunnlag, fagutvikling og forskning i sykepleie	9 sp.	1,5	3	4,5
1c) Vitenskapsteori og forskningsmetode	6 sp.	1,5	1,5	3
1d) Etikk	9 sp.	3	3	3
Hovedemne 2				
Sykepleiefaget og yrkesgrunnlaget – inkludert praksisstudier	72 sp.			
2a) Sykepleierens funksjon i spesialisthelsetjenesten	36 sp.	0	24	12
2b) Sykepleierens funksjon i kommunehelsetjenesten	36 sp.	22,5	0	13,5
Hovedemne 3				
Medisinske og naturvitenskapelige emner – inkludert praksisstudier	45 sp.			
3a) Anatomi, fysiologi og biokjemi	12 sp.	7,5	3	1,5
3b) Generell patologi, sykdomslære og farmakologi	24 sp.	3	15	6
3c) Mikrobiologi, infeksjonssykdommer og hygiene	9 sp.	6	3	0
Hovedemne 4				
Samfunnsvitenskapelige emner – inkludert praksisstudier	30 sp.			
4a) Psykologi og pedagogikk	9 sp.	6	1,5	1,5
4b) Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	6 sp.	3	1,5	1,5
4c) Sosiologi og sosialantropologi	6 sp.	1,5	1,5	3
4d) Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk, herunder juridiske rammer	9 sp.	0	1,5	7,5
Totalt antall studiepoeng	180	60	60	60

Praksisstudier

Praksisstudier er et fellesbegrep for de undervisnings- og lærings situasjoner der studentene skal studere, lære og praktisere sykepleie. Praksisstudiene utgjør totalt 90 studiepoeng, dvs. halve studiet, og de beskrives i uker, dvs at 90 studiepoeng svarer til en normert studieinnsats på 60 uker. Minst 50 uker av praksisstudiene skal skje i samarbeid med pasienter og pårørende og knyttes til ulike sykdomstilstander og pasientsituasjoner. De resterende 10 ukene knyttes til ferdighetstrening, forberedelse til praksis og refleksjon over praksisstudiene.

De direkte pasient- eller klientrettede praksisstudiene skal sikre studentene erfaring med pasientgrupper innen medisin, kirurgi, psykisk helsevern og forebyggende helsearbeid. Studieopplegget skal gi studentene erfaring fra arbeid med pasienter eller klienter i alle aldersgrupper, dvs. friske og utsatte grupper, kronisk syke og funksjonshemmede og akutt syke. Praksisstudiene er tilrettelagt og veiledet av lærer og/eller sykepleier, og foregår både i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

For hver praksisperiode er det satt opp klart definerte mål og studiekrav som studentene må kunne dokumentere å ha nådd og oppfylt for å få godkjent praksisperioden.

Praksisstudiene gir studentene en type kunnskap som de bare kan tilegne seg gjennom å arbeide med reelle praktiske situasjoner, og ved å integrere teori og praksiserfaring.

Oversikt over praksisstudier ^{*)}

Sem	Praksisfokus	Hovedfokus for sykepleie	Praksis type	sp	Uker
1.	Praksis i kommunehelse-tjenesten – Sykehjem	Grunnleggende sykepleie og sykepleie til eldre	Veiledet	10,5	7
3.	Praksis i spesialisthelse-tjenesten Kirurgisk /medisinsk sengepost	Sykepleie til akutt, kritisk og kronisk lidelse/funksjons-svikt	Veiledet	12	8
4.	Praksis i spesialisthelse-tjenesten Kirurgisk /medisinsk sengepost.	Sykepleie til akutt, kritisk og kronisk lidelse/funksjonssvikt	Veiledet	13,5	9
5	Praksis i spesialist- og kommunehelsetjenesten- Psykisk helsearbeid. Praksis i kommunehelsetjenesten – Hjemmesykepleien	Sykepleie til akutt, kritisk og kronisk lidelse/funksjonssvikt Sykepleie til pasienter med varierte pleie- og omsorgsbehov og pasienter under rehabilitering/habilitering	Veiledet Veiledet	12 12	8 8
6.	Praksis i spesialist- og kommunehelsetjenesten Forebyggende helsearbeid Praksis i spesialist- og kommunehelsetjenesten - fordypningspraksis	Forebyggende helsearbeid og svangerskaps- og barselarbeid Utvikle og erfare sykepleiefaglige kompetanse ved ulike pasientsituasjoner	Observasjon Veiledet	3 12	2 8
Totalt antall studiepoeng:				75	50

^{*)} **Praksisstudiene i deltidsutdanningen er fordelt over 9 semestre**

Krav til studiedeltaking/ studieprogresjon

Alle praksisstudier er obligatorisk. Det samme gjelder praktiske demonstrasjoner og øvelser på områder der ferdighet ikke kan tilegnes på annen måte.

Enkelte temadager/studiedager/studiekrav krever også frammøte. Innen hvert studieområde som har frammøteplikt er det stilt krav om tilstedeværelse i minst 90 % av den organiserte undervisningen. Høgskolen har regler for hvordan fravær kontrolleres og hvordan fravær og ikke utført studiekrav skal tas igjen.

For å få avsluttende vurdering må studentene ha oppfylt kravene til studiedeltaking. Høgskolen stiller også krav om at deler av studiet skal være bestått før studentene kan starte i praksisstudier. Disse vil framgå av fagplanen.

I deltidsutdanningen er det frammøteplikt til alle ukesamlingene.

Studieformer

Utdanningen vektlegger studieformer som fremmer integrering av teoretiske og praktiske studier gjennom hele utdanningen. Målet er å utvikle selvstendighet, klinisk dyktighet samt kritisk og vitenskapelig tenkning.

Vurdering

Studentene vurderes kontinuerlig gjennom hele studiet, og vil få informasjon om hvor de står i studieprosessen.

1. Vurdering underveis har til hensikt å informere og motivere studenter til å tilegne seg nødvendig kompetanse i sykepleiefaget. Dette skjer i hovedsak ved arbeid med studiekrav, krav til studiedeltaking, utført arbeid, ulike oppgaver, prøver og arbeidsformer.
2. Avsluttende vurdering er lagt opp med sikte på å godkjenne, eventuelt underkjenne, utdanningen eller deler av den. Avsluttende vurdering skjer i form av eksamener.
Vurdering blir gitt i form av karakterer som blir påført vitnemålet.

Pensum

Pensum skal reflektere tyngden av de ulike fag og kunnskapsområder i utdanningen og er gjenstand for vurdering og revidering foran hvert opptak og semester.

Oversikt over eksamener og prøver/tester ^{*)}

Sem	Eksamen /prøver/tester			
1.	Praksistest	test i dem.rom	bestått	1 d
	Passeringstest i ernæring	skoletest	bestått	2 t
	Passeringsprøve i medikamentregning	skoletest	bestått	3 t
	Anatomi,fysiologi,biokjemi +	skoleeksamen	gradert	5 t
	Mikrobiologi og generell hygiene	skoletest	bestått	2 t
2.	Grunnleggende sykepleie + sykepleie til eldre	skoleeksamen	gradert	6 t
	Psykologi /kommunikasjon	skoleeksamen	gradert	5 t
3.	Passeringstest i sykepleie	skoletest	bestått	2 t
4.	Praktisk eksamen + muntlig	i avdeling	bestått	1 u
	Sykepleie til akutt/kritisk og kronisk syke	skoleeksamen	gradert	6 t
	Sykdomslære og farmakologi	skoleeksamen	gradert	5 t
5.	Psykisk helsearbeid	skoleeksamen	gradert	4 t
6.	Samfunnsfag og lovgivning	hjemmeeksamen	gradert	3 d
	Fordypningsoppgave-Avsluttende eksamen	hjemmeeksamen.	gradert	

Alle hovedemner vil inngå i grunnlaget for eksamener, prøver og arbeidskrav.

^{*)} I deltidsstudiet er eksamener, prøver og tester fordelt over 9 semester.

Vernepleierutdanning

Mål

Målet med vernepleierutdanningen er å utdanne brukerorienterte og reflekterte yrkesutøvere som er kvalifiserte til å utføre miljøarbeid og habiliterings- og rehabiliteringsarbeid sammen med mennesker som har bruk for slike tjenester.

Utdanningstilbudet

Høsten 1996 ble det etablert et 3-årig vernepleierstudium ved Høgskolen i Molde i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag. Fra og med høsten 2002 blir vernepleierutdanning gitt som en del av det ordinære studietilbudet ved Høgskolen i Molde, Institutt for helsefag. Utdanningen fører fram til Bachelorgrad (180 studiepoeng eller ECTS) i det nye gradsystemet som innføres fra høsten 2002.

Vernepleierutdanningen er en treårig profesjonsrettet utdanning som gir rett til offentlig autorisasjon som vernepleier. Primært ansettes vernepleieren som miljøterapeut. Andre aktuelle stillinger kan være som saksbehandler, koordinator, biveileder m.m. Vernepleierens arbeidsområder er svært varierte. Studiet kvalifiserer for arbeid både innenfor ulike kommunetjenester (habilitering, bolig, arbeid, skole, fritid), fylkeshelsetjenesten (habiliteringstjeneste, rusmiddelomsorg, psykiatri, barnevern osv.) og statlige institusjoner (statlige kompetansesenter).

Målgruppen for vernepleierens yrkesutøvelse er mennesker med sammensatte funksjonsvansker av både fysisk, psykisk og sosial karakter.

Vernepleierens grunnleggende funksjoner kan sammenfattes som:

- å bidra til målrettet stimulering, opplæring og utvikling med sikte på selvstendig mestring av dagliglivets oppgaver
- å ivareta daglig omsorg for og på vegne av andre, med trivsel og velvære hos den enkelte som siktemål
- å bearbeide nære og fjerne rammebetingelser med sikte på bedret livssituasjon for funksjonshemmede
- å forebygge funksjonsvansker og hindre ytterligere funksjonssvikt.

Vernepleiere skal kunne samarbeide med ulike samarbeidspartnere, som f.eks. pårørende, sykepleiere, hjelpepleiere, sosionomer, psykologer, førskolelærere/ lærere, leger osv.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse eller realkompetanse.

Rammeplan/fagplan

Studiet er lagt opp etter "Rammeplan og forskrift for 3-årig vernepleierutdanning", fastsatt av departementet 28. januar 1999. Med utgangspunkt i de bestemmelser og krav som er fastsatt i rammeplanen vil høgskolen utarbeide en egen fagplan for studiet. Fagplanen vil være ferdig ferdig våren 2002. Ut ifra fagplanen blir det laget årsplaner for hvert studieår. pensumlitteratur og pedagogisk tilrettelegging er spesifisert i årsplanene.

Oppbygging av studiet

Vernepleierstudiet består av både teori- og praksisstudier. Studiet utgjør 180 studiepoeng (ECTS). Vernepleieryrket består i hovedsak av metodisk arbeid i forhold til ulike brukergrupper. Dette arbeidet krever solide teoretiske kunnskaper. I løpet av studiet alternerer en derfor mellom teoretisk og praktisk undervisning. Den teoretiske undervisningen skal gi studentene analyseredskaper og arbeids-modeller, samt teoretisk basis for valg av mål og metodikk. I løpet av praksis-periodene skal studentene vise at de kan anvende de teoretiske kunnskapene i ulike reelle situasjoner. Vernepleierfaglige hovedemner er målrettet miljøarbeid, pedagogikk, psykologi, samfunnsfag, sosiologi, organisasjonsteori, ledelse og medisinske fagområder.

Studiet har følgende hovedemner med slik vektlegging (sp = studiepoeng)::

Samfunnsvitenskapelige og juridiske emner	42 sp
Stats- og kummunalvitenskap, helse- og sosialpolitikk	12 sp
Sosiologi og sosialantropologi	12 sp
Jus (rettsystemer, juridisk metode og forvaltningsrett)	12 sp
Vitenskapsteori og forskningsmetode	6 sp
Psykologiske og pedagogiske emner	24 sp
Generell-, utviklings- og sosialpsykologi	12 sp
Generell pedagogikk og sosialpedagogikk	12 sp
Helsefaglige emner	45 sp
Medisinske og naturvitenskapelige emner	21 sp
Pleie og omsorg	15 sp
Psykisk helsearbeid	9 sp
Miljøarbeid og habilitering-/rehabiliteringsarbeid	69 sp
Fagets utvikling, ideologier, yrkesrolle og etikk	15 sp
Ferdighets- og adferdslæring	18 sp
Velferdsarbeid	12 sp
Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk	9 sp
Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	15 sp

Praksisstudier

Praksisstudiene er en integrert del av studiet og er knyttet til alle hovedemnene i rammeplanen. Praksis utgjør 48 studiepoeng (ECTS) av studiet og vil bli fordelt på 3 eller 4 praksisperioder. I tillegg til praksis vil studentene gjennomgå praksisrelevante aktiviteter og ferdighetstrening.

Praksisperiodene skal gi studentene erfaring med ulike sider av vernepleieryrket og med ulike brukergrupper. Hver praksisperiode bedømmes til bestått/ikke bestått på grunnlag av eveluering av gjennomføringen av praksisperioden samt vurdering av pålagte skriftlige oppgaver i tilknytning til denne.

Vernepleierutdanningen i Molde benytter praksisplasser i hele Møre og Romsdal fylke. Studenter må derfor påregne at en eller flere praksisperioder vil bli lagt utenfor Moldeområdet. Det er utarbeidet egne regler for delvis dekning av reise- og eventuelle ekstra boutgifter.

Mål for praksis

- Veiledet praksis har som formål å gi studentene innsikt og erfaring som er sentral i utøvelse av vernepleieryrket, og som er overførbart til ulike deler av praksisfeltet.
- Praksis skal gi studentene mulighet til øving i ferdigheter i planlegging, tilrettelegging, gjennomføring og vurdering av vernepleierfaglig arbeid.
- Praksis skal gi studentene kjennskap til og trening i arbeid med mennesker med ulike funksjonsvansker og funksjonsnivå. Gjennom deltakelse i ulike yrkes situasjoner skal studentene lære å utvikle personlige og faglige holdninger til egen og andre yrkesutøveres virksomhet.
- Praksiserfaringene skal danne grunnlag for ny kunnskapstilegnelse og bearbeiding av den teoretiske del av studiet.

Arbeidsformer

Det blir benyttet ulike pedagogiske metoder i teoriundervisningen; forelesninger, gruppearbeid; prosjekt, PBL (Problem Basert Læring - en form for veiledet gruppearbeid hvor en tar utgangspunkt i situasjonsbeskrivelser som er viktige for yrkesutøvelsen). Videre benyttes seminarer, case-undervisning, praktisk ferdighetstrening osv.

Arbeidskrav i studiet

Det er fastsatt arbeidskrav som må oppfylles før studenter kan gå opp til eksamen i et temaområde, eller kan få godkjent utdanningen som helhet. Gjennom arbeidskravene får studentene trening i både teoretiske og praktiske ferdigheter. Antall og type arbeidskrav vurderes fortløpende. Arbeidskrav kan

også pålegges ved stort fravær fra obligatorisk undervisning, og i fag/emner med stor vekt på udokumentert gruppearbeid og/eller eget studium.

Krav til studiedeltaking

Timeplanfestet undervisning er obligatorisk der dette er oppgitt på timeplanen, eller blir opplyst på annen måte.

Pensum

Pensum reflekterer tyngden av de ulike fag og kunnskapsområder i utdanningen og er gjenstand for vurdering og revidering foran hvert opptak og semester. Samlet pensum for de 3 studieårene utgjør ca. 12 000 sider. Pensumlitteratur finnes i utdanningens årsplaner.

Eksamener

Eksamens- og evalueringssystemet vil bli fastsatt i ny fagplan.

Videreutdanning i psykisk helsearbeid

Studiet er organisert som deltidsstudium over 2 år med parallelle studietilbud i både Ålesund og Molde. En del av undervisningen vil skje i form av fellessamlinger for begge studentgruppene i Molde. Studietilbudet i Ålesund vil bli satt i gang dersom det melder seg minst 20 studenter. Studiet består av en basisdel på 30 studiepoeng (ECTS) (tilsvarende 10 vekttall i tidligere gradsystem) og en fordypningsenhet på 30 studiepoeng. Studiet gir til sammen 60 studiepoeng (ECTS), tilsvarende 20 vekttall i tidligere gradsystem.

Opptakskrav

Det kreves 3-årig helse- eller sosialfaglig utdanning fra høgskole eller universitet og minst ett års relevant yrkespraksis etter fullført utdanning.

Søkere med 2-årig helse- eller sosialfaglig utdanning etter tidligere rammeplaner eller med annen 3-årig høgskole- eller universitetsutdanning kan tas opp etter særskilt vurdering. Det er utarbeidet egne opptakskriterier for studenter som ikke fyller hovedkravet om minst 3-årig helse- eller sosialfaglig høgskoleutdanning.

Kompetanse

Studiet er godkjent som 60 studiepoeng (ECTS) i det nye gradsystemet eller 20 vekttall i en cand.mag-grad i det tidligere gradsystemet (overgangsordning). Fullført studium gir grunnlag for lønnsopprykk hos mange arbeidsgivere..

Mål

I følge rammeplanen er målet for studiet å kvalifisere helse- og sosialarbeidere til forebyggende, behandlende og rehabiliterende arbeid med mennesker som har psykiske problemer innenfor den kommunale helse- og sosialtjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Videreutdanningen ved Høgskolen i Molde legger særskilt vekt på at studentene skal utvikle og etablere et fundament av psykoterapeutiske holdninger, forståelses- og kommunikasjonsmåter. Studentene skal herunder også ha et grundig kjennskap til ulike familie- og nettverkstilnærminger. Hensikten med dette er å styrke studentene i deres egne fag og yrkesfunksjoner innen det psykiske helsevern spesielt.

Studiets innhold

Basisdelen av studiet utgjør 30 studiepoeng og har følgende hovedemner:

- Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø (12 studiepoeng)
- Organisering av tjenestene for mennesker med psykiske lidelser (9 studiepoeng)
- Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning (9 studiepoeng)

I basisdelen blir det særlig lagt vekt på å utvikle et felles kunnskapsgrunnlag med bakgrunn i filosofi, etikk og vitenskapsteori og dets relevans for ulike behandlingsperspektiver.

Fordypningsenheten utgjør også 30 studiepoeng og inneholder disse hovedemnene:

- Faglig fundament; teori og etikk (12 studiepoeng)
- Utvikling og utøvelse av relasjonskompetanse (18 studiepoeng).

Høgskolen i Molde har valgt å tilby fordypningsenheten **Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid** som eneste fordypningstilbud i 2002-2004.

Psykososialt arbeid forstår vi som en terapeutisk prosess rettet mot å utvikle enkeltmenneskets ressurser og mestring, og som tar utgangspunkt i brukerens kompetanse og ferdigheter i samarbeidet om å muliggjøre et liv på egne premisser. Det har også som siktemål å fremme brukerens behov for tilknytning og fellesskap i et personlig sosialt nettverk, herunder også til eventuelle hjelpere. Psykososialt arbeid handler også om tiltak på samfunns- og politisk nivå, slik som rettigheter, ressurser og tilgjengelighet til bolig, arbeid, aktivitetstilbud og personlig økonomi.

I følge rammeplanen skal studentene i fordypningsdelen utvikle sine ferdigheter i å anvende kunnskap og forståelse fra felles innholdsdel, egen yrkesspesifikk teori og arbeidsmetoder, personlige yrkes- og livserfaringer og kompetanse i samspill med brukeren, brukerens familie og øvrige nettverk.

Hensikten er å bidra i et forpliktende samarbeid med det mål at mennesker med psykiske lidelser skal kunne fremme sine levekår, sin helse og livskompetanse.

Studiets organisering

Studiet er organisert som et deltidsstudium over 2 år med til sammen ca. 14 ukesamlinger med teori og 8 ukers klinisk praksis/bruksrettet praksis. 2 av praksisukene kan benyttes til ulike og aktuelle hospiteringsopphold. I tillegg blir studentene organisert i faste refleksjonsgrupper gjennom hele studiet (til sammen 80 timer).

Basisdel 1. år – 30 studiepoeng (ECTS)

Høstsemester (15 studiepoeng)

ca. 5 ukesamlinger med teori

Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø

Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

Prosjektpraksis med refleksjonsgrupper

Vårsemester (15 studiepoeng)

Ca. 4 ukesamlinger med teori

Organiseringen av tjenestene for mennesker med psykiske lidelser

Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

Prosjektpraksis med refleksjonsgrupper

Skriftlig skoleeksamen i basisdel

Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid 2. år – 30 studiepoeng (ECTS)

Høst (15 studiepoeng)

ca. 2 ukesamlinger med teori/8 ukers klinisk praksis

Faglig fundament: Teori og etikk

Utvikling og utøvelse av relasjonskompetanse

Kliniske studier: direkte pasient/klient rettet

Brukerrettet prosjektpraksis med refleksjonsgrupper

Vår (15 studiepoeng)

Ca. 3 ukesamlinger med teori

Faglig fundament: Teori og etikk

Utvikling og utøvelse av relasjonskompetanse

Brukerrettet prosjektpraksis med refleksjonsgrupper

Avsluttende eksamen:

Skriftlig fordypningsoppgave

Muntlig eksamen med kliniske tema fra hele pensum

Studie- og arbeidsformer

Studiet er en yrkesrettet utdanning med vekt på praktiske ferdigheter og klinisk kompetanse. Studentaktive og tverrfaglige arbeidsformer blir vektlagt. I teoriundervisningen brukes ulike metoder som forelesning, rollespill og tverrfaglig gruppearbeid om felles problemstillinger som kan styrke fagidentiteten for de ulike yrkesgruppene. Et viktig prinsipp i studiet er nærhet mellom teori og praksis. Arbeidet i refleksjonsgruppene, som er delvis veiledet, skal ha særlig fokus på dette.. Studentene skal ha en veiledet praksisperiode på sammenhengende 6-8 uker. I praksisstudiene skal studentene arbeide i et tverrfaglig fellesskap/team, der en skal legge vekt på terapeutisk kompetanse og tverrfaglig samarbeid.

Eksamen

Det avlegges tre eksamener i løpet av studiet:

1. 6 timers skriftlig skoleeksamen i studiets basisdel. Eksamen holdes i slutten av 2. semester. Det gis gradert karakter.
2. Skriftlig fordypningsoppgave med krav om at teoretisk kunnskap skal anvendes på kliniske spørsmål knyttet til arbeid med mennesker med psykiske lidelser. Innleveringsfrist 1. mars i 4. semester. Det gis gradert karakter.
3. Muntlig eksamen med kliniske tema fra hele pensum. Eksamen holdes mot slutten av studiet i 4. semester. Det gis gradert karakter.

Litteratur

Pensum er på 4000 sider totalt. Av dette er inntil 20 % - ca. 800 sider - selvvalgt fordypningslitteratur eller fagspesifikk litteratur bl.a. knyttet til avsluttende skriftlige fordypningsoppgaven.

Pensumlitteraturen går fram av fagplanen.

Videreutdanning i aldring og eldreomsorg

Studiet er organisert som deltidsstudium over 2 år med studiested i Kristiansund. Enkelte ukesamlinger kan bli lagt til Molde og/eller Ålesund, avhengig av studentenes bosteder. Høgskolen må ha minst 10 studenter for å sette i gang studiet. Studiet er tverrfaglig og har et omfang på 60 studiepoeng (ECTS) i det nye gradsystemet, tilsvarende 20 vekttall i tidligere gradsystem.

Opptakskrav

Det kreves 3-årig helse- eller sosialfaglig utdanning fra høgskole eller universitet, og minst ett års relevant yrkespraksis etter fullført utdanning.

Søkere med 2-årig helse- eller sosialfaglig utdanning etter tidligere rammeplaner eller med annen 3-årig høgskole- eller universitetsutdanning kan tas opp etter særskilt vurdering.

Kompetanse

Studiet er godkjent som 60 studiepoeng (ECTS) i det nye gradsystemet eller 20 vekttall i en cand.mag-grad i det tidligere gradssystemet (overgangsordning).

Mål

I følge rammeplanen er målet for studiet å utdanne reflekterte yrkesutøvere med høy yrkesetisk standard som kan ta initiativ til, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med eldre, deres pårørende, frivillige medarbeidere og de andre yrkesgruppene innenfor eldreomsorgen.

Studiet skal bidra til at studentene ved endt utdanning har gode kunnskaper om den normale aldringsprosessen og hvordan det oppleves å bli gammel. Studentene skal videre tilegne seg kunnskaper om behandling og rehabilitering av eldre. De skal også ha kunnskap om forebygging av sykdom og funksjonssvikt, både på det samfunnsmessige og det personlige plan. Det legges vekt på at studentene utvikler evne til nytenkning i framtidig yrkespraksis.

Studiets innhold

Studiet er organisert i 4 moduler. Det er lagt opp til felles undervisning, men det er gitt mulighet for fagspesifikk fordypning. Det vil bli lagt til rette for refleksjonsgrupper flere steder i fylket tilpasset studentenes hjemsted.

Fellesdelen er inndelt i følgende moduler:

Modul 1: Aldring og eldre menneskers livsvilkår (12 studiepoeng)

Modul 2: Kommunikasjon og etikk (3 studiepoeng)

Modul 3: Sykdom, funksjonssvikt og mestring i eldre år (18 studiepoeng).

- Mestring, sorg - og tapsreaksjoner i alderdommen
- Somatiske sykdommer relatert til høy alder
- Alderspsykiatri og aldersdemens

Modul 4: Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker (27 studiepoeng – inkludert fordypningsoppgave)

- Organisering av helse- og sosialtjenestene
- Yrkesutøvelse og arbeidsmåter
- Kvalitetsutvikling og prosjektarbeid

Fordypningsdelen inneholder følgende områder:

I modul 4 kan studentene velge mellom disse to fordypningsområdene:

1. Kommunikasjon, samhandling og miljøarbeid innen alderspsykiatri og demensomsorg.
2. Rehabilitering relatert til eldre med funksjonshemming.

Til fordypningsområdene knyttes arbeid med en fordypningsoppgave og observasjonspraksis (10 dager).

Studiets organisering

Studiet gjennomføres over 2 år, med til sammen 11 ukesamlinger med undervisning. Første året er det lagt opp til 3 ukesamlinger i høstsemesteret og 3 ukesamlinger i vårsemesteret. Andre året blir det 3 ukesamlinger i høstsemesteret, og 2 ukesamlinger i vårsemesteret, i tillegg til at det er satt av 2 uker til arbeid med fordypningsoppgaven. Det er lagt opp til 10 dager i refleksjonsgrupper og 10 dager i observasjonspraksis fordelt over de to studieårene.

Semesteroversikt 1. studieår

Høstsemesteret: (15 studiepoeng) 3 ukesamlinger med teori + 4 dager til arbeid i refleksjonsgrupper	Vårsemesteret: (18 studiepoeng) 3 ukesamlinger med teori + 6 dager til arbeid i refleksjonsgrupper
Generell innføring Aldring og eldre menneskers livsvilkår Kommunikasjon og etikk Semesteroppgave	Sykdom, funksjonssvikt og mestring i eldre år - mestring, sorg- og tapsreaksjoner i alderdommen - alderspsykiatri og aldersdemes - somatiske sykdommer relatert til høy alder
	Eksamen modul 1 og 3

Semesteroversikt 2. studieår - deltidsstudiet

Høstsemesteret: (12 studiepoeng) 3 ukesamlinger med teori + 4 dager til observasjonspraksis	Vårsemesteret: (15 studiepoeng) 2 ukesamlinger med teori + 5 dager til observasjonspraksis + 2 uker til arbeid med fordypningsoppgaven
Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker: - Organisering av helse- og sosialtjenester - Kvalitetsutvikling	Organisering og utøvelse av helse- og sosialtjenester til eldre mennesker: - Yrkesutøvelse og arbeidsmåter Fordypningstema Fordypningsoppg. og muntlig høring

Studie- og arbeidsformer

Utdanningen vektlegger studentaktive arbeidsformer. Det forutsettes at studentene anvender sine kunnskaper og erfaringer fra grunnutdanning og arbeidsliv. Studentaktive arbeidsformer inkluderer f.eks. arbeid i refleksjonsgrupper. I tillegg til forelesning, vil det ellers bli benyttet andre undervisningsmetoder i tverrfaglig sammensatte grupper, slik at felles problemstillinger kan belyses ut fra de ulike yrkesgruppens perspektiv.

Deltakelse i refleksjonsgrupper er obligatorisk, og gruppene fungerer som faste enheter. Hensikten med gruppene er å gi studentene mulighet til bearbeiding og anvendelse av lærestoff, og til integrering av teori og praksis. For å få til en slik integrering, arbeider studentene med problemstillinger knyttet til praksis.

I første semester inngår arbeidet med en individuell skriftlig oppgave. Arbeidet med fordypningsoppgaven i 3. og 4. semester vil utgjøre en viktig del av studentenes individuelle faglige fordypning. Tema/problemstilling skal ha tilknytning til et av de to valgfrie fordypningsområdene.

Eksamen

I studiets 1. semester skal det utarbeides en semesteroppgave som blir vurdert til bestått/ikke bestått. Det avlegges en 6 timers skriftlig eksamen etter fullført modul 1 og 3 (ved slutten av 2. semester).

Fordypningsoppgaven med muntlig høring utgjør utdanningens avsluttende eksamen.

Fordypningsoppgaven skal knyttes til et av utdanningens to fordypningsområder.

Litteratur

Pensum har et omfang på ca 4000 sider. Av dette kan inntil 20% - ca.800 sider- være selvvalgt fordypningslitteratur eller fagspesifikk litteratur bl.a. knyttet til avsluttende skriftlig fordypningsoppgave. Pensum er vedlegg til fagplanen.

STUDIER I UTLANDET

Som student ved Høgskolen i Molde kan du velge å ta deler av utdanningen din i utlandet, både under og etter studietiden i Molde.

Som utvekslingsstudent på ERASMUS og NORDPLUS-programmene vil utdanningen din ute under studietiden bli godkjent som en del av utdanningen din i Molde. Som utvekslingsstudent betaler du ikke studieavgift i utlandet, samtidig som du mottar et tilleggsstipend for studietiden ute. Gjennom bilaterale avtaler med universitet i USA, Canada, England og Nederland, får studenter med cand.mag.-grad fra Molde direkte overgang til mastergradsstudier i økonomi, transport, logistikk, informatikk, statsvitenskap og sykepleie. Studiefinansieringen i utlandet dekkes for en stor del gjennom Lånekassens gebyrstipend, som kommer i tillegg til vanlig studielån og stipend.

Du finner mere informasjon om studier i utlandet på egne informasjonsmøter om utenlandsstudier hvert semester (blir kunngjort særskilt), og på Høgskolens egen hjemmeside (<http://www.hiMolde.no> under overskriften "Studier i utlandet"), der du vil komme rett inn på hjemmesiden til alle utenlandske institusjoner høgskolen samarbeider med. Du kan også kontakte vårt internasjonale kontor i studieavdelingen (rom 172, fra 12:30 til 15:00, eller etter nærmere avtale), og/eller e-mail: Liv.I.Janbu@hiMolde.no for videre orientering om studieløp i utlandet.

Søknadsfrist for studier i utlandet (med noen få unntak):

i vårsemesteret: 15 april (studiestart august/september/oktober)

i høstsemesteret: 15 november (studiestart januar/februar)

Studier ute – en del av studiet i Molde

Studentutveksling med ERASMUS og NORDPLUS

Høgskolen har flere utvekslingsavtaler som gir mulighet for å ta ett eller to semestre av studiet i et europeisk land. Gjennom det europeiske utvekslings-programmet SOKRATES/ERASMUS kan du bytte ut ett semester/ett år av studiet i Molde med et tilsvarende studium ved en av våre samarbeidsinstitusjoner i Vest-Europa. I Norden finnes et tilsvarende utvekslingsprogram under navnet NORDPLUS. Du får ekstra stipend for merutgiftene (reise- og språkopplæring) ved å studere ute i tillegg til vanlig lån og stipend i Lånekassen. ERASMUS- eller NORDPLUS-stipendet er på rundt NOK1,500/- pr. måned. For studenter som drar til et ikke-engelskspråklig land og følger et intensivt språkkurs i studielandet før studiestart (minst 4 uker) gir Lånekassen i tillegg et eget språkstipend på opptil NOK 15,000/-.

Studenter som tar det 2-årige studiet i økonomi og administrasjon, eller det 3-årige studiet i transportøkonomi & logistikk, kan ta 4. semesteret ved en av våre mange utenlandske samarbeidsinstitusjoner. Akvakulturstudenter kan ta tredje året i utlandet, som en del av et videre løp ute eller hjemme. For sykepleie kan praksisperioden i sjette semester tas ved en institusjon i utlandet.

Studiesemesteret/året ute godkjennes som en del av utdanningen ved Høgskolen i Molde.

Både studenter i økonomi, transportøkonomi & logistikk, statsvitenskap, informatikk og påbyggingsstudiene i transport og logistikk, kan ta tredje eller fjerde studieår utenlands. **Studieåret ute godkjennes som en del av cand.mag.-graden fra Høgskolen i Molde.**

Kriterier for å studere i utlandet

Forutsetningen for å reise ut som ERASMUS/NORDPLUS student er at du har minst ett års studier bak deg innen det aktuelle fagområdet, har gode gjennomsnittskarakterer, og viser personlig modenhet og motivasjon for ett studieopphold utenlands. Studier utenlands krever at du forbereder deg godt språklig. Engelsk er undervisningsspråk i England, Irland, Nederland og i Belgia (Gent), og hos våre NORDPLUS partnere i Finland, Danmark og Sverige. Ellers foregår undervisningen i andre samarbeidsinstitusjoner på landets eget språk, i Tyskland, Spania, Frankrike, og Italia. Studenter som følger intensivkurs (minimum 4 uker fulltidsstudier) i spansk, fransk, italiensk, finsk, belgisk/flamsk, eller nederlandsk før studiet ute starter, vil få et språkstipend fra Lånekassen på opp til kr. 15,000/- for å dekke utgiftene til språkkurs. Studenter som skal studere i engelsk- eller fransktalende land har mulighet for å følge Høgskolens egne språkkurs i engelsk og tysk.

Utvekslingsavtaler med utenlandske institusjoner

Informatikk:

Utveksling passer best i løpet av andre eller tredje studieår, under forutsetning av at studiet utenlands mest mulig tilsvarer kursinnholdet i det aktuelle året man er ute. Velger man å studere ute etter avsluttet treårig informatikkstudium, er det viktig at informatikkstudenter allerede under grunnstudiet hjemme har tatt valgfag innen økonomi, for at studiet ute i det fjerde studieår blir godkjent som del av cand.mag.-graden.

SOKRATES/ERASMUS

Technische Universität Braunschweig, *Tyskland*

Hochschule Wismar, *Tyskland*

Technische Fachhochschule Berlin, *Tyskland*

Fachhochschule Frankfurt, *Tyskland*

Noordelijke Hogeschool, Leeuwarden, *Nederland*

University College Cork, *Irland*

Universitat Autònoma de Barcelona, *Spania*

Universidad de la Laguna, Tenerife, *Spania*

BILATERALE AVTALER

CERN, Det europeiske laboratoriet for partikkelfysikk, Genève, *Sveits*

Økonomi:

Studenter som tar 2-årig studium i økonomi og administrasjon, eller 3-årig studium i transportøkonomi & logistikk får godkjent studier i fjerde semester ved en av utdanningsinstitusjonene nevnt under.

Økonomistudenter som kombinerer grunnstudiet med et påbyggingsstudium i transport eller logistikk, kan ta sitt tredje eller fjerde studieår utenlands, og få dette godkjent som en del av en cand.mag.-grad.

NORDPLUS

Mikkeli Polytechnic, *Finland*

Syddansk Universitet, Esbjerg, *Danmark*

Linköpings universitet, *Sverige*

Universitetet i Växjö, *Sverige*

SOKRATES/ERASMUS

Universitat de Valencia, *Spania*

University of Westminster, *England*

University of Huddersfield, *England*

Université de Claude Bernard Lyon-I, Lyon, *Frankrike* (NB! I Lyon kan studenter ta avsluttende fransk grad).

Fachhochschule Frankfurt, *Tyskland*

Technische Fachhochschule Berlin, *Tyskland*

Fachhochschule für Technik und Wirtschaft Berlin, *Tyskland*

Noordelijke Hogeschool, Leeuwarden, *Nederland*

Arnhem Business School, Arnhem, *Nederland*

Hogeschool Gent, *Belgia*

Università di Bergamo, *Italia*

BILATERALE AVTALER

Höhere Wirtschafts- und Verwaltungsschule (HWV) Zürich, *Sveits*

Höhere Wirtschafts- und Verwaltungsschule (HWV) Luzern, *Sveits*

Washington College, *USA*

Vista University, *Sør-Afrika*

Helsefag (sykepleie/vernepleie):

For sykepleie- og vernepleiestudenter er det praksisperioden i sjetten semester som kan tas ved en institusjon utenlands, med vekt på praksis i kommunal helsetjeneste og på institusjon. Hovedoppgaven

kan gjennomføres i forbindelse med oppholdet ute, og i enkelte tilfeller kan teorikurs tatt ute erstatte denne.

NORDPLUS

Mikkeli Polytechnic, School of Social Work and Health Care, *Finland* .
Syddansk Universitet, Esbjerg, *Danmark*

SOKRATES/ERASMUS

Università de Roma- La Sapienza, *Italia*
Hogeschool Gent, *Belgia*
Universidad de Valencia, *Spania*

BILATERALE AVTALER

James Cook University, *Australia*
University of Alberta, *Canada*

Akvakultur:

For akvakultur kan studenter ta ett eller flere års videre studier etter avsluttet 2-årig studium i Molde. Studiet ute kan inngå som del av en cand.mag.-grad. Akvastudenter kan også ta videre studier ute på bachelor eller mastergradsnivå i akvakultur, marinebiologi, miljøfag, biologi og kjemi.

SOKRATES/ERASMUS

Galway Mayo Institute of Technology, *Irland*

Statsvitenskap:

Studenter i statsvitenskap kan ta ett semester eller ett års studier utenlands, enten etter grunnfag eller etter avsluttet mellomfagsstudium, og få studiet ute godkjent som en del av cand.mag.-graden.

SOKRATES/ERASMUS

University of Lancashire, *England*
Universitat Autònoma de Barcelona, *Spania*
Hogeschool Gent, *Belgia*

BILATERALE AVTALER

Washington College, *USA*
Vista University, *Sør-Afrika*

Studier ute – etter endt studieløp i Molde

For studenter som ønsker å reise til utlandet etter endt studium ved Høgskolen i Molde, har vi bilaterale avtaler om overgang til høyere gradsstudier med universitet i Sverige, Danmark, England, Canada og USA. Dette gjelder enten etter endt 2-årig studium i økonomi og administrasjon, etter endt 3-årig studium i transportøkonomi & logistikk, eller etter endt cand.mag.-grad med økonomi, transport/logistikkfag, eller informatikk.

Høgskolen i Molde har direkte avtaler om overgang til videre studier med følgende institusjoner i utlandet:

SIVILØKONOM:

Høgskolen i Växjö, Sverige (*siviløkonom*).

Her tilbys 2 års siviløkonomstudium etter 2 års studier i økonomi og administrasjon i Molde.

Handelshøjskolen i Århus, Danmark (*siviløkonom*)

Her tilbys 2 års mastergradsstudium etter 3 års studier i økonomi og administrasjon i Molde. Fullført studium gir etter søknad norsk tittel som *siviløkonom* i tillegg til mastergrad.

MASTERGRAD:

University of Colorado Springs (*økonomi*). 1,5 års mastergradsstudium gir Mastergrad i Business Administration (MBA) etter fullført cand.mag.-grad med økonomi i Molde. Det er også mulig å ta 3 års studier etter 2 år økonomi og administrasjon i Molde.

University of Westminster, London, England, (*transportøkonomi*).

2 års mastergradsstudium (transport) etter 3 års studier i økonomi og/eller transportøkonomi i Molde. Etter cand.mag.-grad kan man også søke direkte på det 1-årige mastergradsstudiet.

University of Westminster, London/Arnhem Business School, Nederland (*logistikk*).

1 års mastergradsstudium i europeisk logistikk, transport og distribusjon, etter 3-årig studium i transportøkonomi & logistikk i Molde. (1. semester i Westminster, 2. semester i Westminster, Arnhem eller Molde.

University of Wisconsin-Madison (*logistikk*). 1,5 - 2 års studium gir mastergrad i logistikk (M.Sc.) etter cand.mag.-grad med logistikk i Molde.

University of Pittsburgh (*informatikk*). 1,5 års studium gir Mastergrad i informatikk (M.Sc.) etter fullført cand.mag.-grad med informatikk i Molde.

LEONARDO - jobbpraksis i en utenlandsk bedrift

Gjennom LEONARDO-programmet, kan studenter fra Høgskolen i Molde, som er i slutfasen av utdanningen sin, få jobb i en utenlandsk bedrift. Programmet er opprettet for å utvide samarbeidet mellom høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner og næringslivet innenfor europeiske land som er medlemmer i EU/EØS. Økonomi-, transport & logistikk-, akvafag-, informatikk- og syke- og vernepleiestudenter kan søke om utplassering for en periode på tre måneder til ett år. Et arbeidsopphold utenlands som LEONARDO student kan eventuelt kombineres med ett semesters studium som ERASMUS /NORDPLUS-student, eller gjennomføres som en egen praksisperiode i en utenlandsk bedrift. Det gis stipend som dekker levekostnader (ca. Nkr. 2,000/-) per måned i løpet av oppholdet, og de fleste bedrifter gir også lønn i tillegg. Gjennom LEONARDO avtaler tar Høgskolen i Molde også imot utenlandske studenter som utplasseres på prosjekter i lokale bedrifter. LEONARDO-ordningen gjelder også for faglærere og ansatte i bedrifter, så lenge det er en utveksling mellom studieinstitusjon og bedrift.

Studieprogram for utenlandske ERASMUS/ NORDPLUS-studenter i Molde

Det engelskspråklige studietilbudet for utenlandske studenter på ERASMUS/ NORDPLUS programmene består av semesterprogram med enkeltkurs fra andre, tredje og fjerde års studier, og er en del av det ordinære undervisningstilbudet for høgskolens egne studenter. Semesterprogrammene går både høst og vår.

Alle semesterprogrammene for utvekslingsstudenter tilbyr språkkurs, og dette omfatter et obligatorisk kurs i norsk språk og kultur, og to valgfag i engelsk eller tysk. Mer informasjon om semesterprogrammene finnes på høgskolens hjemmeside (<http://www.hiMolde.no>) videre under tittelen *International Study Programs*.

KURSOVERSIKT

På de neste sidene i studiehåndboka følger en omtale av de enkelte kurs som inngår i studiene ved Høgskolen i Molde. Kursene er inndelt etter følgende fagområder:

Administrasjon og organisasjon

Akvakultur

Bedriftsøkonomi

Fotballøkonomi

Informatikk

Jus

Logistikk

Matematikk/statistikk

Petroleumslogistikk

Revisjon

Språk

Statsvitenskap

Samfunnsøkonomi

Transport

Innenfor hvert fagområde er kursene sortert etter kurskode.

På den siste siden i studiehåndboka følger et kursregister fordelt etter fagområder og en alfabetisk oversikt over kursene.

Under omtalen av de enkelte kurs på de neste sidene er det oppgitt aktuell litteratur. Dette er **ikke alltid det samme som pensumlitteratur**. Pensumlitteratur vil bli oppgitt av faglærer som underviser i kurset. Den oppgitte litteratur vil likevel stort sett dekke pensum i kurset og gi et inntrykk av kursets innhold. Studentene bør spesielt merke seg de forkunnskaper som er nødvendig for å følge kurset. I kurser der det ikke er satt opp noen spesielle forkunnskaper, er det likevel forutsatt at studentene har generell studiekompetanse eller tilsvarende.

Hvert kurs gir studiepoeng etter arbeidsbyrde. Arbeidsbyrden for ett semester blir regnet til 30 studiepoeng (10 vekttall etter gammel ordning), slik at normal arbeidsbelastning i løpet av et studieår vil være 60 studiepoeng (20 vekttall etter gammel ordning). Kursene kan strekke seg over ett eller flere semestre.

Administrasjon og organisasjon

Ad105 Stats- og kommunalkunnskap

- Studiepoeng: 6 (kurset gir ikke studiepoeng i kombinasjon med kurset Sv100)
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: Gjennomsnittlig 3 t forelesning pr. uke + 2 t gruppearbeid annenhver uke. Kurset blir samkjørt med kurset Sv100
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Faget tar sikte på å gi en innføring i det politiske og det administrative systemets oppbygging og virkemåte.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Tilnæringsmåter i studiet av offentlig politikk
  - Historisk bakgrunn med vekt på tiden etter 1945
  - Offentlige institusjoner på de ulike styringsnivå (det nasjonale, det regionale og det lokale nivå)
  - Gjennomgåelse av institusjonenes oppbygging, virkemåte og medvirkning i den politiske beslutningsprosess
- Litteratur: Rønning, Rolf: *Vårt politiske Norge*. - Bergen: Fagbokforlaget, 2001. (Ved nyere utgivelser vil siste utgave bli benyttet)
- Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Ad150 Organisasjon

- Studiepoeng: 12
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gjøre studentene kjent med grunnleggende problemstillinger, begreper og teorier i organisasjonsteori og organisasjonspsykologi. Det skal gi studentene forståelse for hvordan organisasjoner fungerer, utformes og styres og for forholdet mellom organisasjon og omgivelser. Kurset skal også gi en innføring i psykologiske emner og metoder som er nødvendig for å forstå menneskelig atferd i organisasjoner.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Ulike syn på organisasjoner og deres forhold til sine omgivelser
  - Organisasjoners mål, styrbarhet og effektivitet
  - Utforming, utvikling og endring av organisasjoner
  - Organisasjonskultur og etikk
  - Beslutningstaking
  - Undersøkellesmetode
  - Personligheten, emosjoner, holdninger
  - Persepsjon, kognisjon, læring og problemløsning
  - Motivasjon og trivsel
  - Gruppepsykologi og kommunikasjon
  - Ledelse og styring.
- Litteratur: *Oppgis av faglærer*

Ad400 Strategisk ledelse

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I
Ad150 Organisasjon
Bø330 Innføring i markedsføring
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t pr. uke
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Formålet med kurset er å gjøre studentene kjent med strategiske problemstillinger i organisasjoner, samt lære studentene teorier og metoder som kan anvendes for å løse denne typen problem. Kurset fokuserer på tilpasningen mellom organisasjonen og dens omgivelser. Det legges spesiell vekt på private bedrifter.
- Innhold: Kurset omhandler strategiprosessen i organisasjoner fra idé til iverksetting. Dette omfatter bl.a. spesifisering av mål, interne og eksterne analyser, utforming av strategier og oppfølging. I kurset benyttes gruppearbeid for løsning av oppgaver.
- Litteratur: Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos: *Innføring i strategi*. - 2. utgave. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997. Artikkelsamling

Ad505 Kompetanse- og kunnskapsledelse

Studiepoeng: 15

Forkunnskaper: Det kreves grunnutdanning av minst to års varighet innen økonomi, samfunnsfag, helsefag el.l.

Tid: Høstsemester

Undervisning: 5 t forelesning pr uke. Det blir lagt vekt på aktiv studentmedvirkning gjennom gruppearbeid og gjennomgang og drøfting i plenum.

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen – Tallkarakterer

Formål: Kurset tar sikte på å gi innsikt i teorier om kunnskap og kompetanse med spesielt fokus på den betydning kunnskap og kompetanse har for utvikling og endring av organisasjons- og ledelsesformer i arbeids- og samfunnsliv.

Innhold: I dette kurset blir kunnskapsbegrepet analysert og definert. Forhold rundt kunnskapsorganisasjoner og et samfunn som i stadig større grad baserer seg på formalisert kunnskap blir drøftet og problematisert. Et viktig område i denne sammenhengen blir spørsmålet om forholdet mellom informasjon/informasjonteknologi og kunnskap/kunnskapsorganisasjoner. Andre viktige områder gjelder kunnskapens betydning for nye produksjonsformer og utvikling og endring av ledelseskunnskap. Det blir også fokusert på kunnskapsutvikling og læring i organisasjoner.

Litteratur: Oppgis av faglærer.

Ad525 Vitenskapsteori og metode

Studiepoeng: 9

Forkunnskaper: Det vil være en fordel med SV 112, men det er ingen forutsetning

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesninger og gruppearbeid pr. uke.

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset skal gi en elementær innføring i metodiske og vitenskapsteoretiske problemstillinger og sammenhenger mellom vitenskapsteoretiske syn og valg av metode. Kurset skal gi studentene forutsetninger for oppgaveskriving. Det skal også gi studenten perspektiver på de metoder studenten vil kunne møte og anvende i arbeidslivet.

Innhold: Følgende tema omhandles:

- Design, problemformuleringer og undersøkelsesopplegg
- Analyse av empirisk materiale
- Hovedretninger innen nyere vitenskapsteori
- Vanlige framgangsmåter i økonomiske, samfunns- og helsefaglige undersøkelser og vitenskapsteoretiske og metodiske forutsetninger disse bygger på

Litteratur: *Oppgis av faglærer.*

Ad602 Regional næringsutvikling som økonomisk historie

Studiepoeng: 15

Tid: Vårsemester

Undervisning: Forelesning, gruppearbeid

Eksamensform: 1 t skriftlig eksamen

Formål: Kurset skal gi innsikt i historiske og kulturelle perspektiver på regional næringsutvikling. Det vil belyse hvordan regionalt næringslivs evne til å møte utfordringer i en stadig mer internasjonalisert økonomi har vært påvirket av skiftende næringspolitiske rammebetingelser, tradisjoner og næringskulturer. Et viktig tema er hvordan næringslivet har vært i stand til å utnytte en stadig mer kunnskapsbasert økonomi og forene lokal kunnskap med en voksende formell kunnskap. Kurset vil derfor sette søkelys på næringslivsledernes rolle for spredning av kunnskap mellom regionale aktører, og i hvilken grad kulturer og institusjoner som er vokst fram historisk fremmer eller hemmer slike prosesser.

Litteratur: Oppgis av faglærer

Ad615 Entreprenørskap, innovasjon og teknologi

Studiepoeng: 15

Forkunnskaper: Det kreves grunnutdanning av minst to års varighet innen økonomi, samfunnsfag, helsefag el.l.

Tid: Vårsemester

Undervisning: 5-6 t per uke, forelesning og gruppearbeid, bedriftsbesøk

Eksamensform: 6t skriftlig eksamen – Tallkarakter. Det skal skrives et essay som må være godkjent senest 1 uke før studenten går opp til eksamen.

Formål: Kurset skal gi forståelse for hva som skaper innovasjoner i organisasjoner og i samfunnet. Det skal gi studentene en oversikt over temaer som er knyttet til hvordan samfunn (særlig regioner, organisasjoner, bedrifter) utvikler seg – spesielt i lys av den teknologiske utviklingen. Kurset skal gi studentene kjenneskap til teorier om entreprenørskap og forandringsledelse og til forholdet mellom teknologi og mennesker i endringsprosesser. Det vil bli reist spørsmål om hvordan nasjoner og regioner kan sikre innovasjon og utvikling,

dvs. hvilke former innovasjonspolitikken historisk har hatt og kan ta. I tillegg vil kurset fokusere på hvordan innovasjon skjer i bedrifter og organisasjoner. Hva er entreprenørskap? Hvordan kan organisasjoner tilpasse seg og utnytte muligheter? Hvordan lærer organisasjoner?

Innhold:

Følgende tema omhandles:

- Innovasjonsteori
- Teknologisk endring, med vekt på informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)
- Spredning av teknologi og innovasjoner
- Læring i organisasjoner
- Organisasjoner som institusjoner
- Nærings- og innovasjonspolitik
- Entreprenørskap

Litteratur:

Oppgis av faglærer

Ad620 Etikk

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Ingen

Tid: Høstsemester

Undervisning: 2 t forelesning pr. uke + 2 t gruppearbeid annenhver uke

Eksamensform: 4 t. skriftlig eksamen - Tallkarakterer

Formål: Kurset skal gi forståelse for hvordan etikk kommer inn som et viktig beslutningsgrunnlag i ulike sammenhenger i arbeidslivet.

Innhold:

Følgende tema omhandles:

- Etikk i arbeidslivet: Menneskesyn, jobb- og organisasjonsutforming
- Etikk i næringslivet: Går marked og moral sammen?
- Etikk og velferdstenkning: Fra ytelse etter behov til ytelse etter innsats?
- Etikk og internasjonalisering: Er globalisering uetisk?

Litteratur:

Falkenberg, Andreas W. og Tore Nordenstam: *Etikk i næringslivet: praksis og teori.* - Oslo: Cappelen, 1998

Akvakultur

I hovedsak regnes forelesningene som pensum. En tar forbehold om eventuelle endringer av pensumlitteraturen for til enhver tid å kunne ta i bruk den mest egnede litteraturen.

Vi forbeholder oss også retten til å justere innholdet i kursene med obligatoriske oppgaver.

Akvakulturfaga kan bli gjennomført som konsentrert undervisning (i blokk) av enkeltkurs i løpet av to til fire uker.

Ak105 Innføring i kjemi

Studiepoeng: 6

Tid: Høstsemesteret

Undervisning: Intensivt de 3 første ukene i semestret (6-8 t pr. uke)

Obligatoriske øvinger

Eksamen: 4 t skriftlig. Tallkarakter

Formål: Gi grunnlag for forståelse av undervisning i andre fag

Innhold: Materiens oppbygning og elementer. Kjemiske bindinger. Faser og løsninger. Kjemiske likevekter og reaksjoner. Syrer og baser. Kjemiske strukturer. Fett, karbohydrater og proteiner.

Litteratur: Pedersen, Bjørn: *Generell kjemi*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.

Hauge, Jens G., Ruth Kleppe Aakvaag og Terje B. Christensen: *Biokjemi*. - 3. utg. - Oslo : Tano, 1994.

Ak210 Kvalitet og marked

Studiepoeng: 6

Tid: Vårsemester

Forkunnskaper: Ak312 Oppdrettsbiologi I

Undervisning: 2-4 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi studentene informasjon om markedet for oppdrettsfisk og hvordan produktkvaliteten kan endres gjennom oppdrett og videre bearbeiding og håndtering.

Innhold: Kvalitetsbegrepet og dets betydning for produksjon og omsetning av oppdrettsfisk. Innføring i de biokjemiske og mikrobiologiske nedbrytingsprosessene i fisk post mortem og deres betydning for kvalitet. Kvalitetskriterier og målemetoder for disse. Markedet for oppdrettsfisk, utviklingstrender, produkter, omsetningsveier, organisasjoner. Innvirkning av avl og føring på ulike kvalitetsegenskaper. Transport av oppdrettsfisk. Kjølning, frysing og andre konserveringsmetoder for fisk. Arbeidsoppgaver

Litteratur : Lynum, Leif: *Fisk som råstoff*. - 2. utg. - Trondheim : Tapir, 1997.

Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. - Oslo : Landbruksforlaget, 1997

Stensiler.

Ak250 Oppdrettsøkonomi

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Bø101 Innføring i investeringsanalyse bør tas parallelt

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Innhold: Følgende tema omhandles:

- Rammvilkår for oppdrett
- Samspill produksjon - marked
- Kostnadsstrukturer
- Finansiering av oppdrettsvirksomheten
- Berging av driftskapitalbehov
- Valg av ulike driftsstrategier for mat og settefiskanlegg, lønnsomhetsanalyser
- Risiko - risikoavlastning

Litteratur: Liabø, L.: *Forelesningsnotat: Oppdrettsøkonomi*

Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelser

Ak301 Fiskeernæring I

Studiepoeng: 9

Tid: Høstsemester

Undervisning: 5 t forelesning pr. uke

Obligatorisk instruktiv praksis

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi studentene en generell innføring i ernæringsmessige behov hos fisk og sammensetning av fiskefôr. Tilegne studentene kunnskap om hvordan føring og førtildeling best kan utføres og kontrolleres i praksis.

- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Oppbygging av cellen
  - Fordøyelse, ernæringsbiokjemi/metabolisme
  - Næringskrav hos laksefisk
  - Fôrbehov, fôropptak og vekst i ferskvann og sjø.
  - Fôrmiddelkunnskap
  - Behandling, teknisk kvalitet og næringsverdi hos tørrfôr og våtfôr/mjukfôr.
  - Føring og førtildeling av settefisk, matfisk og stamfisk.
  - Produksjon av levende fôrorganismer; kultivering av mikroalger og hjuldyr, dyrking og anrikning av saltkreps.
  - Startføring av marin yngel.
- Litteratur: Hauge, Jens G., Ruth Kleppe Aakvaag og Terje B. Christensen: *Biokjemi: en grunnbok*. - 3. utg. - [Oslo] : TANO, 1994.
- Einen, Olai og Turid Mørkøre: *Fôringslære for akvakultur*. – Oslo : Landbruksforlaget, 1997.
- Manual on the production and use of live food for aquaculture* / ed. by Patric k Lavens and Patrick Sorgeloos. – Roma : FAO, 1996. – (Fisheries Technical paper no. 361).
- Fagartikler fra AKVAFORSK

Ak305 Matfiskproduksjon og produksjonsstyring

- Studiepoeng: 12
- Tid: Høst- og vårsemester
- Forkunnskaper: Om settefiskproduksjon
- Undervisning: 2-4 t forelesning pr. uke v/HSM eller ved forskningsstasjonen til AKVAFORSK på Averøy.
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi studentene informasjon om ulike anleggstyper, driftsutstyr og driftsteknikk for matfiskoppdrett av laksefisk og marine arter.
- Innhold: Juridiske aspekter, teknisk oppbygging og forutsetninger for å drive ulike anleggstyper på land og i sjø, oppdrettsteknikk og utstyr, fiskeatferd som tilpasningskriterium for utstyr, prod.planlegging, budsjettering, avviksanalyse, verdiskaping og driftsregnskap, optimalisering av føring, driftsplaner og slaktekvalitet, sikkerhet på anlegg, miljøkrav og avfallsbehandling, eksport av akvakultur-produkter.
- Litteratur: Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. - Oslo: Landbruksforlaget, 1997.
- Stensiler.

Ak312 Oppdrettsbiologi I

- Studiepoeng: 6
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 2-4 t forelesninger pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi studentene en generell forståelse for de enkelte arters biologi og miljøkrav slik at dette kan benyttes for optimal lokalisering og drift av akvakulturanlegg.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Innledning om akvakultur, noen fundamentale driftsmessige momenter, vannkvalitet og miljøbetingelser, alger, ytre og indre anatomi hos fisk og skalldyr, laksefiskens livssyklus og økologi i ville bestander, laksefisk i oppdrett – livssyklus og strategier, lokalisering i forhold til miljø, avfallsstoffer fra oppdrett, fysiologiske prosesser, vekst, atferd hos fisk, muslinger og krepsdyr.
- Oppgaver og løsninger
- Litteratur: Røsvik, Inger O.: *Biologi for akvakultur*. - Oslo: Landbruksforlaget, 1997.
- Støttelitteratur: Døving, Kjell og Eigil Reimers: *Fiskens fysiologi*. - Bergen: John Grieg Forlag, 1992.

Ak313 Oppdrettsbiologi II – arter utenom våre vanlige laksefisker

- Studiepoeng: 6
Tid: Vårsemester
Forkunnskaper: Ak312 Oppdrettsbiologi I eller tilsvarende
Undervisning: 2 - 4 t forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/innhold: Gi studentene en oversikt over andre oppdrettsarter enn laksefisk i Norge og i utlandet. Naturlig utbredelse og oppdrettsbetingelser for de viktigste artene blir gjennomgått, samt kunnskap om størrrelse på produksjonen i de ulike regioner.
Litteratur: Kråkenes, R.: *Internasjonal akvakultur: Viktige arter av fisk og krepsdyr*. – Sogndal: Sogn og Fjordane distriktshøgskole, 1990.
Statistikk fra FAO og artikkelsamling.
Utdrag fra:
Pillay, T.V.R. 1993. *Aquaculture. Principles and practices*. 575 p. University Press, Cambridge. ISBN 0-85238-202-2.

Ak324 Settefiskproduksjon

- Studiepoeng: 6
Tid: Høstsemester
Forkunnskaper: Biologikunnskaper fra videregående skole
Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
I tillegg kommer instruktiv praksis
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Å gi studentene kunnskap om produksjon og behandling av rogn, settefisk og smolt.
Innhold: Prosjektering og bruk av utstyr, driftsteknikk, driftsoptimalisering og vannbehandling, lokalisering og oppbygging samt utstyr og drift av settefiskanlegg, kvalitetssikring og produksjonsoptimalisering.
Litteratur: Hovedpensumbok: Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. - Landbruksforlaget, 1997.
Utleverte stensiler.

Ak340 Fiskehelse

- Studiepoeng: 6
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
Obligatorisk instruktiv praksis
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi studentene kunnskap om sykdommer og parasitter i norsk fiskeoppdrett og forebygging av disse. Gi kunnskap om den opptreden og behandling næringen er best tjent med ved sykdomsutbrudd.
Innhold: Mikrobiologi, bakteriologi, virulogi, mykologi, immunologi, sykdomslære, vaksinerings, framgangsmåte ved sykdomsutbrudd, kjemikaliebehandling, legemidler, smitteforebyggende tiltak på anlegg, offentlig sykdomsbekjempelse, helseplanarbeid/helse-kontroll.
Litteratur: *Fiskehelse og fiske sykdommer* / redigert av Trygve T. Poppe. – Oslo: Universitetsforlaget, 1999.
Storset, A.: Kompendium: *Mikrobiologi og immunologi*.
Fagartikler fra AKVAFORSK.
Artikkelsamling.
Anbefalt støttelitteratur:
Frisk fisk: om liv og død i merdene / red: Heidrun Inger Wergeland, Bjarne Aalvik, Odd Magne Rødseth. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.

Ak351 Avlsarbeid

- Studiepoeng: 9
Tid: Høst- og vårsemester
Undervisning: 2 t forelesninger pr. uke
Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Kurset skal gi studentene en innføring i det teoretiske grunnlaget for avlsarbeid med fisk og skalldyr, og om organiseringa av dette arbeidet i Norge og i andre land.
Innhold: *Høst*: Cellelære, arvelære, endringer av genfrekvenser, variasjon i miljøet, generell statistikk, genetisk grunnlag for egenskaper, genetisk materiale, laks og regnbueaure som avlsobjekt, systematiske miljøeffekter, fenotypiske og genetiske parametre, nødvendige fasilitet for avlsarbeidet. Øvingsoppgaver.
Vår: Avlsmetoder, avlsmål, avlsvurdering, utvalgsmetoder, genetisk fremgang, praktisk avlsarbeide, bioteknologi, art og stammer. Øvingsoppgaver.
Litteratur: Gjedrem, Trygve: *Genetikk og avlslære for akvakultur*. Oslo: Landbruksforlaget, 1995.

Gjerde, B.: *Fiskeavl, laks og regnbogeaure*. - AKVAFORSK/ NLH, 1991.

Utdrag fra: Vangen, Odd og Torstein Steine: *Avslære*. - Oslo: Landbruksforlaget, 1992. (s. 11-47).

Heen, K., Monahan, R. L. og Utter, F.: Breeding and selection. – (s. 187-207) - I: *Salmon aquaculture*. - Oxford: Fishing News books, 1993.

Ak400 Fiskeernæring II

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Bygger på Ak301 Fiskeernæring I eller tilsvarende

Tid: Vårsemester

Undervisning: 2 - 4 t forelesninger pr. uke. I tillegg kommer praksis

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Å gi studentene en grundig forståelse av ernæringsmessige behov hos laksefisk og andre fiskearter. Sette dem i stand til å anvende denne kunnskapen i driftsoptimering og styrt produktkvalitet i fiskeoppdrett.

Innhold: Følgende tema omhandles:

- Næringskrav hos nye oppdrettsarter
- Egenskaper ved fôrmidlene
- Pigmentering av laksefisk
- Fôring og produktkvalitet
- Sammenligning av fôr på markedet
- Fôr og miljøpåvirkning
- Ernæringsøkologi

Litteratur: Utleverte fagartikler. Se Ak300 Fiskeernæring I.

Ak435 Prosjektoppgave

Studiepoeng: 6, 12 eller 18

Tid: Høst, eller høst og vår

Undervisning: Veiledning, diskusjoner og selvstudium (evt. praktisk del)

Evaluering: Evaluering vil skje på grunnlag av den innleverte skriftlige oppgaven.

Målsetting: De tre oppgavestørrelsene skal primært være et alternativ for studenter som trenger fleksibilitet for å tilpasse fagkombinasjoner til et særskilt studium. Oppgaven skal gi studentene en dypere innsikt innen et begrenset fagfelt, og denne kunnskapen skal være grunnlaget for utarbeidelse av en avhandling av moderat størrelse. Prosjektoppgaver skal leveres innen 28. januar når de er påbegynt om høsten, ellers er fristen 1. mai.

Oppgavetyper:

Litteraturstudium.

Benytte enkle data som foreligger ved AKVAFORSK eller høgskolene.

Gjennomføring av enkle undersøkelser som bakgrunn for oppgaven.

Litteratur: Litteraturvalg kan være et hovedelement i kandidatoppgaven og inngår som studentenes egeninnsats. Basislitteratur avgjøres i samarbeid med faglærer.

Bedriftsøkonomi

Bø001 Forkurs i regnskap

- Studiepoeng: 0
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: August - oktober
- Undervisning: 2 t hver dag før semesterstart, deretter 2 t pr. uke
- Eksamensform: 3 t skriftlig eksamen med karakterene Bestått/ikke bestått. Prøven må være bestått før en kan gå opp til eksamen i Bø200 Finansregnskap m. analyse.
- Formål: Kurset skal først gi en innføring i regnskapsføring av transaksjoner. Deretter vektlegges hvordan sammenstillingsprinsippet påvirker resultat- og balanseføringen av kjøpstransaksjoner. Det er viktig å få fram forskjellen mellom økonomisk verdi og regnskapsmessig verdi og hvordan forsiktighets-prinsippet fungerer ved negative verdiavvik. Gi studentene det nødvendige grunnlag for å ta Bø200 Finansregnskap med analyse.
- Innhold: Kurset inneholder følgende elementer:
- Registrering av bilag for ulike forretningstilfeller
  - Årsavslutning m/periodiseringen (fra saldobalanse til resultat og balanse)
  - En innføring i regnskaps- og skatteregler
- Pensum: Vågsether, Kåre: *Innføring i regnskapslære*. Eget forlag.

Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Ingen spesielle.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke med gjennomgang av gruppeøvelser. Innlevering av obligatoriske gruppeøvelser.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato. En tar sikte på å gi studentene innsikt i og en forståelse av de mest sentrale avgjørelsesproblemer i bedriftene.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Kostnadsteori
  - Etterspørselsteori
  - Markedstilpassing
  - Prissetting
  - Valg av produkt og produktsammensetning
  - Kapitalstyring/lønnsomhet
- Litteratur: Pensum blir vurdert, valgt bok kan bli Boye, K.: *Kostnads- og inntektsanalyse*. – Nyeste utgave.

Bø101 Innføring i investeringsanalyse

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset sikter mot å gjøre studentene kjent med de delene i bedriftsøkonomien som kalles investeringsanalyse og prosjektanalyse. Kurset legger vekt på å vise hvordan beslutningsteori og verddivurderingsmetoder i samarbeid er nyttig når investering- og finansieringsbeslutninger skal fattes i praksis.
- Innhold: Kurset starter med en gjennomgang av begreper. Når begrepene er på plass kan en grovvurdering av prosjekter foretas. Deretter vil en detaljert analyse av investeringsbeslutningene ved bruk av teoretisk korrekte evalueringsmetoder bli gjennomført. En vurdering av usikkerhet i slike analyser belyses, samtidig som praktiske anvendelser studeres. Kurset vil kort dekke finansiering av investeringer ved bruk av gjeld og/eller egenkapital. Dessuten vil følgende spørsmål bli forsøkt besvart: Hva er de vanligste egenskaper og kjennetegn ved gjeld og egenkapital? Hvilken påvirkning vil valget av finansiering (gjeld vs. egenkapital) ha for risiko/usikkerhet i prosjekter?
- Pensum: Bøhren, Øyvind og Per Ivar Gjærum: *Prosjektanalyse*. - 2. utg. - Oslo: Skarvet forlag, 1999.

Bø200 Finansregnskap med analyse

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Bestått eksamen i Bø001 Forkurs i regnskap.
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke med gjennomgang av gruppeøvelser
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Gi studentene en grunnleggende innsikt i finansregnskapets oppbygging og rammebetingelser, en forståelse for og nødvendige kunnskaper til å behandle regnskapsmessige måleproblemer, utarbeide finansieringsanalyser og foreta analyse av regnskaper og verddivurderinger av selskaper.
- Innhold:** Følgende tema omhandles:
- Finansregnskapets oppbygging: Fra bilag til finansregnskap
  - Finansregnskapets rammebetingelser gitt i regnskapslov-givning og god regnskapsskikk
  - Finansregnskapets vurderingsregler
  - Sentrale regnskapsmessige måleproblemer
  - Forholdet mellom regnskap og skatt
  - Regnskapsanalyse
  - Strømningsanalyser
  - Verddivurdering av selskaper basert på finansregnskapet
  - Kritikk av finansregnskapet
- Litteratur:** Kinserdal, Arne: *Finansregnskap med analyse: Del I.* - 12. utg. - Oslo: Cappelen Akademiske forlag, 2000.

Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi
Bø200 Finansregnskap med analyse
Det er en fordel om Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse tas parallelt i høstsemesteret.
- Tid:** Høst- og vårsemester
- Undervisning:** 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform:** 5 t skriftlig eksamen i vårsemesteret - Tallkarakter
- Formål:** Gi studentene videregående kunnskap om finansregnskapsteori og praktiske kunnskaper for å kunne utarbeide årsoppgjør i samsvar med regnskapslovgivning og regnskapsstandarder. Kurset er klart yrkesorientert mot de som sikter mot regnskap som arbeidsområde, men vil også være nyttig for alle som er interessert i å kunne lese og forstå et foretaks offisielle regnskap. Kurset er obligatorisk i revisorstudiet.
- Innhold:** Den praktiske delen av kurset avgrenses til de arbeidsoppgaver som følger etter at årets løpende registrering av forretningstilfeller er avsluttet. Sentralt i kurset står de lovregler som gjelder for årsoppgjøret og regnskapsstandarder publisert av Norsk Regnskapsstiftelse. Den videregående behandlingen av finansregnskapsteori vil dekke disse emnene:
- Det tradisjonelle årsregnskapets begreper og klassifikasjoner
  - Prestasjons- versus formuesorienterte regnskapsteorier
  - Den amerikanske begrepsrammen
  - Eiendeler
  - Gjeld og egenkapital
  - Inntekter og gevinster
  - Kostnader og tap
- Litteratur:** Elling, Jens Oluf: *Årsregnskabsteori.* - FSRs Forlag, København, siste utgave.
Huneide, Jens-Erik m. fl: *Årsregnskapet i teori og praksis* - Gyldendal Akademisk, Oslo, siste utgave.
Kristoffersen, Trond: *Årsregnskapet - oppgaver og løsninger* - Fagbokforlaget, Bergen, siste utgave.

Bø330 Innføring i markedsføring

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Ingen spesielle
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Gi en grunnleggende beskrivelse og forståelse av hvorledes bedrifter/organisasjoner aktivt kan tilpasse seg sine markeder/omgivelser gjennom planlegging, markedsanalyser og utforming av markedsinnsats.
- Innhold:** Følgende tema omhandles:
- Strategisk planlegging/markedsplanlegging
  - Kommunikasjon
  - Forbrukeradferd
  - Virkemidler/markedsinnsats
- Litteratur:** Framnes, Runar, Hans M. Thjømøe og Svein-Erik Blom: *Markedsføringsledelse, 5. utg.* - Oslo: Tano Aschehoug, 1997.

Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Bø100 Innføring i Bedriftsøkonomi
Bø200 Finansregnskap med analyse
Mk101 Innføring i matematikk
Mk231 Statistikk I

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. Det kan bli gitt ut oppgavesett som må løses før eksamen kan avlegges.

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske oppgavesett må være godkjent senest en uke før eksamensdato.

Del I: Investering og finansiering (6 studiepoeng):

Formål: Gi innføring og grunnleggende forståelse av både kvalitative og kvantitative problemer innen foretakets investerings- og finansieringsbeslutninger. Kurset skal gi en innføring i fagets grunnleggende forutsetninger og angi et korrekt fundament for metoder og vurderinger i faget.

Først dekkes sikkerhetstilfellet med investeringsmetoder, økonomisk levetid, skatt og prisstigning. For fremmedkapital anvendes lærte investeringmetoder for vurdering av effektiv rente (internrente) og nåverdi. Deretter behandles usikkerhet hvor man dekker porteføljeteori med overgang til den klassiske kapitalverdimodellen for risikjustert kapitalkostnad. For prosjekt beregnes nåverdi med basis i både total kapitalmetoden og egenkapitalmetoden.

Innhold: Emner som behandles:

- Forutsetninger og fundament innen investering og finansiering
- Korrekte verddivurderingsmetoder
- Kontantstrømmer med analyser og arbeidskapital
- Investeringsanalyser; nåverdi, internrente og annuitet (finansmatematikk)
- Økonomisk levetid og utskiftningsanalyser
- Skattens og inflasjonens innvirkning på kontantstrømmer og metoder
- Porteføljeteori
- Kapitalverdimodellen
- Kort innføring i finansieringskilder nasjonalt og internasjonalt

Modellverktøy: Det anbefales at studentene benytter modellverktøy som regneark i kurset.

Pensum: Oppgis ved kursstart.

Del II: Driftsregnskap og budsjettering (6 studiepoeng)

Formål: Gi grunnlag for å framskaffe og bruke interne styringsdata til å lede et foretak. Først gis en oversikt over og innsikt i ulike driftsregnskapsmodeller. Det er her viktig å drøfte ulike vurderingsproblemer i tilknytning til disse modellene. Det også viktig å øve opp forståelse for sammenhengen mellom driftsregnskap og ulike budsjett og hvilke data fra driftsregnskapet som er relevante og irrelevante i ulike beslutningssituasjoner. Det legges videre vekt på å fremme en helhetsforståelse der økonomistyringen settes inn i en større sammenheng. Kurset skal være generelt og anvendelig for alle bransjer.

Innhold: Følgende tema omhandles:

- Inntekts- og kostnadskontroll
- Modeller for driftsregnskapet og bruk av normal- og standardkost
- Beslutningsrelevante kostnader og inntekter
- Beregning av relevante kostnader for riktig prissetting, produktvalg, kjøpe/produsere selv, aksept av tilleggsordre, nedleggelse mv.
- Aktivitetsbasert regnskap. Alternativ til tradisjonell kostnadsanalyse
- Budsjettering

Modellverktøy: Det anbefales at studentene benytter modellverktøy som regneark .

Pensum: Hoff, Kjell Gunnar og Sigurd Køber: *Driftsregnskapet*. - Oslo: Tano Aschehoug, 1997.
Forelesningsnotater i driftsregnskap.

Bø430 Operasjonsanalyse

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi + Bø200 Finansregnskap m. analyse
Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II
Sø110 Makroøkonomi + Sø210 Mikroøkonomi
In102 Innføring i informasjonsteknologi
Mk101 Innføring i matematikk
Mk231 Statistikk I

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Kurset tar sikte på å gi en innføring i og forståelse av optimeringsteknikker i forskjellige bedriftsøkonomiske beslutnings-problem. Foruten å ta opp forskjellige optimeringsteknikker, forsøker en å integrere tema som er tatt opp i andre bedrifts-økonomiske kurs, samt bruk av programvare for operasjonsanalyse.
- Innhold:** Aktuelle temaer er:
- Lineær programmering; problemformulering og løsning vha. regneark, samt sensitivitets-analyse, nettverksmodeller, heltallsprogrammering, målprogrammering og ikke-lineær programmering løst i regneark
  - Regresjon og prediksjon vha regneark
  - Simulering i regneark
  - Beslutninger under usikkerhet, verdi av tilleggsinformasjon
  - Dynamisk programmering
- Litteratur:** Ragsdale, Cliff T: *Spreadsheet Modeling and Decision Analysis*. – 3rd ed. South Western College Publishing, 2001.
Winston, Wayne L., S. Christian Albright: *Practical Management Science* – 2nd ed. Duxbury Press, 2001.
Moore, Weatherford, m.fl.: *Decision Modeling with Microsoft Excel*. – 6th ed. N.J.: Prentice Hall, 2001.

Bø440 Finansiell modellering

- Vektall:** 6
- Forkunnskaper:** Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse (Investering og Finansiering)
Mk101 Innføring i Matematikk
Mk231 Statistikk I
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3 timer forelesning pr. uke. I tillegg kreves oppgaver og cases innlevert og godkjent for adgang til eksamen. En eller flere cases vil bli behandlet til eksamen. Temaene som behandles er i hovedsak behandlet i faget Bø350 Bedriftsøkonomi (Investering og finansiering). Forelesningene vil gi en kort repetisjon og så konsentrere framstillingen i forhold til modelleringsaspektet. Imidlertid kan enkelte temaer utdypes i forelesningene. Noen nye tema må påregnes.
- Eksamensform:** Hjemmeeksamen - Tallkarakter
Cases må være innlevert og godkjent en uke før eksamen.
- Formål:** Gjøre studentene fortrolig med verktøy som er benyttet innen den finansielle styringen av bedrifter. Bø440 Finansiell modellering vil ta utgangspunkt i et finanspensum tilsvarende Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse (Investering og Finansiering). Faget vil imidlertid utvide finanspensumet noe innen spesielle temaer som porteføljeteori, opsjoner og terminkontrakter m.m. Dermed vil faget inneholde analyser og vurderinger rundt kontantsømmen, investeringsbeslutninger, porteføljeteori og risiko, opsjoner og terminkontrakter og internasjonal finansiering. Alle tema som blir behandlet vil inneholde modelleringsaspekter. For modelleringsdelen av faget kreves valg av verktøy. En rekke slike systemer eksisterer, men vi vil i hovedsak benytte regneark. Hovemålet med kurset er å gjøre studentene i stand til å bygge egne modeller for finansielle beslutningssituasjoner ved hjelp av regneark. Oppgaver og øvinger vil være basert på bl.a. cases i finans.
- Anbefalt programvare:** For å gjennomføre den finansielle modelleringen vil vi i den organiserte undervisningen benytte EXCEL. Imidlertid er alle pensumbøker uavhengig av regneark. Studentene kan derfor benytte det regneark de finner personlig passende.
- Pensum:** Oppgis ved undervisningsstart.

Bø520 Strategi og ledelse

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3 t pr. uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål/innhold:** kurset skal gi studentene en dypere forståelse for og kunnskap om organisasjon og strategi som middel for vekst og utvikling i organisasjonen. Sentrale problemstillinger i forbindelse med utvikling av strategi og ledelse vil bli gjennomgått.
- Litteratur:** Normann, Richard: *Skapende foretagsledning*. - Stockholm: Bonnier, 1986.
Quinn, Robert E: *Beyond Rational Management*. - San Fransisco: Jossey-Bass, 1988.
Groth, Lars: *Future Organizational Design* - John Wiley & Sons Ltd, 1999.
Artikkelsamling.

Bø530 Økonomisk styring

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende, inklusiv 2 studiepoeng operasjonsanalyse.
- Tid:** Høst- og vårsemester
- Undervisning:** 3 t forelesning pr. uke. Obligatorisk innlevering av 3 oppgaver.

Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
	Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato.
Formål:	Kurset har som formål å integrere viktige kunnskapselementer fra bedriftsøkonomiemnene, oppøve evnen til å analysere bedriftenes tilpasningsproblemer og å løse disse.
Innhold:	Kurset er en videreføring av de obligatoriske kursene på øk.adm.-studiet, spesielt bedriftsøkonomikursene. Det vil være en utstrakt bruk av oppgaver og større cases, som for det meste må løses ved hjelp av regneark. Det legges stor vekt på å kunne omformulere ustrukturerte problemsituasjoner til mulige handlingsplaner, samt å optimalisere disse. Følgende tema omhandles: <ul style="list-style-type: none"> - Nullpunktanalyser og simulering - Lineær programmering og planlegging - Kostnadsestimering og regresjon - Kostnadsanalyse og prissetting - Kostnadsfordeling og serviceavdelinger - Kostnadsfordeling og felleskostnader - Divisjonisering og internprising - Styring av desentraliserte enheter
Litteratur:	Kompendium med forelesingsnotater og eksamensoppgaver. Ragsdale, Cliff T: <i>Spreadsheet Modeling and Decision Analysis</i> . - 3 rd ed. South Western College Publishing, 2001 Kaplan, Robert S. og Anthony A. Atkinson: <i>Advanced Management Accounting</i> . 2 nd ed. - Prentice Hall, N.J., 1989.

Bø 531 Advanced Management Accounting (T)

Credits:	6 ECTS
Prerequisites:	Preferably 2 years of previous studies in business and management.
Duration:	Autumn semester.
Lectures:	3 hours weekly. NB. Tutorials to be further decided.
Examination:	4 hours written examination. Numerical grades. Mandatory group assignments to be handed in 2 weeks before exam.
Objectives:	The course aims at integrating important elements from business management courses, and also to train the students in analyzing adaptation problems of companies and how to solve these problems.
Content:	The course teaches advanced level themes based on mandatory courses in previous business and management studies. There will be comprehensive use of problem solving and larger cases, mainly to be solved through computer exercises. Major emphasis will be on reformulating unstructured problems into viable action plans, as well as to optimize these. The course consists of the following themes: <ul style="list-style-type: none"> - Baseline analysis and simulation - Linear programming and planning - Cost estimation and regression - Cost analysis and price setting - Cost allocation and joint costs - Cost control and deviation analysis - Cost and result measurement resulting from rising prices - Compartmentalizing and internal pricing mechanisms - Management of decentralized units
Literature:	Kaplan, Robert S. and Anthony A. Atkinson: <i>Advanced Management Accounting</i> - 2. ed. Prentice Hall N.J. 1989 Ragsdale, Cliff T. <i>Spreadsheet Modeling and Decision Analysis</i> . - 3 rd ed. South Western College Publishing 2001.

Bø540 Videregående finansregnskap

Studiepoeng:	6 (NB! Gir ikke studiepoeng i kombinasjon med Bø630)
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	I dette kurset legges det vekt på å forstå de økonomiske informasjonsproblemer som oppstår ved regnskapsrapportering av foretaksintegrasjon. Når et foretak erverver eierandeler, og dermed innflytelse, i et annet foretak oppstår det vi her kaller foretaksintegrasjon. Vurderingsreglene i regnskapsloven avhenger av graden av integrasjon. I kurset gjennomgås de ulike investeringstypene og regnskapsmetodene som loven skiller mellom. Kurset er obligatorisk på revisorstudiet og kan velges som valgfag på andre studieretninger.
Innhold:	Følgende tema omhandles: <ul style="list-style-type: none"> - Finansielle investeringer: transaksjonsbasert, verdibasert og forsiktighetsbasert resultatmåling.

- Investering i tilknyttet selskap og datterselskap: kostmetoden kontra egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.
- Investering i datterselskap: konsernregnskapet:
  - Konsernregnskapsbegrepet
  - Oppkjøpsmetoden og merverdier i datterselskapet
  - Minoritetsinteresser
  - Skatt
  - Interne transaksjoner mellom konsernselskapene
- Investering i felleskontrollert virksomhet: bruttometoden kontra egenkapitalmetoden
- Fusjon og fisjon

Litteratur: Revisorstudentene (fortsetter med pensumboken fra kurset Bø310):
J-E. Huneide m.fl.: *Årsregnskapet i teori og praksis*. Gyldendal Akademisk.

Valgfagstudentene:

Kinserdal, Arne: *Finansregnskap med analyse: Del 2*. - Cappelen Akademiske forlag, Oslo, siste utg.
Sættem, Oddbjørn: *Oppgavesamling i videregående finansregnskap*. - Los Forlag, Molde, siste utgave.
Artikkelsamling.

Bø550 Prosjektoppgave i finansiell styring

Studiepoeng: 18

Forkunnskaper: Bare kandidater som er tatt opp ved profileringsstudiet i Finansiell Styring kan skrive prosjektoppgave.

Tid: Vårsemester

Undervisning: Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har levert disposisjoner innen 1. desember. Innleveringsfrist er 1. juni.

Formål: Formålet med prosjektoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid knyttet til problemstillinger som er sentrale i profileringsstudiet. Arbeidet skal resultere i en skriftlig utredning som evalueres. Arbeidsformen vil ligge nær opp til det studentene senere vil møte i videre studier og arbeidsliv.

Innhold: Tema velges relativt fritt av kandidaten, men må være knyttet til problemstillinger innen fagområder innen bedriftsøkonomisk analyse. Tema skal godkjennes av veileder før arbeidet iverksettes. Oppgaven kan skrives i samarbeid med en ekstern oppdragsgiver eller utfra egen definert problemstilling.

Bø570 Anvendt finansiering

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. I tillegg kreves oppgaver og cases innlevert og godkjent før adgang til eksamen. Dersom det melder seg utenlandske studenter, kan kurset bli undervist på engelsk.

Eksamensform: 3 t skriftlig eksamen – Tallkarakter.

Hjemmeeksamen høst og vår.

Evt. obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent en uke før eksamen.

Formål/innhold: Gi en bred innføring i og grunnleggende forståelse for finansiell ledelse og strategi. Kurset vil gjøre studentene fortrolig med emner som finansielle markeder, kapitalverdimodell og arbitrasjeringsteori modell, derivater og opsjoner, kapitalstruktur, intensivproblemer og risikostyring. Alle fagelementer knyttes til selskaps strategiske ledelse.

Litteratur: Oppgis ved studiestart

Bø625 Finansieringsteori

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høstsemester

Undervisning: 4 t forelesninger pr uke

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi en innsikt i sentrale spørsmål innen finansteorien

Innhold: Porteføljeteori, kapitalverdimodellen, arbitrasjeringsteori-modellen, yield og egenkapital, kapitalstruktur, utbyttepolitikk, derivat instrumenter som opsjoner og futures, realopsjoner, styring av obligasjonsporteføljer, avkastningskurver m.m., valutastyring.

Pensum: Oppgis ved studiestart.

Bø 630 Finansregnskap med årsoppgjør II

Studiepoeng: 15

Forkunnskaper: Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Kurset har felles forelesninger med Bø540 i høstsemesteret

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen i vårsemesteret - Tallkarakter

Formål/innhold: Gi en innføring i årsoppgjør/god regnskapsskikk for privat sektor. Gjøre studenten i stand til å:

- Behandle (vurdere, verdsette, klassifisere og presentere) alle typer regnskapsposter (inntekter, kostnader, eiendeler, gjeld og egenkapital). I dette inkluderes omarbeidelse av foreløpige regnskapsutkast og/eller foreta vurdering av flere alternative løsninger av et regnskapsproblem.
- Utrede og løse teoretiske problemstillinger innen regnskapsfaget.
- Presentere deler av eller hele årsregnskap og årsberetning (herunder inngår konsernregnskap og kontantstrøm).
- Anvende de rettslige regnskapsbegrepene grunnleggende regnskapsprinsipper og god regnskapsskikk, og være oppdatert med hensyn til endringer i disse begrepene.
- Beherske valgmuligheter for små foretak.

Gi studenten kjennskap til formelle prosedyrer og tidsfrister ved utarbeidelse av årsregnskapet for de forskjellige selskapstyper, og evt. krav til innsendelse til Regnskapsregisteret.

Litteratur: *Årsoppgjøret i teori og praksis* / Jens-Erik Huneide m. fl. - Gyldendal Akademisk Forlag, siste utgave. (oppdateres årlig)

Publikasjoner utgitt av Den Norske Revisor (DnR) i forbindelse med ny regnskapslov.

DnR: *Revisors håndbok*. - siste utgave (oppdateres årlig).

Kan40 Kandidatoppgave for Øk. adm. studenter

Kursstatus: Det er valgfritt å skrive kandidatoppgave i øk.adm.studiet. Studenter som planlegger å fortsette sine studier i økonomisk-administrative fag (siviløkonomutdanning/andre påbyggingsstudier) anbefales ikke å skrive oppgave på dette trinnet. En kandidatoppgave vil da naturlig høre hjemme i påbyggingstrinnet. Studenter som skal ta påbygging i revisjon **må** skrive oppgave.

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Alle obligatoriske kurs fra 1. år i studiet må være bestått før sensur av oppgaven. Studentene må også være faglig ajour med obligatoriske kurs i 3. semester. Oppgave kan bare skrives av studenter som er tatt opp ved studiet.

Tid: Vårsemester (4. semester i studiet).

Undervisning: Det blir utpekt en faglig veileder for oppgaven. Inntil tre studenter kan slå seg sammen og samarbeide om en oppgave. For å få tildelt veileder må studentene melde seg opp til oppgaveskriving i høstsemesteret på lik linje med kursoppmeldingen til vårsemesteret. Studenter som ikke melder seg opp får ikke tildelt veileder. Ved fagpåmeldingen må studentene registrere hvilket fagområde de ønsker å skrive om (se innhold under).

Formål: Formålet med kandidatoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid for de studentene som planlegger å fortsette med revisjon.

Innhold: Alle økonomisk/adm. fag i studiet og en del av valgfagene kan være utgangspunkt for kandidatoppgaven. Aktuelle fagområder er:

- Driftsregnskap/økonomistyring
- Investering/finansiering
- Logistikk
- Markedsføring
- Organisasjon/administrasjon
- Regnskap
- Revisjon
- Samfunnsøkonomi
- Skatterett/rettslære.

Vi har begrenset veiledningskapasitet på enkelte fagområder og kan ikke garantere alle veiledning på primært ønsket område! Tema/disposisjon skal godkjennes av veileder før detaljarbeidet iverksettes.

Fotballøkonomi

Fø100 Fotballøkonomi

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi og Mk101 Innføring i matematikk eller tilsvarende
- Tid: Nytt emne, undervises første gang høsten 2004.
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter (evt. muntlig eksamen)
- Formål: Dette faget vil fokusere analytisk på fotballøkonomisk forståelse. Dette innebærer at temaer knyttet til anvendelse av mikroøkonomisk teori på spillermarkedet, på markedet for salg av TV rettigheter, virkninger av reguleringer/dereguleringer av slike markeder, incentiver og teori rundt kontraktsutforminger, utviklingen av den globale konkurransen via ulike nasjonale ligaer samt en mer teoretisk tilnærming til segmentering av markedet for salg av fotballunderholdningen og den potensielle betalingsvilligheten som kan høstes i ulike segmenter.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Et analyseskjema for transfermarkeder
  - Styrken til allokering av spillertalenter i fritt arbeidsmarked
  - Hvilke konsekvenser har ulike reguleringsregimer
  - Incentivproblemer med utforming av kontrakter
  - Om konkurransen i en global fotballverden
  - Betalingsvilligheten for fotballunderholdningen i ulike markedssegment
- Litteratur: James Quirk and Rodney D, Fort: *Pay dirt. The business of professional team sports.*
Utvalgte norske og internasjonale artikler.

Fø101 Spillteori og fotballøkonomi

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi og Mk101 Innføring i matematikk eller tilsvarende
- Tid: Nytt kurs, undervises første gang høsten 2004.
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter (evt. Muntlig eksamen)
- Formål: Gi en introduksjon til Spillteori med hovedvekt på anvendelser innen fotballøkonomi, fotballstrategi og fotballmanagement. Hensikten med kurset er altså å belyse hvordan moderne spillteori kan anvendes på fotballøkonomiske problemstillinger i bred forstand.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Nash likevekt
  - Spillteori og informasjon
  - Simultane/Sekvensielle spill
  - Repeterte spill
- Litteratur: Ken Binmore: *Fun and Games*, 1992, Heath publishers,
K. Dixit og B. J. *Thinking Strategically*, Nalebuff, Norton, 1991
En samling relevante artikler vil også inngå i pensumlitteraturen

Fø200 Prosjektoppgave - Fotballøkonomi

- Studiepoeng: 12
- Forkunnskaper: Alle obligatoriske kurs i studieretningen
- Tid: Nytt kurs. Undervises første gang våren 2005.
- Undervisning: Individuell veiledning
- Eksamensform: Skriftlig prosjektrapport. Tallkarakter
- Formål: Prosjektoppgaven utføres individuelt eller i grupper og gir studentene muligheter til å arbeide med en større oppgave over en lengre tidsperiode hvor de ulike emnene i studiet blir sett i sammenheng. Oppgaven bør være knyttet til eksterne oppdrags-givere, men kan også utføres internt.
- Innhold: Prosjektoppgaven vil omfatte empiriske eller teoretiske studier av fotballnæringen fortrinnsvis knyttet til klubber, forbund eller agent-nettverket – nasjonalt eller internasjonalt.

Fø201 Fotballøkonomi - norsk empiri og internasjonal komparasjon

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi og Mk101 Innføring i matematikk eller tilsvarende
- Tid: Nytt kurs, undervises første gang våren 2005.
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter (evt. muntlig eksamen)

- Formål: Benytte empiriske oversikter over norsk og internasjonal fotballøkonomi for å utvikle studentenes kunnskaper om økonomiske og finansielle sammenhenger innen fotballnæringen.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Økonomiske nøkkeltall i norsk og internasjonal fotballøkonomi
  - Spillerlogistikk og transferøkonomi
  - Reguleringsregimer i fotballnæringen
- Litteratur: S. Szymanski og T. Kuypers: *Winners and Losers. The business strategy of football*. London. Penguin. 2000
Frode Ohr og Nils Henrik Solum. *Tippeligaen 2000. Økonomiske nøkkeltall*.
Artikkelsamling

Informatikk

De fleste kursene blir gitt en gang i året. Endel kurs vil derimot gis uregelmessig etter interesse og tilgang på ressurser, disse merkes som "Tid: *uregelmessig*" i beskrivelsene. Institutt for Informatikk vil orientere underveis i semesteret om hvilke kurs som vil tilbys i neste semester. Fagfeltet er i stadig endring og kurs kan måtte oppdateres underveis (litteratur, verktøy). De fleste kurs har egne websider med mer informasjon.

In102 Innføring i informasjonsteknologi

Studiepoeng: 6 (Kurset er ikke godkjent som valgfagkurs for informatikk-studenter)

Forkunnskaper: Informasjonsbehandling fra grunnkurs i videregående skole.

Forutsetter: Ingen

Tid: Vårsemester

Undervisning: 2 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Målsettingen er å gi økonomistudenter innsikt i det teoretiske og praktiske grunnlag for å kunne ta i bruk datamaskinen som verktøy på sentrale områder. Studentene vil få kjennskap til systemutviklingsprosessen slik at de kan delta i slikt arbeid, og de vil også få kjennskap til hvordan informasjonsteknologien fungerer i en bedrift og i samfunnet, og hvilke lover og regler som gjelder på dette området.

Innhold: Følgende tema omhandles:

- Datakommunikasjon/Internett
- Kontorstøtteverktøy - tekstbehandler, regneark og presentasjonsverktøy
- Utvikling av informasjonssystemer - metoder og teknikker
- Informasjonssystemets rolle i virksomheten og i samfunnet

Øvingsoppgavene er en sentral del i kurset og blir gitt i tilknytning til emnene ovenfor.

Litteratur: Kjos, B.(red.): *Innføring i informasjonsteknologi*. 3de utgave. Tapir forlag, Trondheim 2001.

Fuglseth, Anna Mette og André Skjellum: *PC-bruk 1: for høyskoler og universiteter*. - 3. utg. - Bergen: Fagbokforlaget, 1999.

In105 Menneske-maskin kommunikasjon

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Programmeringskunnskaper, gjerne ved at kurset tas parallelt med In150.

Tid: Høstsemester

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Kurset skal gi kunnskaper om menneske-maskin kommunikasjon og hvilke krav vi skal sette til brukergrensesnitt. Et viktig formål med kurset er å gjøre studentene bevisst i valg av løsninger for design.

Innhold: Begrepet "god design" vil bli presentert og vi vil diskutere hvorfor enkelte produkter er lett å bruke mens andre er vanskelig tilgjengelige. Metoder og teknikker for oppbygging av brukergrensesnitt vil bli beskrevet, herunder kommandobaserte systemer, menyer, grafiske grensesnitt, *desktop* metafor, feilmeldingssystemer, hjelpefunksjoner. Prinsipper for "brukervennlige" grensesnitt vil bli diskutert, med eksempler fra kommersielle dataprogrammer. Web design og brukergrensesnitt for eBusiness-systemer vil være en sentral del av kurset. Det vil bli gitt en rekke øvingsoppgaver, for eksempel: Vurdering av funksjonalitet (studentene kan selv velge anvendelsesområde), utvikling av statiske web-sider (HTML), brukergrensesnitt for et studentregister, dynamiske web sider (script, databasetilkopling) m.m..

Litteratur: Shneiderman, Ben: *Designing the user interface*, 3th edition, Addison-Wesley, 1998

Norman, Donald A.: *The psychology of everyday things*. - New York: Basic Books, 1988.

In115 Nettverksdrift

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Fordel med innføring i IT, f.eks. fra Videregående skole.

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 2 t forelesning i uken. Kurset kan bli forelest på engelsk.

Emnet kan bare tas av heltidsstudenter opptatt på informatikk-studiet. P.g.a. begrenset laboratorieplass kan kurset måtte adgangsbegrenses. I så fall vil de som vil ha In115 som obligatorisk kurs ha fortrinnsrett.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi en praktisk innføring i nettverksteknologi og datasystemer samt hvordan man skaper og vedlikeholder driftssikkerhet (pålitelighet) for organisasjoner som blir stadig mer avhengige av sine IT-tjenester.

Innhold: Kommunikasjon, lokalnett, fjernnett, styringsprogramvare, tjeneste-drift, konfigurasjonskontroll, sikkerhet, ytelse, overvåkning og alarmdesign, risikoforståelse, katastrofeplanlegging.

Øvingsoppgaver i typiske driftsmiljø (Unix, Windows og/eller Cisco IOS) er en sentral del i kurset og blir gitt i tilknytning til emnene ovenfor.

Litteratur: Floyd Piedad og Michael Hawkins, *High Availability*, Prentice-Hall, 2001
B. Forouzan, *TCP/IP Protocol Suite*, McGraw-Hill, 2000.
Artikkelsamling.

In135 Datamodellering og databaser

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In150 Programmering
Forutsetter: Ingen
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning og 2 t felles øving pr. uke. Obligatoriske øvinger
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter.
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål: Kurset skal gi praktisk kunnskap om bruk av relasjonsdatabaser ved hjelp av SQL. Kurset skal videre gi innføring i modellering av informasjon ved bruk av ER-modellen og relasjonsmodellen og trening i å omforme en datamodell til en database.
Innhold: Følgende tema omhandles:
- SQL/DDDL: Hvordan etablere en database (data definition language)
- SQL/DML: Hvordan manipulere data i en database (data manipulation language)
- Analyse av informasjon og strukturering av data ved hjelp av modellering. ER-modellen, relasjonsmodellen og normalisering
- Databaseintegritet (dataintegritet og referanseintegritet), datasikkerhet, transaksjonsbegrepet og flerbrugerproblematikk, optimalisering
Litteratur: T. Connolly & C. Begg: *Database Systems: A Practical Approach to Design, Implementation and Management*, 3.ed. Addison-Wesley 2002.
Utdelt materiell.

In136 Databaseprosjekt

Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: In150 Programmering
In135 Datamodellering og databaser
Forutsetter: Ingen
Tid: Høstsemester
Undervisning: Forelesninger og gjennomføring av større øvinger/prosjekt
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål: Kurset skal gi studentene trening og øvelse i programmering mot databaser og befeste innholdet fra In150 og In135.
Eksemplene vil belyse tema som er aktuelle i praktisk programmering.
Innhold: Se In150 og In135
Litteratur: Schneider David I.: *An introduction to programming using Visual Basic 6.0*. - 4th ed. - Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall, 1999.
Connolly, T. & Begg, C.: *Database Systems: - A Practical Approach to Design, Implementation and Management*, 3.ed. Addison-Wesley 2002.
Utdelt materiell

In140 Systemering

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In135 Databaser og datamodellering
In150 Programmering
Forutsetter: In150
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål: Kurset gir en solid innføring i begreper, problemstillinger, teori og arbeidsoppgaver som er sentrale ved utvikling og vedlikehold av store programsystemer. Man skal kunne redegjøre for forskjellige faser, metodeområder og verktøy i systemeringen. Kurset skal gi trening i praktisk arbeid med verktøy og metoder.
Innhold: Følgende tema omhandles:
- Faser i systemarbeidet, systemutviklingsmodeller
- Analyse og spesifisering av brukerkrav
- Design og implementasjon

- Test og verifikasjon
- CASE (Computer-aided software engineering)
- Vedlikehold av programsystemer

Litteratur: Sommerville, Ian: *Software Engineering*, 6th ed. Pearson Education, Essex, England, 2001.

In150 Programmering

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Forutsetter: Ingen

Tid: Høstsemester

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Kurset skal gi studentene kunnskap og erfaring i programmering av datamaskiner.

Innhold: Grunnleggende begreper i programmering blir beskrevet. Studentene skal bruke dette begrepsapparatet til å utvikle egne programmer. Stikkord: variabelbegrepet, grunnleggende typer, setninger for tilordning, valg og gjentakelser, array-begrepet, prosedyrer, funksjoner, og introduksjon til bruk av moduler. Det blir gitt et stort antall obligatoriske øvinger i tilknytning til forelesningene.

Litteratur: Schneider David I.: *An introduction to programming using Visual Basic 6.0*. - 4th ed. - Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall, 1999.

In151 Programmeringspraksis

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Kjennskap til programmering for eksempel fra In150

Forutsetter: Ingen

Tid: Vårsemester

Undervisning: Forelesninger og gjennomføring av et større prosjektarbeid

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Prosjektoppgave - Tallkarakter

Eksamen og prosjekt teller hver 50% av total karakteren, men begge må være bestått

Formål: Kurset skal gi studentene trening og øvelse i programmering og befeste innholdet fra In150, samt gi dem en innføring i prosjektarbeid

Innhold: Se In150

Prosjektet skal gjennomføres i grupper på 2-3 personer

Litteratur: Schneider David I.: *An introduction to programming using Visual Basic 6.0*. - 4th ed. - Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall, 1999.

In160 Videregående programmering

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: In150 Programmering

Forutsetter: In150

Tid: Vårsemester

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Kurset gir en videreføring av programmeringsmetodikk og datastrukturer i et objektorientert programmeringsspråk.

Innhold: Objektorientert programmering, objekter, arv, klasser, polymorfisme. Dynamiske datastrukturer. Programdesign, enkle algoritmer, rekursjon, exceptions, threads, grafikk. Applikasjoner og applets. Programmeringsspråk er Java..

Litteratur: Lewis, John and William Loftus: *Java Software Solutions, Second Edition Update*. - Reading, Mass.: Addison-Wesley, 2001.

In204 Komponentbasert utvikling

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Programmering, (In160, In212), database- og systemeringskunnskaper.

Tid: Høstsemester

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatorisk prosjektoppgave.

Eksamensform: 4 timer skriftlig eksamen - Tallkarakter.

Formål: Kurset skal gi en innføring i metoder og teknikker for å analysere, designe og implementere e-business/e-handelsløsninger. Studenter som ønsker mer fokus på forretningsmodeller, verdikjeder, etc. henvises til Lo205 Elektronisk handel.

- Innhold: Kurset er prosjektorientert. I kurset skal studentene utvikle og analysere en forretningsmodell for en e-businessapplikasjon. Deretter skal denne implementeres ved bruk av komponent-modellen J2EE, (Java2 Enterprise Edition). Mye av arbeidet i kurset vil bli knyttet til prosjektarbeidet. Følgende tema vil bli behandlet: Forretningsmodeller for e-business/e-handel, Internett-teknologi, og de forskjellige komponentene, (API-ene) i J2EE-spesifikasjonen.
- Litteratur: Subrahmanyam A. & al.: '*Professional Java E-commerce*', Wrox Press, Birmingham, 2001.
Monson-Haefel R.: '*Enterprise JavaBeans*', 3. ed., O'Reilly, 2001.

In212 Objektorientert utvikling

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In160 Videregående Programmering
Forutsetter: In160
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Kurset skal gi en solid innføring i objektorientert problemløsning og programmering.
- Innhold: Objektorientert tenking og problemløsning.
- Verktøy og teknikker for analyse, design og koding.
- Modellering og dokumentasjonsteknikker.
- Bruk av klassebibliotek og utvikling for gjenbruk.
- Konsepter for utvikling av distribuerte systemer.
- Utviklingsverktøy blir brukt både i forelesningene og øvingene. Kurset har en praktisk vinkling hvor teori gjennomgås samtidig med at vi utvikler et prosjekt i forelesningene og i øvelsene. I tillegg utvikler studentene et eget prosjekt parallelt med prosjektet på forelesningene.
- Litteratur: Larman, Craig: *Applying UML and Patterns, Second Edition*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2002.
Bø, Ola: *Kokebok for bruk av Rational Rose*.
Utvalgte kapitler fra: *Professional Java Server Programming*, Wrox 2000.

In220 Grafisk databehandling

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In160 Videregående programmering
Mk202 Diskret matematikk
Forutsetter: In160, Mk202
Tid: *Uregelmessig*
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske oppgaver.
Eksamensform: 4 timer skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Kurset skal gi forståelse og kunnskaper om de viktigste metoder og prinsipper for grafisk databehandling.
- Innhold: Gjennom utviklingen av rimelig grafisk utstyr har grafisk databehandling gått fra å være et spesialfelt, til å bli en sentral del av datafaget. Dette gjenspeiles i kurset. Her behandles generelle metoder for grafisk databehandling: Vindusbaserte systemer, designprinsipper, fundamentale algoritmer (klipping, fylling av polygoner, linjetegning, osv.), grafikkpakker, segmenter, grafisk modellering, bit-map grafikk, 3-D grafikk, animering og grafisk utstyr.
Det gis en rekke obligatoriske øvingsoppgaver.
- Litteratur: Hearn, Donald and M. Pauline Baker: *Computer Graphics : C version*. - 2nd ed. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1997.

In230 Datamaskinarkitektur

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Forutsetter: Ingen
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske oppgaver.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Kurset skal gi en innføring i datamaskinens arkitektur.
- Innhold: Oppbyggingen og virkemåten til forskjellige typer prosessorer vil bli behandlet. Kurset vil ta for seg emner som interrupt, "direct memory access" (DMA), indre og ytre lager, samt håndtering av inn-/ut-enheter. En rekke eksempler på prosessorer og datamaskinsystemer vil bli presentert. Gjennom øvingsdelen vil en blant annet lære å programmere i assemblykode, og derigjennom lære å benytte en bestemt datamaskinarkitektur i praksis. Kurset vil også ta opp nyere arkitekturer for datamaskiner.
- Litteratur: Mano, M. Morris: *Computer system architecture*. - 3rd ed. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993.

In240 Operativsystemer

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In160 Videregående programmering
In230 Datamaskinarkitektur er nyttig
Forutsetter: In160
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke, kan bli forelest på engelsk
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi innsikt i operativsystemenes oppbygging og virkemåte.
Innhold: Organisering av maskin og programvare. Prosesser (tråder, scheduling, synkronisering, vranglås). Lager (minne, virtuelt minne, filsystem, I/O, disk) Distribuerte system (nett, klient-tjener, koordinering). Beskyttelse og sikkerhet. Casestudier (UNIX, Windows). Programmering utføres i Java.
Litteratur: Avi Silberschatz, Peter B. Galvin og Greg Gagne: *Applied Operating System Concept. Første utgave*, John Wiley & Sons, 2000.

In270 Datakommunikasjon

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Forutsetter: Ingen
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Formålet med kurset er å gi introduksjon til datakommunikasjon og datanett.
Innhold: Kurset vil først ta for seg generelle prinsipper og standarder for datakommunikasjon, samt beskrive forskjellige typer av overføringsmedia.
Modemoverføring i det vanlige linjesvitsjede telenettet vil bli belyst. Det nye offentlige telenettet ISDN (Integrated Services Digital Networks) vil bli gjennomgått. Hoveddelen av kurset vil dreie seg om pakkesvitsjede datanett, offentlige nett og private nett, med ISO-OSI modellen og TCP/IP (internett) som sentrale referansemodeller.
Litteratur: Halsall, Fred: *Data Communications, Computer Networks and Open Systems*. - 4th ed. - Wokingham : Addison - Wesley, 1995.

In295 Algoritmer og datastrukturer

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In212 Objektorientert utvikling
Forutsetter: In212
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gjennom kurset skal en lære å analysere og å utvikle algoritmer med hensyn til deres tids- og plassforbruk, og å velge passende datastrukturer ved implementasjonen.
Innhold: Følgende emner tas bl.a. opp: Induksjonsbevis og rekursjons-relasjoner, konstruksjon av algoritmer vha. induksjon, søking og sortering, tekstmanipulasjon, grafrelaterte algoritmer, geometriske algoritmer, NP-komplette problemer, datastrukturer tas opp etterhvert, dvs. i samsvar med algoritmene som gjennomgås.
Litteratur: Kingston, Jeffrey H.: *Algorithms and Data Structures* - 2nd ed. - Harlow : Addison-Wesley, 1997.
Evt. øvrig litteratur oppgis av faglærer.

In330 Programmeringsspråk og kompilorteknikk

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In160 Videregående Programmering
Forutsetter: In160
Tid: *Uregelmessig*
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Kurset kan bli undervist på engelsk.
Innlevering av obligatoriske øvinger.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål: Studentene skal bli fortrolige med en del teoretiske og praktiske sider ved programmeringsspråk, hvordan det bygges opp, defineres og hvordan kompilatorer for det implementeres.
Innhold: Metoder for syntaks-beskrivelse og syntaks-analyse, enkel semantikk, samt hovedidéene for implementasjon av kompilatorer for noen typer programmeringsspråk.
Litteratur: Pratt T. and M. Zelkowitz: *Programming Languages: Design and Implementation*. - (Fourth Edition), Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ, (2001)

In350 Dokumentbehandling og informasjonsstyring

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	In105 Menneske-maskin kommunikasjon In135 Datamodellering og databaser In150 Programmering
Forutsetter:	In135, In150
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger Kurset kan bli undervist på engelsk.
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål:	Studentene skal lære teknikker for å etablere og behandle dokumenter på elektronisk form, og benytte dette til å effektivisere informasjonsstyringen i bedriften og mellom bedrifter. Også å bygge kunnskap om den formelle oppbygging og standarddefinisjon av mark-up språk (ML) for informasjonsformidling på World-Wide Web (WWW). Trening i funksjonell anvendelse av mark- up språk for WWW.
Innhold:	En stadig økende dokumentasjonsmengde medfører behov for å kunne konvertere, behandle og oppbevare dokumenter på elektronisk form i bedriften og mellom bedrifter. Dette gjelder elektronisk dokumenter som for eksempel spesifikasjoner, tegninger, koblingsskjema, brukerhåndbøker, standarder, prosedyrer, "on-line" kataloger, etc. Strukturering av data, tilføring av funksjonalitet og applikasjon av funksjonelle. Gjennomføring av prosjekter. Kurset vil inneholde tema som: <ul style="list-style-type: none"> - ML: Strukturering av data, applikasjoner og dokumentformat (XML) - Tekst og bildebehandling (text, image and multimedia processing) - Dokument scanning og indeksering (capture and indexing) - Dokument lagring og gjenfinning (storage and retrieval) - Dokumentsøk på web (searching on the web) - Dokumentdistribusjon og e-publisering (distribution, e-publishing) - Arbeidsflyt og informasjonsstyring (workflow)
Litteratur:	Oppgis av faglærer.

In380 Robuste og sikre system

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	In240 Operativsystemer og In270 Datakommunikasjon er en fordel.
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål:	Innføring i design av robuste system og nettverk.
Innhold:	Oppbygging og sikring av informasjon, programvare, datasystem og infrastruktur. Feilhåndtering, overvåkning, alarmsystemer. Fjernstyringsmodeller, objekt-orientert systemstyring. Modellering av systemer, vurdering av sikkerhet, ytelse og pålitelighet.
Litteratur:	Artikkelsamling.

In500 Hovedoppgave

Studiepoeng:	30
Forutsetter:	Bestått eksamen i alle obligatoriske fag for den aktuelle spesialiseringsretningen i informatikkstudiet.
Tid:	Høst- og vårsemester
Undervisning:	Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har meldt seg opp og levert sin disposisjon. Innleveringsfrist er 1. juni.
Eksamen:	Skriftlig rapport og muntlig foredrag - Tallkarakter
Formål:	Gi studentene erfaring med et større selvstendig arbeid, og muligheter for fordypning i et emne.
Innhold:	Hovedoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet. Den vil vanligvis bestå av en teoretisk del og en praktisk del. I den teoretiske delen skal studentene gjennomføre litteraturstudier, gi en analyse av de problemer de skal løse, gi en oversikt over de metoder og teknikker som er brukt i den praktiske delen, m.m. I den praktiske delen skal studentene vanligvis utvikle et programsystem. Studentene kan selv foreslå oppgaver. I så fall skal oppgavene godkjennes av instituttet. Oppgavene vil vanligvis bli løst av grupper på 2 til 3 studenter. Resultatet skal foreligge som en rapport. I tillegg vil studentene bli bedt om å gi en muntlig presentasjon av rapporten, i form av et foredrag. Karakteren vil i hovedsak bli gitt ut fra den skriftlige rapporten, men den muntlige framstillingen vil også telle med under sensureringen.

In520 Prosjektoppgave, Nettsystemer

- Studiepoeng: 18
Forutsetter: Alle obligatoriske fag for studieretningen nettsystemer
Tid: Vårsemester
Undervisning: Individuell veiledning.
Eksamensform: Skriftlig prosjektrapport og systemrapport - Tallkarakter
Formål: Prosjektoppgaven gir studenten mulighet til å jobbe i gruppe over en lengre tidsperiode og fordype seg i et emne.
Innhold: Prosjektoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet. Den er praktisk orientert, og gir anledning til å bruke den teoretiske kunnskapen som er ervervet gjennom studiet for å løse praktiske problemer i nettsystemer.

In530 Prosjektoppgave, Systemutvikling

- Studiepoeng: 18
Forutsetter: Alle obligatoriske fag for studieretningen Systemutvikling.
Tid: Vårsemester
Undervisning: Individuell veiledning.
Eksamensform: Skriftlig prosjektrapport og systemrapport - Tallkarakter
Formål: Prosjektoppgaven utføres som et gruppearbeid og gir studenten mulighet til å arbeide med en større oppgave over en lengre tidsperiode hvor de ulike kursene i studiet blir sett i sammenheng. Studenten skal gjennom prosjektarbeidet få grundig erfaring med bruk av databasesystem og moderne utviklingsverktøy.
Innhold: Prosjektoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet. Den er praktisk orientert, og gir anledning til å bruke den teoretiske kunnskapen som er ervervet gjennom studiet for å løse praktiske problemer i systemutvikling.

In601 Databaseapplikasjoner

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: In135 Datamodellering og databaser
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter og evaluering av obligatorisk prosjekt. Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål: Kurset skal gi erfaring i bruk av datamodeller for beskrivelse av virksomheter og for utvikling av databasesystem. Videre skal kurset gi opplæring i utvikling av databaseorienterte applikasjoner med vekt på brukergrensesnitt, sikkerhet og database-integritet.
Innhold: Følgende tema omhandles:
  - Datamodellering
  - Avansert SQL
  - Lagrede prosedyrer og triggere
  - Kommunikasjon mellom brukergrensesnitt og database
  - Database og webgrensesnitt
  - Optimalisering av relasjonsdatabaser
  - Flerbruksproblematikk og låsing
  - Klient/tjenerproblematikk og distribuerte databaser
  - Objektorienterte databasesystem
  - DatavarehusLitteratur: Connolly, Thomas & Carolyn Begg: *Database Systems /Third Edition*. Reading, Mass.: Addison-Wesley. Utdelte kompendier.

In625 Mikroprosessorteknikk

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Bør ha In230 Datamaskinarkitektur
Forutsetter: Ingen
Tid: Uregelmessig (gis evt. i vårsemesteret)
Undervisning: Ledet selvstudium
Eksamensform: Prosjektoppgave. Muntlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Kurset er generelt lagt opp for å gi studentene en innføring i bruken av programmerbar elektronikk i styringssystemer.
Innhold: Kurset er bygget opp omkring en prosjektoppgave der studentene gruppevis skal utvikle et produkt fra idé til ferdig (fungerende) prototype. Studentene vil i dette arbeidet bli forrolig med bruk av CAD-system for utlegg av kretskort, etsing av kretskort samt lodding av komponenter. De vil videre lære seg programmering av mikrokontrollerer samt bruk av utviklingsanlegg for uttesting og bruk av den endelige prototypen av mikrokontrollerer.

In725 Prosjektstyring

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Tilsvarende opptak på mastergradsstudiet
- Forutsetter: Erfaring i bruk av IT-verktøy. Grunnleggende kunnskaper i statistikk (tilsvarende Mk231).
- Tid: Vårsemesteret
- Undervisning: 2 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
- Eksamensform: 4 timer skriftlig eksamen – Tallkarakter.
- Formål: Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Kurset skal gi en grundig innføring i metoder og teknikker for styring av store prosjekt, herunder også IT-prosjekt.
- Innhold: Følgende tema omhandles:
- Identifisering og organisering av prosjekt
  - Budsjettering, estimering, usikkerhet.
  - Prosjektnedbryting og terminplanlegging.
  - Oppfølging og framdriftskontroll
  - Prosjektevaluering.
- Prosjektoppgaver som omfatter bruk av konkrete prosjektstyringsverktøy vil inngå.
- Litteratur: Mantel, S.J., Meredith, J.R., Shafer, S.M. and Sutton M.M, *Project Management in Practice*, John Wiley & Sons, Inc., New York 2001.

In730 Utvikling av material og produksjonsstyrings-systemer (MPS)

- Studiepoeng: 12
- Forkunnskaper: Gode programmeringskunnskaper, minimum In 150, og databasekunnskaper, minimum In 135. Kjennskap til logistikk, tilsvarende Lo300 Innføring i Logistikk og Lo501 Styringsmodeller i logistikk I, vil være en fordel.
- Forutsetter: In135, In150
- Tid: Uregelmessig.
- Undervisning: 4 t forelesninger/prosjektmøter pr. uke. Obligatorisk prosjektarbeid.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gi studentene innsikt i MPS-systemer.
- Innhold: Kurset tar opp bruk og utvikling av MPS-systemer, herunder artikkelstruktur, produktstrukturer, netto-behovsberegning, lager, innkjøp, leverandørregister, produksjonsordrer. Det vil bli gitt en innføring i sentrale tema for ordremottak og ordreoppfølging over web (eHandel). Gjennom kurset skal studentene utvikle kjernedelen av et MPS-system.
- Litteratur: Vollmann, Thomas E, William L. Berry og D. Clay Whybark: *Manufacturing planning and control systems*. - 3rd ed. - Homewood, IL : Irwin, 1992
Kompendier og artikler.

Jus

Ju215 Forvaltningsrett

- Studiepoeng: 15
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Vårsemester
Undervisning: Dels 5 t/dels 3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi god orientering og innsikt i sentrale deler av den alminnelige forvaltningsrett. Skape forståelse for hvordan reglene metodisk anvendes ved løsningen av så vel teoretiske som praktiske tilfeller.
Innhold: Grunnbegreper. Forvaltningsapparatet. Rettslige grunnlag for forvaltningens virksomhet. Alminnelige regler om forvaltningens virksomhet. Behandlingen av saker som gjelder "vedtak". Ugyldighet, håndheving og kontroll.
Litteratur: Eckhoff, Torstein og Eivind Smith: *Forvaltningsrett*. - 6 utg. - Oslo : Tano Aschehoug, 1997.
Boe Eirik og Helgesen, Jan E.: *Oversikt over juridisk metode og statsrett*. - NKS-Forlaget
Dalseide, Nils: *Oppgaveskriving til juridisk embetseksamen - en oversikt*. - [S.l.] : Nils Dalseide, c1991.
Frihagen, Arvid: *Praktiske oppgaver i forvaltningsrett*. - siste utg.
Kompendium: *Ju215 Forvaltningsrett - tidligere eksamensopp-gaver i forvaltningsrett*. Oppdatert våren 2002. Siste utgave av Norges Lover er et nødvendig hjelpemiddel. Særtrykk av forvaltningsloven, offentlighetsloven og ombuds-mannsloven, samt aktuelle forskrifter til disse lovene er også aktuelle hjelpemiddel.

Ju300 Rettslære I

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Høst- og vårsemester
Undervisning: 3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen i vårsemesteret - Tallkarakter
Formål: Gi en oversikt over de viktigste delene av rettsystemet, og vise hvordan de ulike samfunnsforhold blir regulert av rettsregler. Det blir lagt vekt på å øve opp studentenes vurderingsevne og ferdigheter i å løse arbeidsoppgaver hvor lover og andre rettskilder er med i grunnlaget for de avgjørelser som skal treffes.
Innhold: Rettsystemet, personretten, familieretten, arveretten, pengekrav, tvangsfullbyrdelse, forsikringsretten, erstatningsretten, forvaltnings-retten, kommunalrett, sivilprosess, avtaleretten og kjøpsretten.
Litteratur: Knoph, Ragnar: *Knophs oversikt over Norges rett I* utgitt av Kåre Lilleholt. - 11. utgave. - Oslo: Universitetsforlaget, 1998.
Frihagen, Arvid: *Forvaltningsloven og kommunal saksbehandling*. - Nygårdstangen: Forlaget A. Frihagen A/S, siste utgave.
Kommunenes Sentralforbund: Hovedtrekkene i kommuneloven.
Gundersen, Fridtjof Frank: *Hovedlinjer i avtaleretten*. - Jar: (forfatteren). - siste utgave.
Martinussen, Roald: *Kjøpsrett*. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, siste utgave.
Haga, Karl J.: *Oppgaver i rettslære*. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, siste utgave.
Kompendium: *Tidligere eksamensoppgaver i Ju300 Rettslære I*
Siste utgave av *Norges Lover* er et nødvendig hjelpemiddel.

Ju400 Skatterett I

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t forelesninger pr. uke
Eksamen: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi en oversikt over grunnprinsipp og hovedtrekk i den direkte beskatningen med særlig vekt på personbeskatning. Formidle kunnskap om sentrale skatteregler i og utenfor næring. Gjøre studentene i stand til å forstå og anvende skattereglene på praktiske oppgaver.
Innhold: Reglene om skatteplikt, skattesubjekter og skattested. Reglene om skattlegging av formue med hovedvekt på avgrensning av begrepene bruttoformue og gjeld. Reglene om skattlegging av inntekt, skattepliktige fordeler, fradragberettigede utgifter og fradrag i skatt. Reglene om bedriftsbeskatning.
Litteratur: Brudvik, Arthur J.: *Skatterett for økonomer*. - Oslo: Cappelen akademisk forl., siste utgave.
Brudvik, Arthur J.: *Skatterett - oppgavesamling med løsningsforslag*. - Oslo: Cappelen akademisk forl., siste utgave.
Norsk skattelovsamling I red. av Jacob Jarøy. - Oslo: Universitetsforlaget, siste utgave.

Ju500 Skatterett II

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	Ju400 Skatterett I eller tilsvarende.
Tid:	Høstsemester Eksamen holdes hvert semester som ledd i revisoreksamen
Undervisning:	4 t forelesning pr. uke
Eksamen:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Formidle kunnskap om skatte- og avgiftslovgivningen på et nivå som er nødvendig for å utføre de oppgaver som er tillagt en registrert revisor. Skape forståelse for forholdet mellom regnskapsregler og skatteregler. Gjøre studentene i stand til å se sammenhengen mellom skatterett, skatteøkonomi og skatteplanlegging.
Innhold:	Kurset skatterett II er en faglig videreføring av Skatterett I. Kurset omfatter en grundig innføring i eiendoms- og inntektsskatten med hovedvekt på reglene om skattesubjektene og på reglene om bruttoinntekt og fradragposter. Det blir lagt særlig vekt på poster som er aktuelle for foretak, medregnet de alminnelige skattereglene for aksjeselskap, og på forhold mellom regnskapsregler og skatteregler. Kurset gir en innføring i skattebetalingsordningen, i folketrygden, i merverdi- og investeringsavgiften og i arveavgiften.
Litteratur:	Oppgis ved studiestart.

Ju510 Rettslære II

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ju300 Rettslære I
Tid:	Høstsemester. Eksamen holdes hvert semester som ledd i revisoreksamen
Undervisning:	3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Studiet skal gi en grundig innføring i formuesrettslige og en del offentligrettslige emner. Det skal gis en oversikt over grunn-leggende regler og prinsipper innen rettssystemet og juridisk tenkemåte. Studiet tar sikte på å oppøve studentenes vurderings-evne og ferdigheter i å løse arbeidsoppgaver hvor lover og andre rettskilder er med i grunnlaget for de avgjørelser som skal treffes. Rettslære II er således en faglig videreføring av Rettslære I.
Innhold:	Fra rettslære I er følgende pensum: <ul style="list-style-type: none"> - Rettskildene - Kontraktsrett med noe kjøpsrett - Pengekrav - Forvaltningsretten - Kommunalretten - Erstatningsrett - Tvangsfullbyrdelse I tillegg inneholder Rettslære II: <ul style="list-style-type: none"> - Tingsrett - Panteretten og andre sikkerhetsretter - Selskapsrett - Konkursrett Det presiseres at til eksamen blir studentene prøvd både i det nevnte pensum under Ju300 Rettslære I og det pensum som er spesifikt for Ju510 Rettslære II.
Litteratur:	Relevant litteratur nevnt under Ju300 Rettslære I, samt følgende litteratur om tilleggsemnene for Rettslære II: Knoph, Ragnar: <i>Knops oversikt over Norges rett</i> / utgitt av Kåre Lilleholt. - 11. utgave. - Oslo: Universitetsforlaget, 1998. (§§ 36-43 Tingrett, §§54-58 Panterett, §§76-80 Sammenslutningenes rett). Gjems-Onstad, Ole: <i>Valg av selskapsform</i> . - Oslo: Ad notam Gyldendal, siste utgave. Børresen, Pål: <i>Konkurs</i> . - Oslo: Cappelen Akademiske forlag, - siste utgave. Siste utgave av <i>Norges Lover</i> er et nødvendig hjelpemiddel.

Ju605 Arbeidsrett

Studiepoeng:	15
Forkunnskaper:	Ingen spesielle.
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	5 t. pr. uke forelesning, gjennomgang gruppearbeid m.v.
Eksamensform:	6 t. skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi en grundig oversikt over den individuelle og kollektive arbeidsrett i privat og offentlig virksomhet.
Innhold:	Særlig relevant er den rettslige rammen rundt forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, med fokus på endringer i forhold til det som er etablert ved inngåelse av arbeidsavtale. Her kan spesielt nevnes endrede arbeidsoppgaver for en ansatt, flytting av virksomhet, flytting av personell ved overdragelse av arbeids-

oppgaver til annen arbeidsgiver og overføring av en virksomhet til ny eier. EU-arbeidsrett og EU-arbeidsrettens kilder er sentrale. Arbeidstakers vekslning mellom arbeidsmarked og trygdeordninger samt arbeidsmiljø og sikkerhet er også viktige tema. Det fokuseres på utfordringer knyttet til utvikling av informasjonsteknologi og utstrakt bruk av hjemme- og fjernarbeid i en del bransjer.

Litteratur:

Jakheller, Henning: *Oversikt over arbeidsretten* –2. utg. – Oslo: NKS-forlaget, 1996

Hovedavtalen LO - NHO.

Vårens vakreste eventyr...? – NOU 2001:14

Kompendium: Øvingsoppgaver med veiledninger.

Siste utgave av Norges Lover er et nødvendig hjelpemiddel.

Logistikk

Lo110 Introduksjon til logistikk og transportøkonomi

Studiepoeng: 12 NB! Kurset gir kun 6 studiepoeng i kombinasjon med Tr160 Norsk samferdsel).

Forkunnskaper: Ingen

Tid: Høstsemesteret

Undervisning: 4 t. forelesning per uke. Mulighet for obligatoriske oppgaver.

Eksamensform: 4 t. skriftlig - Tallkarakter. De eventuelt obligatoriske oppgavene må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Formålet med kurset er å gi en introduksjon til og oversikt over fagområdene logistikk og transportøkonomi, samt å få fram den tette koblingen som eksisterer mellom logistikk og transport.

Innhold: Tema som behandles:

- Transportens og logistikkenes betydning for norsk økonomi
- Norsk samferdsel og samferdselspolitikk
- De ulike transportgrener
- Verdikjede
- Distribusjon

Litteratur: Ikke fastlagt.

Lo200 Industriell kjøpsadferd

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Målsettingen ved kurset er å gi studentene innsikt i hvordan bedrifter og organisasjoner organiserer innkjøpsarbeidet og gjennomfører innkjøpsbeslutninger.

Innhold: Innkjøpsprosessen i bedriftsvaremarkedet, kjøpsroller og aktørenes innflytelse i innkjøpsbeslutninger, innkjøpsadferd i ulike produktmarked, organisering av innkjøpsfunksjonen, rammebetingelser for innkjøpsbeslutninger, kjøper-selger relasjoner, forhandlinger.

Litteratur: Oppgis ved studiestart

Lo205 Elektronisk handel

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Ingen

Tid: Vårsemester

Undervisning: 4 timer pr. uke. Kurset vil bli forelest på engelsk. En obligatorisk innleveringsoppgave i løpet av semesteret.

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset vil gi en oversikt over de insentiver og muligheter som ledet fram til utviklingen av elektronisk handel i forretningslivet. Videre behandles relevante økonomiske begreper, spørsmål av organisatorisk karakter, deltakerne i denne nye markedsplassen og bruk av informasjons teknologi som har ledet fram til overgangen fra tradisjonell handel til elektronisk handel med den hensikt å oppnå større og raskere verdiøkning i verdikjeden.

Innhold: Kurset tar opp overgangen fra tradisjonell handel til elektronisk handel. Følgende begreper tas opp: Insentiver og problemer i elektronisk handel, overgangsstrategier for elektronisk handel, juridiske rettigheter og problemer og tekniske standarder for samarbeid, detaljhandel og kanaler for markedsdeltakerne som kjøpere, selgere, mellommenn konkurrenter, nettverksøkonomi, *lock-in*, nye forretningsstrukturer: innen firma, mellom firma, virtuell handel, modeller for handel mellom firma (B2B) og handel mellom firma og kunder (B2C), kunderelasjonsledelse (customer relations management, CRM), ledelse av verdikjeder (supply chain management, SCM), elektronisk dokumentutveksling, elektronisk betaling, sikkerhet, infrastruktur for nettverk og internett teknologier for elektronisk handel, prispolitikk og prising av tjenester, planlegging av elektronisk handel for å generere merverdi.

En gruppeoppgave kreves innlevert. Studentene kan arbeide i grupper bestående av fra 1 til 4 studenter. Det vil bli gitt en rekke temaer som de ulike gruppene kan velge fra. Et tema kan bare velges av en gruppe. Minst en fra hver gruppe presenterer gruppens arbeid i plenum. Det blir ikke gitt karakter på gruppeoppgaven.

Litteratur: Turban, Efraim og David King, Jae Lee, Merrill Warkentin og H. Michael Chung: *Electronic Commerce: A Managerial Perspective* - Prentice Hall, New Jersey 2002.

Lo300 Innføring i logistikk

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 t forelesninger pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Formålet er å gi en innføring i logistikkens integrerende rolle og betydning for bedriftens konkurransevne ved bedre styring av materialstrømmen og samordning av de enkelte funksjoner i bedriften, samt logistikkens strategiske betydning.
Innhold:	Følgende tema omhandles: <ul style="list-style-type: none"> - Innføring i enkle modeller for styring av innkjøp, transport, lagervirksomhet, produksjon, lokalisering, samt prognoser. - Former for samarbeid mellom leverandører, produsenter og distributører. Internasjonal logistikk. - Grønn logistikk.
Litteratur:	Under vurdering

Lo501 Styringsmodeller i logistikk I

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk-administrativt studium eller tilsvarende og Lo300 eller tilsvarende. Det vil være hensiktsmessig å kunne bruke regneark for å kunne løse øvelser og oppgaver.
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	6t forelesning pr. uke
Eksamensform:	Skriftlig eksamen – Tallkarakter
Formål:	Kurset er en videreføring av temaer behandlet i Lo300. Modeller for styring av de enkelte leddene i verdikjedene vil stå sentralt. Det vil bli lagt særlig vekt på problemer innenfor distribusjon, lager og produksjon, samt noe prognoser. Videre vil en rekke kvantitative modeller for de nevnte områdene bli presentert og brukt eksplisitt i formulering og løsning av aktuelle problemstillinger.
Innhold:	Distribusjonsbegreper som DRP, ECR og QR behandles samt enkle operasjonsanalytiske metoder for å løse transport og transshipment-problemer. Ulike lagerstyringsprinsipper og modeller ved kjent etterspørsel, herunder rabatter og prognoser. Innenfor produksjon vil produksjonshovedplanlegging samt styringprinsippene i MRP I (nettobehovsberegning) og JIT bli behandlet. Innenfor aggregert produksjonsstyring behandles de enkleste situasjonene. I denne sammenheng brukes enkle operasjonsanalytiske metoder og eget verktøy.
Litteratur:	Litteratur er under vurdering og vil bli oppgitt ved studiestart.

Lo505 Innkjøpsledelse

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	Undervisning (totalt ca. 30 t) basert delvis på ordinær undervisning og delvis på dagssamlinger i løpet av semesteret
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi kunnskaper om innkjøpets rolle i en bedrift, med spesiell vekt på ledelsesaspektet ved innkjøpsfunksjonen
Innhold:	Følgende tema omhandles: <ul style="list-style-type: none"> - Innkjøpets rolle i bedriftens verdikjede - Industriell kjøpsadferd - Organisering av kjøper-selger relasjoner - JIT - Innkjøpstrategier - Organisering av innkjøpsaktiviteter
Litteratur:	Weele, A. J. van: <i>Purchasing Management</i> . - London : Chapman & Hall, 1994

Lo510 Verdikjedeanalyse

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	Intensivt i 4 uker fra semesterstart, med eksamen rett etter avsluttet undervisning.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/innhold:	Et produkt er et resultat av en kjede av verdiskapende aktiviteter (verdikjede), fra råvare til sluttbruker. Gjennom kurset vil studentene få en forståelse for de ulike elementer i verdikjeden, for helheten i kjeden og hvordan interne organisatoriske- og eksterne strategiske løsninger påvirker bedriftenes konkurransefortrinn og situasjon mht. faktorer som produktivitet, lønnsomhet, fleksibilitet, etc. Kurset integrerer elementer fra ulike

fagområder som f.eks. foretaksstrategi, organisasjonsteori, institusjonell økonomi, markedsføring, forsynings og produksjonsstrategi, m.m.

- Litteratur: Porter, Michael E.: *Competitive Advantage*. - New York: Free Press, 1985.
Porter, Michael E.: *Competitive Strategy*. - New York: Free Press, 1980.
Barnley, Jay B.: *Gaining and Sustaining Competitive Advantage (utvalgte deler)* – Addison- Wesley PC, inc, 1997.
Kursorisk:
Womack, James P., Daniel T. Jones, Daniel Roos: *The Machine that changed the World*. - New York : Rawson Associates, 1990.
Reve, Torgeir, Terje Lensberg og Kjell Grønhaug: *Et konkur-ansedyktig Norge*. - Oslo : Tano, 1992.

Lo525 Kvalitetsledelse

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende. I tillegg bygger kurset på kunnskaper fra faget Lo510 Verdikjedeanalyse.
Tid: Høstsemester. Starter når Lo510 Verdikjedeanalyse er ferdig.
Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/innhold: Ledelse i forandring og ledelse av forandringsprosesser er ikke nye problemstillinger. I dette kurset vil det bli lagt vekt på å presentere nyttige verktøy for ledelse av forandring. Total kvalitetsledelse (TQM) er av mange ansett for å være organisasjoners største utfordring i 90-årene. For å bli istand til å være blant de ledende i arbeidet med kvalitet, må ledelsen nødvendigvis ha dyptgående kunnskap om kvalitetsbegrepet og de faktorer som påvirker kvalitet i hele organisasjonen. De siste årene har Business Process Reengineering (BPR) i noen miljøer framstått som et mer radikalt og også alternativt instrument for å styrke forandringsprosesser. I kurset vil også BPR bli behandlet, både isolert men også forsøkt sett i relasjon til total kvalitetsledelse.
Litteratur: Imai, Masaaki: *Kaizen*. - New York: Random House, 1986.
Willoch, Bjørn-Erik: *Business Process Reengineering*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1994.
Groth, Lars: *Future Organizational Design* – John Wiley & Sons Ltd, 1999.
Kursorisk:
Womack, James P., Daniel T. Jones: *The Machine that changed the World*. - New York : Rawson Associates, 1990
Mueller, F.: *Teams Between Hierarchy and Commitment*. - I: Journal of Management Studies. - 31:3. - May 1994.

Lo531 Distribusjonsplanlegging med ruteplanlegging

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Bestått 120 studiepoeng fra økonomisk administrativ utdanning eller tilsvarende. Kurset i operasjonsanalyse tilsvarende Bø430 anbefales sterkt.
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t forelesning per uke. dersom det melder seg utenlandske utvekslingsstudenter kan undervisningen bli gitt på engelsk.
Eksamensform: 4t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi kunnskaper om metoder og teknikker for å analysere systemer for fysisk distribusjon i ulike logistikk situasjoner.
Innhold: Følgende tema omhandles:
- Transport og transshipment-situasjoner/modeller
- Lokalisering- og tilordningsproblemer
- Ulike service begreper
- Den handelsreisendes problem
- Ruteplanlegging ut fra depot
Ved gjennomgang av de enkelte emnene legges det vekt på øvelser hvor man benytter programpakker som kan løse problemer som nevnt ovenfor.
Litteratur: Under vurdering

Lo600 Simulering av logistikksystemer

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Kunnskaper i statistikk tilsvarende Mk231 Statistikk I, alternativt Mk130 Grunnkurs i statistikk anbefales
Tid: Vårsemester. Oppstart primo februar.
NB! Dette kurset alternerer med kurset Lo645 og vil bli gitt neste gang i vårsemesteret 2004.
Undervisning: 3 t forelesning og gruppeøvelser pr. uke. Innlevering av obligatoriske gruppeoppgaver
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske oppgaver må være godkjent senest 1 uke før eksamensdato

- Formål:** Hovedmålet er å gi en innføring i anvendelse av simulering for analyse og styring av ulike typer logistikk-systemer (vare- og tjenesteproduserende systemer, lagersystemer, distribusjons-systemer, etc.). Kurset skal dessuten gi en orientering om forskjellige simuleringverktøy og programpakker.
- Innhold:** Følgende områder blir behandlet:
- Simulering som verktøy for analyse og styring i logistikk-systemer
  - Modellbygging for simulering
  - Testing og validering av simuleringmodeller
  - Design av simuleringseksperimenter
  - Evaluering av simuleringresultater
  - Generelt om simuleringverktøy
  - Bruk av SIMFACTORY
  - Praktisk simuleringsoppgave
- Litteratur:** Law, Averill M. og W. David Kelton: *Simulation Modeling & Analysis*. – 2nd ed. – New York: McGraw-Hill, 1991.
Artikkelsamling, utdelt materiale, øvelser og oppgave.

Lo601 Beslutninger under usikkerhet

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Ingen ut over de som er obligatoriske for å nå dette faget i studieprogresjonen
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3t forelesninger pr. uke
- Eksamensform:** 4t skriftlig eksamen - Tallkarakter. Inntil tre øvinger vil være obligatoriske, og må bestås for å gå opp til eksamen.
- Formål:** Kurset gir en innføring i hvordan ulike fagområder behandler usikkerhet knyttet til planlegging. Målet er at studentene skal kunne forholde seg kvalitativt, og til en viss grad kvantitativt, til usikkerhet knyttet opp mot slikt som priser, etterspørsel og reisetider.
- Innhold:** Kurset dekker usikkerhet i planlegging fra hovedsakelig tre ulike synsvinkler
- Hvordan forstår beslutningstakere usikkerhet? Hva kan vi gjøre for å bli riktig forstått? Litteraturen her kommer fra atferdspsykologi.
  - Hvilke metoder kan vi bruke for å behandle usikkerhet korrekt i planleggingsmodeller slik at fleksibilitet blir ivaretatt? Litteraturen her kommer fra operasjonsanalyse.
  - Nytteteori basert på analyse av lotterier og helt basal opsjonsteori. Litteraturen her kommer fra økonomi.
- Litteratur:** Under utarbeidelse.

Lo605 Case og metode i logistikk

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Mk231 Statistikk I eller tilsvarende
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 2 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.
- Eksamensform:** Hjemmeeksamen. Obligatorisk gjennomføring av en markedsundersøkelse. Tallkarakter.
- Formål:** Å gi en grunnleggende forståelse for prinsipper og problemer knyttet til gjennomføring av markedsundersøkelser. Utforming av spørreskjema samt analyse av slike står sentralt i kurset.
- Innhold:** Temaer som berøres vil være:
- Forskningsdesign
  - Utvalgsteori
  - Datakilder og søk
  - Design av spørreskjema
  - Enkel data-analyse
  - En viktig del av kurset vil være knyttet til gjennomføring og rapportering av en markedsundersøkelse. Hele evalueringen vil bli knyttet til gjennomføringen av denne.
- Litteratur:** Churchill, Gilbert A.: *Marketing Research*. - 6th ed. - Chicago: Dryden Press, 1995
Støttelitteratur:
Selnes, Fred: *Markedsundersøkelser*. - 4. utgave. - Oslo: TANO, 1999.

Lo645 Anvendt logistikk

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende. Et eller helst flere kurs innenfor logistikk, innkjøp, produksjon- og lagerstyring og/eller distribusjon og ruteplanlegging.
- Tid:** Vårsemester
- Dette kurset alternerer med kurset Lo600 og vil bli gitt i vårsemesteret 2003, men ikke våren 2004.
- Undervisning:** Inntil 3 timer per uke med presentasjon av casene. Fra tid til annen vil noe teori bli gjennomgått i tilknytning til utdelte case. Undervisningen vil bli gitt på engelsk dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset.

- Eksamensform:** Skriftlig og muntlig presentasjon av gruppeoppgavene (casene). Prestasjonene i forbindelse med casene vurderes av faglærer. I tillegg vil det bli en individuell case-basert skriftlig eksamen som også vurderes av ekstern sensor. Den endelige karakteren vil være en vektning av gjennomsnittskarakteren på casene og karakteren på den individuelle prøven i forholdet 2 : 1. Tallkarakterer.
- Formål:** Hovedmålet er å gi studentene mulighet for å behandle større og mer omfattende problemstillinger innenfor logistikk. Hensikten er også å fremme helhetssyn og evne til å se sammenhenger i logistikk-systemer, samt å styrke kjennskap til metode bruk. Et annet mål med kurset er å øke evnen til muntlig og skriftlig presentasjon av stoff.
- Innhold:** Kurset vil omfatte 5 ulike case som vil omhandle ulike aspekter ved logistikk systemer. Eksempler på slike aspekter vil kunne være: Produksjonsstrategier, lokalisering, prognosesystemer, innkjøp og lagerhold, nettobehovsberegning (MRP), produksjonsstyring, kvalitetsstyring og distribusjonsplanlegging
- Litteratur:** Det vil bli utdelt materiale i tilknytning til hvert case.

Lo702 Innkjøps- og forsyningsteori

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Gjennomført 3-årig økonomisk-administrativ utdanning, 3-årig transportøkonomi og logistikk eller tilsvarende, dvs. fylle inntakskriteriene for plass på mastergradstudiet.
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 4 timer forelesning pr. uke
- Eksamensform:** 6 timer skriftlig eksamen – Tallkarakter
- Formål:** Kurset skal gi studentene innsikt i hvordan økonomiske transaksjoner og relasjoner mellom organsiasjoner/bedrifter styres og organiseres. Betingelser og utforming av effektive styrings-former av innkjøpsrelasjoner er et gjennomgående tema.
- Innhold:** Kursets innhold er forankret i interorganisatorisk teori. Prinsipal-agent teori, transaksjonskostnadsteori og relasjonskontraktsteori representerer kursets faglige grunnlag og det legges vekt på å konkretisere sammenhengen mellom relevant innkjøpsteori og problemstillinger innenfor innkjøp og forsyning.
- Litteratur:** Douma, Sytse og Hein Schreuder: *Economic Approaches to Organizations*. – 2nd ed. – New York: Prentice Hall, 1998.
Artikkelsamling med relevante artikler om innkjøps- og forsyningsteori.

Lo703 Modeller for lager og produksjonsstyring

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Gjennomført 3-årig økonomisk-administrativ utdanning, 3-årig transportøkonomi og logistikk eller tilsvarende, dvs. fylle inntakskriteriene for plass på mastergradstudiet
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** 6 timer forelesning pr uke. Det vil bli gitt obligatoriske øvelser som kreves godkjent før eksamen kan avlegges. Kurset vil bli gitt på engelsk dersom utenlandske studenter melder seg på.
- Eksamensform:** 6 timer skriftlig eksamen – Tallkarakter
- Formål:** Kurset er en videreføring av temaer behandlet i Lo501 Styringsmodeller i logistikk I, samt noen nye temaer. Det vil bli lagt særlig vekt på problemer innenfor lager- og produksjons-styring. Videre vil en rekke kvantitative modeller for de nevnte områdene bli presentert og brukt eksplisitt i formulering og løsning av aktuelle problemstillinger.
- Innhold:** Ulike lagerstyringsprinsipper og modeller for deterministisk og stokastisk etterspørsel, herunder News Boy problemet vil bli behandlet. Det vil bli lagt særlig vekt på differensiering av produktene i lagerstyringssammenheng og hvilke konsekvenser en slik differensiering kan ha. I produksjonsstyring vil svake og sterke sider ved JIT og Mrp bli behandlet og på operasjonelt nivå detalj- og sekvensplanlegging.
- Litteratur:** Silver, Edward, David F. Pyke, Rein Peterson: *Inventory Management and Production Planning and Scheduling*. 3rd ed. – New York: John Wiley & Sons 1998.
Utdelt materiale og artikler.

Lo704 Matematisk modellering i logistikk

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Kunnskaper i operasjonsanalyse tilsvarende kurset i Bø430.
Det forutsettes at kurset Lo703 tas samtidig eller er gjennomført tidligere.
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** 3 timer per uke. Kurset vil bli en kombinasjon av forelesninger i enkelte utvalgte kurs i logistikk, gjennomgang av bruk av programpakke og obligatoriske øvelser med innlevering og presentasjon av resultatene av og for medstudenter i plenum. Dersom det deltar utenlandske studenter vil undervisningen bli gitt på engelsk.
- Eksamensform:** 3 timers skriftlig, individuell case basert eksamen. Eksamenscasen utleveres 2 uker før den skriftlige eksamenen. Tall karakterer.
- Formål:** Kurset skal gi studentene anledning til å bli fortrolig med bruk av programpakke som kan løse lineære modeller, inkludert bruk av 0/1 variabler. Videre vil det bli lagt vekt på å øve opp ferdighetene i å lage og løse matematiske modeller.

- Innhold:** De matematiske modellen vil bli knyttet til logistiske problemstillinger hentet fra aggregert produksjonsplanlegging, distribusjonsplanlegging og ruteplanlegging. Kurset behandler også logiske relasjoner og bruk av diskrete variabler for modelleringsformål. For innværende studiar vil programpakken AMPL bli benyttet.
- Litteratur:** Williams, H. Paul: *Model Building in Mathematical Programming*. - 4th ed. - New York: Wiley & sons, 1999.
Silver, Edward, David F. Pyke, Rein Peterson: *Inventory Management and Production Planning and Scheduling*. 3rd ed. - New York: John Wiley & Sons 1998.
Handbook for AMPL

Lo904 Seminarrekke i logistikk

- Studiepoeng:** 24
- Forkunnskaper:** Gjennomført første år av mastergradsstudiet
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** Undervisningen vil bli konsentrert om seminarer med varighet fra 1 til 3 uker. Det blir gitt karakter i hvert enkelt seminar. Hvert seminar vil bestå av forelesninger, innleveringsoppgaver, arbeid i grupper og diskusjoner. Antall seminarer vil kunne variere fra år til år avhengig av omfanget til de enkelte temaene som velges, men vil normalt omfatte i alt 8 uker fordelt over semesteret. En del av seminarene vil kunne foregå på engelsk. Studenter som ønsker det, kan erstatte inntil 6 studiepoeng av de 24 med et godkjent valgfag.
- Eksamensform:** Obligatorisk fram møte på alle seminarene. Evalueringsform vil ellers kunne variere fra seminar til seminar.
- Tid:** Høstsemester
- Formål/Innhold** Formålet ved seminarrekka er å behandle aktuelle logistikk-problemer som bare delvis er dekket av de øvrige kursene i mastergradstudiet. Seminarrekka vil hovedsaklig bli gjennomført av eksterne forelesere fra varehandel og industri, konsulentbransjen og professorer i bistillinger ved høgskolen. Eksempler på aktuelle temaer i en slik seminarrekke kan være :
Internasjonale anskaffelser, kontraktsutforminger, postponement-problematikk, EU-rett i relasjon til innkjøpsfunksjonen, automatisk varepåfylling, prosessdesign, produktmodularisering, variant-håndtering, produksjonsstrategier og logistikk og usikkerhet.
- Litteratur:** Relevant litteratur vil bli oppgitt i tilknytning til hvert enkelt tema.

Lo905 Bruk av statistikkpakker

- Studiepoeng:** 3
- Forkunnskaper:** Opptakskravet til mastergradstudiet
- Tid:** Høstsemester
- Formål/**
- Undervisning:** Kurset blir arrangert som ett eller flere seminarer. Det legges vekt på å gjennomføre praktiske øvelser med oppgaveløsninger basert på data-analyse og tolkning av primærdata. Det vil være nødvendig å benytte programpakker som SPSS eller SAS. Kurset skal bidra til å styrke studentenes metodiske forutsetninger for gjennomføring av mastergradsoppgaven
- Eksamensform:** Godkjent/ikke godkjent eksamenspaper
- Litteratur:** Oppgis ved studiestart og i tilknytning til det enkelte seminar.

Lo910 Proposal

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Gjennomført første år av mastergradstudiet
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** Undervisning i dette kurset er basert på studentveiledning. Alle studentene skal legge fram et relativt omfattende notat som konkretiserer temaet for mastergradsoppgaven.
- Eksamensform:** Utarbeidelse og muntlig framlegging av proposal. Karakterer: Under vurdering
- Formål/innhold:** Hovedformålet er at studentene på et relativt tidlig tidspunkt skal konkretisere tema, teori og metode som skal legges til grunn for mastergradsoppgaven.

Lo950 Mastergradsoppgave

- Studiepoeng:** 30
- Forkunnskaper:** Bare kandidater som er tatt opp på mastergradsstudiet i logistikk kan skrive masteroppgave. I tillegg må kandidaten ha lagt fram en godkjent proposal i kurset Lo910 Proposal.
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** Masteroppgaven er et selvstendig studentarbeid utført under veiledning. Som en hovedregel er masteroppgaven en individuell oppgave. I særlige tilfeller kan det søkes om at to studenter samarbeider og leverer samme oppgave. Veileder vil bli tildelt på bakgrunn av godkjent proposal i høstsemesteret.
- Eksamensform:** Det gis en tallkarakter på den skriftlige oppgaven. I tillegg gjennomføres en individuell muntlig eksamen med utgangspunkt i det skriftlige arbeidet.

- Formål: Formålet med masteroppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektarbeid med sterk faglig forankring. Studentene skal anvende de metoder og kunnskaper som de har tilegnet seg gjennom sine studier og vise at de kan anvende disse gjennom utredning/løsninger av problemstillinger innenfor logistikkfaget.
- Innhold: Temaet kan velges relativt fritt av den enkelte kandidat under gjennomføring av kurset Lo910 Proposal.

Lo955 Forecasting

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Fullført 1. semester på masterstudiet i logistikk
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 timer pr. uke
- Eksamensform: 4 timer skriftlig eksamen –Tallkarakter
- Formål: Hovedhensikten med kurset er å gi en grundig innføring i viktige prognoseteknikker for salgsprognostisering i industriell virksomhet.
- Innhold: Prognostiseringsarbeidets viktigste oppgave i industriell virksomhet er å identifisere strukturelle trekk ved etterspørsels-forholdene knyttet til bedriftens produkter. Med strukturelle trekk forstås forhold som sesongvariasjon, trend, nivåskift, usikkerhet, sammenhengen mellom salg og andre variabler som egne priser, konkurrentenes priser, klimatiske forhold, kalender etc. Kurset vil gi en grundig innføring i bruk av ulike tidsseriemodeller som eksponentiell glatting og Box-Jenkins modeller for å identifisere sesongvariasjoner, trend og nivå. Dessuten gis en innføring i 'kausale modeller' som regresjon og transferfunksjonsanalyse for å studere sammenhengen mellom salg og ulike forklarings-variabler. Demonstrasjon av ulike programpakker som benyttes i det praktiske prognosearbeidet i industri og varehandel vil inngå i kurset.
- Litteratur: Wheelwright, Steven C. og Spyros Makridakis: *Forecasting Methods for Management*. – 4th ed. – New York: Wiley & Sons, 1985
Utdelte artikler og annet materiale.

Matematikk/statistikk

Mk001 Forkurs i matematikk

- Studiepoeng: 0
- Forkunnskaper: 1 år matematikk fra videregående skole
- Tid: 2 uker før høstsemester
- Undervisning: 15 t forelesning og øvelse pr. uke
- Formål: Målet med forkurset er å hjelpe studentene til å kunne følge undervisningen i det obligatoriske kurset Mk101 Innføring i matematikk. Det viser seg at mange studenter har svake forkunnskaper i matematikk. Dette gjør det vanskelig å følge normal studieprogresjon i første studieår. Undervisningen i Mk101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende 2 MS / 2MY fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter.
- NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**
- Forkurset alene må imidlertid ikke oppfattes som et tilstrekkelig middel til å skaffe seg eventuelle manglende forkunnskaper, men heller som et supplement til nødvendig selvstudium.
- Innhold: Elementær algebra, ligninger av første og annen grad, funksjoner og grafisk fremstilling, lineære funksjoner, parabler, polynomer og rasjonale funksjoner, kurvedrøfting.
- Litteratur: Sydsæter, Knut: *Elementær algebra og funksjonslære* - Oslo : Universitetsforlaget, 1993.
Risnes, Martin: *Matematikk med anvendelse i økonomi* - kapittel 1 og 2 - Oslo : Universitetsforlaget 1998.
Lærebøker fra videregående skole.

Mk002 Støttekurs i matematikk

- Studiepoeng: Kurset gir 3 studiepoeng når eksamen avlegges semesteret før en tar eksamen i Mk101.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
Innlevering av obligatoriske øvinger
- Eksamensform: Kombinasjon av skriftlige prøver underveis og ved semesterslutt. Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Studenter som skal følge Mk002 bør delta på forkurset Mk001. Deltakelse på kurset Mk002 krever registrering og godkjenning ved semesterstart.**
- Formål: Målet med kurset er å gi studenter med svake forkunnskaper en faglig bakgrunn til å følge undervisningen i det obligatoriske kurset Mk101 Innføring i matematikk. Kurset tar sikte på å dekke sentrale deler av kurset 2MY fra videregående skole tilpasset behovene i kurset Mk101. Undervisningen bygger på forkunnskaper tilsvarende 1 år matematikk fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter.
- Studenter som velger å følge kurset Mk002 på høsten kan ta kurset Mk101 på våren. Høgskolen gjør oppmerksom på at dette kan føre til problemer med å holde normal studieprogresjon i enkelte studium. Studenter med akseptable forkunnskaper i matematikk blir sterkt anbefalt å følge ordinær studieplan og ta kurset Mk101 i første høstsemester.
- Innhold: Elementær algebra, ligninger av første og annen grad, funksjoner og grafisk fremstilling, lineære funksjoner, parabler, polynomer og rasjonale funksjoner, eksponential- og logaritmefunksjoner, derivasjon, maksimum og minimum, funksjonsdrøfting.
- Litteratur: Sydsæter, Knut: *Elementær algebra og funksjonslære* - Oslo : Universitetsforlaget, 1993.
Risnes, Martin: *Matematikk med anvendelse i økonomi* - Oslo : Universitetsforlaget 1998.
Lærebøker fra videregående skole.

Mk101 Innføring i matematikk

- Studiepoeng: 6 (Kombinasjonen Mk101/121 gir 18 studiepoeng)
- Forkunnskaper: Kurset bygger på kunnskaper i matematikk tilsvarende 2 år matematikk fra studieretning for allmenne og økonomiske fag etter R94 eller 2 år matematikk fra gammel allmennfaglig studieretning (se omtale av forkurset Mk001)
- Tid: Høstsemester. Kurset undervises også i vårsemesteret for studenter som på høsten følger kurset Mk002 Støttekurs i matematikk.
- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke.
Innlevering av obligatoriske øvinger. Om våren undervises kurset med 3 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Kurset gir en innføring i grunnleggende emner fra matematisk analyse med særlig sikte på anvendelser i økonomi.

- Innhold: Funksjoner, derivasjon, maksimums- og minimumsproblem, funksjoner av flere variable, partielle deriverte, implisitt derivasjon, optimering, Lagranges metode, integrasjon.
- Litteratur: Risnes, Martin: *Matematikk med anvendelse i økonomi*. - Oslo : Universitetsforlaget, 1998.
Alternativt kan man lese: Sydsæter, Knut.: *Matematisk analyse* - bind I. – 7. utg. - Oslo : Gyldendal Akademisk, 2000.

Mk121 Matematiske metoder

- Studiepoeng: 15
- Forkunnskaper: Se omtale av matematikkstudiet
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og 4 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Studentene skal bli kjent med bruk av matematiske modeller og bli i stand til å behandle enkle uoppstilte problemer. Kurset skal gi tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter i matematikk for de som har tenkt å fortsette med mindre matematikkrevende fag.
- Innhold: Reelle tall, funksjoner av en variabel, grenser og kontinuitet, derivasjon og integrasjon. Vektorer, komplekse tall, lineære ligningssystemer, matriser og egenverdier. Systemer av differensialligninger. Funksjoner av flere variable.
- Litteratur: Gulliksen, Tor: *Matematikk i praksis*. - 4. utg. - Oslo : Universitetsforlaget, 1998.

Mk130 Grunnkurs i statistikk

- Studiepoeng: 15
- NB! Studenter som i tillegg til dette kurset tar Mk231 Statistikk I og/eller Mk332 Statistikk II, vil p.g.a. overlapping ikke få studiepoengsuttelling for disse to kursene.
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke pluss obligatoriske dataøvelser med statistikkpakken Minitab
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Innhold: Kurset gir en innføring i sannsynlighetsregning og de vanligste statistiske metodene.
- Innhold: Organisering og beskrivelse av data, sannsynlighetsregning, de vanligste diskrete og kontinuerlige fordelingene, statistisk analyse av ett og to utvalg ved hjelp av parametriske og ikke-parametriske metoder, modellkontroll og analyse av kategoriske data, korrelasjon og regresjonsanalyse.
- Litteratur: Johnson, Richard A. og Gouri Bhattacharyya: *Statistics : Principles and Methods*. – 3rd ed. – New York : John Wiley & Sons, 1996.

Mk202 Diskret matematikk

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Kurset bygger på kunnskaper tilsvarende 2MX eller 2MY fra studieretning allmenne, økonomiske og administrative fag (se omtale av forkurset Mk001).
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en innføring i grunnleggende begreper og metoder som er nyttige ved behandling av problem av kombinatorisk art. Her legges det matematiske grunnlag for en rekke kurs i datafag.
- Innhold: Tall og tallsystemer, binær og modulær aritmetikk, logikk og mengdelære, induksjon og rekursjon, permutasjoner og kombinasjoner, grafer og trær, nettverk og algoritmer, relasjoner og boolesk algebra.
- Litteratur: Johnsonbaugh, Richard: *Discrete Mathematics*. – 5th ed. – Upper Saddle River, NY : Prentice Hall.

Mk211 Numeriske metoder

- Studiepoeng: 9
- Forkunnskaper: Kurset bygger på Mk121 Matematiske metoder. Kjennskap til programmering.
- Tid: Vårsemester, neste gang 2004.
- Undervisning: 5 t forelesning og øvelse pr. uke
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Å gi en innføring i metoder som har vist seg hensiktsmessige ved bruk av datamaskiner til løsning av numeriske problem.
- Innhold: Feilkilder ved num. beregn., løsninger av lineære og ikke-lineære ligningssystem, funksjonsapproksimasjoner, num. derivasjon og integrasjon, numerisk løsning av ordinære differensialligninger.
- Litteratur: Penny, John, George Lindfield: *Numerical Methods Using Matlab*. – New York : Ellis Horwood, 1995.

Mk231 Statistikk I

Studiepoeng: 6 (kurset gir ikke studiepoeng i kombinasjon med kurset Mk130)
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Kurset gir en elementær innføring i statistiske metoder.
Innhold: Organisering og beskrivelse av data, sannsynlighetsregning, fordeling, estimering og hypotesetesting.
Litteratur: Johnsen, Richard A. , Gouri Bhattacharyya: *Statistics : Principles and Methods.* – 3rd ed. – New York : John Wiley, 1996.

Mk240 Lineær algebra

Studiepoeng: 15
Forkunnskaper: Mk121 Matematiske metoder
Tid: Vårsemester
Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi innføring i algebraiske begrep og metoder som anvendes f.eks. i statistikk, operasjonsanalyse og grafisk databehandling.
Innhold: Lineære ligningssystem og determinanter, vektorregning, vektorrom og lineære avbildninger, matriser og koordinatisering, egenverdier og egenvektorer.
Litteratur: Anton, Howard, Chris Rorres: *Elementary Linear Algebra: Applications version.* 7th ed.- New York: John Wiley & Sons, 1994.

Mk261 Anvendt statistikk

Studiepoeng: 15
Forkunnskaper: Mk130 eller Mk231 + Mk332
Tid: Vårsemester
Undervisning: 5 t forelesning og øvelse pr. uke, samt obligatoriske øvelser på datamaskin
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen – Tallkarakter. Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
Formål: Kurset bygger videre på den elementære innføring av statistikk og de metodene som blir gitt i kurset Mk130 eller de to kursene Mk231 og Mk332. Noen nye metoder vil bli omhandlet, samtidig vil datamaskinen være et viktig hjelpemiddel for utføring av praktiske statistiske problem.
Innhold: Korrelasjon, kovarians, variansanalyse, regresjonsanalyse med flere variable, ikke-parametrisk statistikk og tidsrekker. Dessuten vil en ta opp aktuelle emner som vil kunne variere litt fra gang til gang. Behov og ønsker om tema vil kunne bli tatt hensyn til.
Litteratur: Carlson, William L., Thorne Betty: *Applied statistical methods – for business, economics and the social sciences.* Prentice-Hall, 1997.

Mk332 Statistikk II

Studiepoeng: 9 (NB! Kurset gir ikke studiepoeng i kombinasjon med kurset Mk130)
Forkunnskaper: Kurset bygger på Mk231 Statistikk I
Tid: Høstsemester
Undervisning: 5 t forelesning og øvelse pr. uke pluss obligatoriske dataøvelser med statistikkpakken Minitab.
Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen – Tallkarakter. Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
Formål: Kurset viderefører teorien fra Mk231 Statistikk I og introduserer flere statistiske metoder.
Innhold: Mer om sannsynlighetsfordelinger, analyse av ett og to utvalg ved hjelp av parametriske og ikke-parametriske metoder, modellkontroll og analyse av kategoriske data, korrelasjon og regresjonsanalyse.
Litteratur: Johnsen, Richard A. og Gouri Bhattacharyya: *Statistics : Principles and Methods.* – 3rd ed. – New York : John Wiley & Sons, 1996.

Petroleumslogistikk

Pt100 Olje- og gassmarkedet

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 timer per uke
Eksamensform:	4 t skriftlig - tallkarakter
Innhold:	Petroleums- og naturgassens historie og utvikling. Verdens olje- og gassressurser og geografisk lokalisering av disse. Kjente reserver. OPEC. Anvendelser av ressursene, økonomisk betydning, relasjoner til andre næringer. Norges olje- og gassressurser og Norges historie på dette feltet. Norsk olje- og gasspolitikk, handelspartnere og konkurrenter. Norges forhold til EU og EØS-avtalen på dette feltet, inkludert regel- og rammeverk.
Litteratur:	Under utarbeiding

Pt400 Olje- og gassteknologi

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	3 timer per uke
Eksamensform:	4 t skriftlig - tallkarakter
Formål:	Kurset tar sikte på å gi studentene en grunnleggende innføring av viktige sider ved de naturvitenskapelige og teknologiske sidene ved olje - og gassvirksomhet.
Innhold:	Kurset vil omfatte en enkel innføring i geologi og hvordan gass og olje dannes. De enkleste kjemiske og fysiske egenskaper ved olje og gass vil bli gjennomgått sammen med prinsipper for raffinering av olje og gass til ulike biprodukter. Videre vil det bli gitt en innføring i reservoirteknologi/reservoirsimulering. Rørledningsteknologi utgjør en viktig del av infrastrukturen og problemer knyttet til dimensjonering og kostnader av denne infrastrukturen vil bli gjennomgått samt en enkel innføring i strømnings i rør. Endelig vil det bli gitt en kort innføring i ulike typer plattformer som er i bruk på norsk sokkel.
Litteratur:	Under utarbeiding

Pt500 Vedlikehold og vedlikeholdsstyring

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 timer per uke
Eksamensform:	4 t skriftlig – tallkarakter
Innhold:	Vedlikeholdsstrategier, vedlikeholdsprogrammer og kravspesifikasjoner til vedlikehold i olje- og gassektoren. Videregående lagerstyring for reservedelsstyring, inkludert ulike modeller for lagerstyring og periodiske lagerstyringsmodeller.
Litteratur:	Under utarbeiding

Revisjon

Re300 Revisjon I

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi studentene innsikt i internkontroll, regnskaps- og revisjonsplikt og den eksterne revisors rammebetingelser og arbeid.
Innhold:	Internkontroll: Mål og virkemidler, kartlegging og vurdering. Den eksterne revisors forhold til selskapets internkontroll. Regnskapsplikt og revisjonsplikt: Lovens krav til regnskapsføring og revisjon. Den eksterne revisors rammebetingelser og arbeid: Gjennomgang av lover, forskrifter og andre regler som regulerer den eksterne revisors arbeid i Norge. Innføring i revisjonsteori- og metode.
Litteratur:	Gulden, Bror Petter: <i>Den eksterne revisor</i> . - Oslo : Universitets-forlaget, siste utgave. Forelesningsnotater i internkontroll Forelesningsnotater i revisjon av innkjøpsområdet.

Re500 Revisjon II

Studiepoeng:	15
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	6 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi innføring i revisjonsteori og revisjonsmetode og rammebetingelser for revisor i privat sektor.
Innhold:	Rammebetingelser for revisor i privat sektor: <ul style="list-style-type: none"> - Revisjonsplikt - Valg og oppsigelse av revisor - Revisors uavhengighet - Revisors taushetsplikt - Revisors erstatningsansvar - Revisors krav på opplysninger - Sanksjoner mot revisor (herunder straffeansvar) - Kvalitetskontroll Revisjonsteori og revisjonsmetode <i>Intern kontroll</i> <ul style="list-style-type: none"> - Kjennskap til interne rutiner og kontroller som grunnleggende forutsetninger for revisjonen - Regnskapssystemet: Målsettinger, oppbygging og kontrollprosedyrer - Revisors rolle i forbindelse med intern kontroll: Lovbestemt tilsynsplikt, vurdering som ledd i planleggingen samt testing som ledd i revisjonsutførelsen. - Oversikt over lover og regler vedrørende næringsdrivendes oppgave- og opplysningsplikt <i>Vesentlighet og risikovurderinger</i> <ul style="list-style-type: none"> - Faktorer som påvirker fastsetting av henholdsvis vesentlighetsgrensen og risikonivået - Betydning for omfanget og fordelingen av revisjonsarbeidet - Risikomodellen <i>Revisjonsbevis</i> <ul style="list-style-type: none"> - Systemtester og substanskontroller - Revisjonsmålsettingens betydning - Kontrollretning og primær/motpost-prinsippet - Ulike typer bevis- og kvalitetvurdering <i>Utvalgsbasert revisjon/statistiske metoder</i> <ul style="list-style-type: none"> - Metoder og begreper - Bruk av statistiske metoder i systemtesting og substans testing - Faktorer som inngår i planlegging av en stikkprøve - Litt om vurdering av testresultater <i>Revisjon og IT</i> <ul style="list-style-type: none"> - Revisjon av og i et IT-miljø - Vurdering av intern kontroll - Bruk av IT som hjelp i revisjonsarbeidet <i>Revisors rapportering</i> <ul style="list-style-type: none"> - Rapportering til virksomheten

- Revisjonsberetningen
- I metodedelen inngår revisjon av de enkelte regnskapspostene. Her legges det vekt på:*
- Kjennskap til regnskapsrutinene og sammenhengen mellom regnskapspostene (salg-kundefordringer, varekjøp-leverandør-gjeld osv.)
- Vurdering av faktorer som påvirker iboende og kontrollmessig risiko
- Planlegging av revisjonshandlinger som er egnet til å oppfylle de relevante målsettingene (fullstendighet, gyldighet, eksistens og tilhørighet, korrekt verdsettelse og måling, riktig presentasjon og klassifisering)

For både teori- og metodedelen forutsettes det at revisjonsstandardene legges til grunn i undervisningen, slik at studentene får et inngående kjennskap til hva som er god revisjonsskikk på det aktuelle området.

Litteratur:

Løken, Knut: *Kontroll*. - Cappelen Akademisk Forlag, siste utg.

Gulden, Bror Petter: *Den eksterne revisor*, Univ.forlaget, siste utg.

Gulden, Bror Petter: *Revisjon : Teori og metode*. - Oslo : Cappelen Akademiske Forlag, siste utg.

Descartes – revisjonsmetodikk : håndbok. Oslo : Norges registrerte revisorerers forening : Norges statsautoriserte revisorerers forening (NSRF), 1997.

Revisors håndbok / utg. av NSRF. - siste utgave (oppdateres årlig).

Tilleggs litteratur oppgis av faglærer.

Re 510 Offentligrettet revisjon og regnskap

Studiepoeng: 12

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig studium i økonomi og administrasjon etter revisorstudieplanen.

Tid: Høst og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform 6 t skriftlig eksamen i vårsemesteret - Tallkarakter

Formål: Gi innføring i all statlig, fylkeskommunal og kommunal revisjon, og revisjonens plass i statsapparatet og det fylkeskommunale apparat. Det gis innføring i revisjonens oppbygning, arbeids- og myndighetsområde, oppgaver og mål.

Innhold:

OFFENTLIG REGNSKAP

- Fylkeskommunal og kommunal
- Handlingsplan, økonomiplan og årsbudsjett
- Budsjett og regnskapsprinsipper
- Kontosystem og spesielle transaksjoner
- Årsavslutning og regnskaps- og resultatrapportering

Staten

- Statens budsjett- og økonomiregelverk
- Statens budsjetter og økonomiforvaltning med virksomhets-planlegging og resultat og målstyring
- Regnskapsordningen - statens bevilgningsregnskap, kapital-regnskap og spesialregnskapene
- Hovedprinsippene for statlig regnskapsføring: Fullstendighetsprinsippet, brutto-, ettårs- og kontantprinsippet
- Årsavslutning og regnskaps- og resultatrapportering.

OFFENTLIG REVISJON

Fylkeskommunal og kommunal revisjon

- Revisjonens hjemmel og formål
- Kontrollutvalg
- God kommunal revisjonsskikk
- Revisjonsmetodikk
- Reell forvaltningsrevisjon
- Misligheter og uregelmessigheter
- Revisjon av årsregnskapet

Riksrevisjonen

- Riksrevisjonens hjemmel og formål
- God revisjonsskikk i Riksrevisjonen
- Generelle, operative og rapporteringsstandarder
- Regnskapsrevisjon
- Forvaltningsrevisjon
- Konstitusjonell revisjon

Litteratur:

Mauland, Helge og Frode Mellempvik: *Regnskap, budsjettering, økonomistyring i offentlig sektor*. - Oslo : Cappelen akademisk forlag. - siste utgave

Håndbok for kommunal og fylkeskommunal revisjon : emnehefte 1,4. - Oslo : Kommuneforlaget.

Kommunal revisjonsmetodikk. / Norges kommunerevisorforbund. - Oslo : NKRF

Kommunal revisjonsmetodikk - reel forvaltningsrevisjon / Norges kommunerevisorforbund. - Oslo : NKRF

Kompendium i kommunal revisjon : utvalgte emner / NKRF servicekontor. - Oslo : NKRF, 1995.

Sunde, Øivind: *Kommuneregnskapet*. - Oslo : NKRF service-kontor, 1999.

Riksrevisjonen: Riksrevisjonens studiehefter.

Diverse lover, forskrifter, reglementer og instruksjer.

Språk

For studieåret 2002/2003 tilbys Sp305 Fransk for næringslivet som fremmedspråk i tillegg til Sp301 Engelsk I og Sp302 Engelsk II.

Sp301 Engelsk I - for næringslivet

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Minstekrav er engelsk fra videregående skole.
Tid: Høstsemester
Undervisning: 3 t pr. uke. Obligatorisk gruppearbeid.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen. Tallkarakter.
Formål: Kursets formål er å forberede studentene til å kommunisere effektivt i et internasjonalt næringslivsmiljø, der gode engelskkunnskaper er en nødvendighet.
Innhold: Aktuelle problemstillinger og Case studies er benyttet i aktiviteter som diskusjoner, rollespill, presentasjoner av rapporter og artikler og skriftlige oppgaver for å forbedre kommunikasjonsferdigheten generelt og engelsk kunnskapene spesielt. Det vil bli lagt vekt på grammatikk og forretningskorrespondanse. Kulturelle forskjeller som har betydning for effektiv kommunikasjon er også inkludert.
Litteratur: Tullis, Graham and Trappe, Tonya: *Insight into Business* - Person Ed. LTD, 2000
Utvalgte artikler fra Newsweek Magazine og andre kilder vil bli brukt som diskusjonsgrunnlag i gruppearbeid.
Andre kilder: TV statsjoner som CNN, BBC World, CNBC og CNBC via Internett.

Sp302 Engelsk II - for næringslivet

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Sp301 Engelsk for næringslivet I
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t pr. uke.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen og en muntlig eksamen.
Karakteren vil bli en kombinasjon av skriftlig og muntlig eksamen.
Formål: Kursets formål er å forbedre studentene evne til å kommunisere flytende i et internasjonalt forretningsmiljø.
Innhold: Kurset er en fortsettelse av Sp301 Engelsk for næringslivet I, men på et høyere nivå. Større vekt blir lagt på presentasjonsferdighet. Hver student skal gi en presentasjon over et gitt tema.
Litteratur: Cotton, David and Robbins, Sue: *Business Class* - Longman 1993.
Friedman, Thomas L.: *The Lexus and the Olive Tree*. – Random House, 2000
Anbefalt lesning: *Cross-Cultural Business Behavior* av Gjestland.
Andre kilder: TV statsjoner som CNN, BBC World, CNBC og CNBC via Internett

Sp311 Tysk I - for næringslivet

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Helst noe forkunnskaper fra videregående skole eller lignende.
Tid: Høstsemesteret.
Undervisning: 3 t pr. uke med opplæring i grunnleggende språkferdigheter, gjennom grammatikkopplæring, individuelt og gruppearbeid, og egne skriftlige og muntlige presentasjoner.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - tysk-tysk ordbok tillatt. - Tallkarakter. Evalueringsform er under vurdering.
Formål: Kurset skal forberede studentene på et fremtidig yrkesliv hvor tiltagende internasjonalisering krever gode kunnskaper i tysk språk og kultur. Det legges vekt på interkulturell læring med bl.a. opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på tysk i konkrete situasjoner, med vekt på tysk næringsliv og samfunnsnivå. Kurset skal også forberede studenter som velger å ta et semester ved en Høgskole i et tysktalende land.
Innhold: Kurset skal trene opp grunnleggende kunnskaper i grammatikk, muntlige og skriftlige kommunikasjonsevner, og dessuten øke studentenes forståelse av økonomisk-administrativ fagspråk. Kurset gir opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på tysk i konkrete situasjoner innen forretnings- og næringslivet, samt i tysk væremåte. Undervisningen består av grunnleggende tysk grammatikk, arbeid med aktuelle tekster som grunnlag for diskusjoner om tyske samfunnsforhold og væremåte, egenaktiviteter i form av oversettelser, bearbeidelse av avisartikler, forretningsbrev, og egne skriftlige/muntlige presentasjoner og gruppeaktiviteter i en økonomisk-administrativ ramme.
Litteratur: Reiten, Håvard: *Tysk grammatikk*. - Aschehougs Forlag.
Neuman, Ingrid: *Fachkommunikation für die Wirtschaft*. - Høyskoleforlaget.
Videoer og utvalgte artikler fra tyskspråklige aviser og tidsskrifter.
Utfyllende lit.: *Deutsches Universal Wörterbuch* - Duden
Hustad, Tom: *Stor norsk-tysk ordbok*. - Oslo : Universitetsforlaget, 1995.
Kompendier deles ut i grammatikk, samfunnsforhold m.m.

Sp312 Tysk II - for næringslivet

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Studiet bygger videre på Sp311 Tysk I - for næringslivet, eller tilsvarende.
- Tid: Vårsemesteret.
- Undervisning: 3 t pr. uke. Vektlegging på forelesninger om tysk forretningskommunikasjon. Skriftlige og muntlige presentasjoner om emner innenfor forretningslivet.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - tysk-tysk ordbok tillatt. Muntlig eksamen. Samlet skriftlig og muntlig evaluering. - Tallkarakter.
- Formål: Kurset skal forberede studentene på et fremtidig yrkesliv hvor tiltagende internasjonalisering krever gode kunnskaper i tysk språk og kultur. Det legges vekt på interkulturell læring med bl.a. opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på tysk i konkrete situasjoner, med vekt på tysk nærings- og samfunnsliv. Kurset skal også forberede studenter som velger å ta et semester ved en Høgskole i et tysktalende land.
- Innhold: Presentasjoner, rapporter, brev og diskusjoner brukes for å utvikle studentenes forståelse av det tyske språket i ulike kommunikasjons- og forretnings situasjoner. Forelesninger om dagens samfunn i tysktalende land. Forelesninger om kulturelle forskjeller i aktuelle kommunikasjons situasjoner innenfor forretningslivet.
- Litteratur: *Tatsachen über Deutschland*
Günter Wallraff: *Ganz untean* – Verlag Kiepenheuer & Witsch
Reiten, Håvard: *Tysk grammatikk*. - Oslo : Aschehoug, 1995.
Neuman, Ingrid: *Fachkommunikation für die Wirtschaft* - Kristiansand : Høyskoleforlaget, 1996.
Utvalgte noveller og artikler.
- Utfyllende lit.: *Deutsches Universal Wörterbuch* - Duden

Sp315 Norsk I - språk og kultur

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Ingen. Målgruppen er utenlandske studenter med noe kjennskap til engelsk som hjelpespråk.
- Tid: Høst/vårsemester. Eksamen både høst og vår.
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke, med gruppearbeid, muntlige og skriftlige øvinger.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter, med inkludert muntlig evaluering fra kurset.
- Formål: Å gjøre studenten kjent med norsk språk, både grammatikk og ordforråd. Studenten skal kunne forstå norsk dagligtale, og kunne kommunisere både muntlig og skriftlig på norsk, såvel som å lese enkle norske tekster. Det legges vekt på interkulturell læring, der studenten skal få kjennskap til grunnleggende trekk ved det norske samfunn, med utgangspunkt i egen kommune og fylkes næringsliv, geografi og natur, det norske politiske system, helse- og velferdspolitik, og kjente sosiale og kulturelle forhold.
- Innhold: Begynneropplæring i grunnleggende norsk grammatikk og ordforråd, med utgangspunkt i egen lærebok og arbeidsbok. I tillegg vil det bli benyttet kompendier med tekster og temaer hentet fra lokalt næringsliv, kultur og historie, samt praktiske øvelser i kommunikasjon i timene og ute i lokalmiljøet. Gjennom gruppediskusjoner over utvalgte aktuelle emner vil studenten bli kjent med viktige sider ved det norske samfunnet, med utgangspunkt i studie- og lokalmiljøet. Både lærebok og de utvalgte tekstene vil danne grunnlag for skriftlige og muntlige øvinger.
- Litteratur: Bjørnebek, Anne Live Løveid Rykkja og Rasa Ziburkute: *Nøkkel til Norge: Introduksjonskurs i norsk for utenlandske studenter*. - Bergen : SIU, 1998.
Engelsk-norsk ordbok. - Kunnskapsforlagets blå ordbøker
Norsk-engelsk ordbok. - Kunnskapsforlagets blå ordbøker

Statsvitenskap

Sv005 Aktuelle politiske emner

Studiepoeng: 0
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Høst- og vårsemester
Undervisning: Seminarrekke bestående av 4-5 gjesteforelesninger pr. semester
Eksamen: Ingen
Formål: Målsettingen med seminaret er å sette aktuelle politiske spørsmål inn i en faglig sammenheng. Formidling av nyere forskningsresultat og fokusering på faglige utviklingstrekk vil også stå sentralt.

Sv100 Det norske politiske og administrative system

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning + 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Faget tar sikte på å gi en innføring i det politiske og det administrative systemets oppbygging og virkemåte.
Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Begrep og modeller i studiet av offentlig politikk
- Historisk bakgrunn med vekt på tiden etter 1945
- Offentlige institusjoner på ulike styringsnivå (det nasjonale, det regionale og det lokale nivå), samt forholdet mellom nivåene
- Offentlige prosesser. Inntaksprosesser og politiske aktører (den demokratiske kanal, den korporative kanal, massemedia og aksjoner)
- Uttaksprosesser og den offentlige politikk (offentlige virkemidler og innholdet i offentlig politikk)
- Tilbakeføringsprosesser

Litteratur: Rønning, R: *Vårt politiske Norge*. Fagbokforlaget 2001.
Østerud, Ø.: *Statsvitenskap. Innføring*. 2. utg. Universitetsforlaget 1996. (Ved nyutgivelser vil siste utgave bli benyttet.)
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer..

Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Høst- og vårsemester
Undervisning: 2 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: I kurset inngår en obligatorisk innleveringsoppgave som må være godkjent senest en uke før eksamensdato. Kurset skal gi en innføring i kvantitative og kvalitative forskningsmetoder og de forutsetninger som ligger til grunn for disse. Siktemålet er å gi studentene forståelse for vitenskapelige arbeidsmåter som grunnlag for arbeidet med samfunnsvitenskapelige fag.
Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Problemformulering og undersøkelsesopplegg
- Innsamling og analyse av empirisk materiale
- Statistisk analyseprogram - bruk av programpakken NSD-stat. med innlevering av obligatorisk oppgave
- Samfunnsforskning og verdier

Litteratur: Jacobsen, D. I. (2000): *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*, Høyskoleforlaget.
Ved nyere utgivelser vil siste utgave bli benyttet)
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer

Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Formålet med kurset er å gi en innføring i samfunnsvitenskapelige grunnlagsproblem og tilnæringsmåter, og politisk filosofi. Utvikling av evnen til å tenke kritisk og analytisk omkring samfunnspolitiske problemstillinger er en sentral målsetting i kurset.
- Innhold:** Følgende tema blir tatt opp:
- Innføring i sentrale tilnæringsmåter/modeller til forståelse av politiske strukturer og prosesser
  - Politisk filosofi
  - Nyere demokratiteori
- Litteratur:** Østerud, Øyvind: *Statsvitenskap*. - 2. utg. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.
Held, David: *Models of democracy*. - 2nd ed. - Cambridge: Polity Press, 1996. - (oversatt til svensk: *Demokratimodeller*. - Göteborg: Daidalos, 1996)
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv202 Komparativ og internasjonal politikk

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Bør ha: Sv100 Det norske politiske og administrative system.
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 6 timer pr uke med forelesninger og gruppearbeid.
- Eksamenform:** 6 timer skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Kurset gir en generell innføring i studiet i politisk adferd og faktorer som påvirker politisk adferd. Kurset gir også en innføring i sentrale internasjonale og utenrikspolitiske problemområder.
- Innhold:** Kurset tar opp følgende tema:
- Faglige perspektiv på komparativ og internasjonal politikk
  - Politiske systemers utvikling og struktur
  - Politiske skillelinjer og politisk deltakelse
  - Interesseorganisering og meningsdannelse
  - Aktuelle samarbeidsformer og konfliktlinjer i det internasjonale samfunn
  - Norsk utenrikspolitikk
- Litteratur:** Holsti, K.J.: *International Politics*. - 7th ed. - Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1995.
Heidar, Knut og Einar Berntzen: *Vesteuropeisk politikk*. - 2. utg. - Oslo: Universitetsforlaget 1995.
Hveem, Helge: *Makt og velferd. teorier i internasjonal politisk økonomi*. Oslo: Universitetsforlaget, 1996.
Nina C. Raaum (red): *Kjønn og politikk*. Oslo: Tano 1995.
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk

- Studiepoeng:** 12
- Forkunnskaper:** Bør ha Sv 100: Det norske politiske og administrative system.
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 6 timer pr. uke med forelesninger og gruppearbeid.
- Eksamensform:** 6 timer skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Formålet med kurset er å gi studentene innsikt i offentlig politikk utfra et organisasjonsteoretisk perspektiv.
- Innhold:** Kurset tar opp følgende tema:
- Ulike organisasjonsteoretiske perspektiv
  - Analyse av ulike strukturer og prosesser som påvirker utforming og utfall av offentlig politikk på ulike forvaltningsnivå.
- Litteratur:** Grønlie, T. og Selle, P. (red): *Ein stat? - Fristillingens fire ansikt*. Samlaget, 1998.
Scott, W. Richard: *Organizations : rational, natural, and open systems*. - 4th ed. - Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall, 1998
Ved nyere utgivelser vil siste utgave bli benyttet)
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer

Sv310 Mellomfagstillegg i statsvitenskap

- Studiepoeng:** 30
- Forkunnskaper:** Grunnfag i statsvitenskap.
- Tid:** Høstsemester. NB! Tilbys annet hvert år, neste gang høsten 2003.
- Undervisning:** Ca. 12 t undervisning pr. uke i gjennomsnitt, inklusive forelesning, gruppearbeid og veiledning.
- Eksamensform:** Eksamen består av mellomfagsoppgaven og skriftlig eksamen. Ved beregning av karakteren teller mellomfagsoppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.
- Formål:** Studiet på mellomfagsnivå tar sikte på å videreutvikle ferdigheter i analyser av organisasjoner og offentlig politikk. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid, mellomfagsoppgaven.
- Innhold:** Mellomfagstillegget består av 3 delemner, inklusiv oppgave.
Innholdet er identisk med mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.
- Litteratur:** Pensum som ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap Univ. i Bergen.

Sv315 Mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap

- Studiepoeng: 30
- Forkunnskaper: Grunnfag i statsvitenskap.
- Tid: Høstsemester. NB! Tilbys annet hvert år. Neste gang høsten 2002.
- Undervisning: Ca. 12 t undervisning pr. uke i gjennomsnitt, inklusive forelesning, gruppearbeid og veiledning.
- Eksamensform: Eksamen består av mellomfagsoppgaven og en skriftlig prøve på 8 timer. Ved beregning av karakteren teller mellomfagsoppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.
- Formål: Studiet på mellomfagsnivå tar sikte på å videreutvikle ferdigheter i analyser av organisasjoner og offentlig politikk. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid, mellomfagsoppgaven.
- Innhold: Mellomfagstillegget består av 4 delemner:
1. POLITISK TEORI OG REGIMER
Her legges det vekt på komparative metoder og på sammenlignende analyser av politiske regimer. Dette gjøres ved en politisk- institusjonell tilnærming til studiet av forholdet mellom stat og samfunn. Også samspillet mellom stater blir belyst med vekt på hvordan ulike stater påvirker og påvirkes av internasjonale og overnasjonale strukturer og prosesser.
  2. ORGANISASJONSTEORI
I dette delemnet legges det vekt på analyser av komplekse sett av institusjoner og organisasjoner, og på sammenhenger mellom organisasjonsnivå og de samfunnsrammer organisasjonen inngår i.
  3. METODE
Denne delen skal først og fremst tjene arbeidet med mellomfagsoppgaven. Det legges vekt på designspørsmål, vurdering av datakilder, praktisk bruk av metoder og vurdering av resultater.
  4. ORGANISASJONSFORMER OG PROSESSER PÅ LOKALT OG REGIONALT NIVÅ
Denne delen tar opp og videreutvikler kunnskapene om og ferdighetene i analyse av politiske og administrative strukturer og prosesser på regionalt og lokalt nivå. Sammenligning med andre land, særlig de nordiske, står sentralt.
- Litteratur: Pensum som ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen.

Samfunnsøkonomi

Sø110 Makroøkonomi

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Ingen spesielle, men må beherske derivasjon, enkel algebra og grafisk fremstilling
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t per uke.
Sentrale deler av pensum gjennomgås i forelesningsform. Forelesningene kompletteres med gruppeøvelser hvorav 4 er obligatoriske med innlevering.
- Eksamen: 4 timers skriftlig eksamen – Tallkarakter.
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Kurset har som formål å gi en innføring i viktige makroøkonomiske emner og å oppøve evnen til systematisk analyse av økonomiske problemstillinger gjennom intensiv bruk av grunnleggende modeller. Makroøkonomien omhandler økonomien som helhet. Det legges vekt på å drøfte hvordan myndighetene kan innvirke på aktiviteten i økonomien gjennom sin økonomiske politikk.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Oppvarming
  - Oversikt over makroøkonomien
  - Konkurrerende økonomiske teorier
  - Nasjonalregnskap
  - Aggregert tilbud og aggregert etterspørsel: AE-AT-modellen
  - Penger og pengepolitikk
  - Finans- og pengepolitikk: ISLM-modellen
  - Utenrikshandel, kapitalbevegelser og valuta
  - Inflasjon og arbeidsledighet
- Litteratur: **Statarisk:**
Anders Dedekam jr.: Makroøkonomi. - 3. utg., 2. opplag - Oslo: Gyldendal Akademiske, 2000. Kapittel 2 og kapittel 12 er kursorisk.
- Kursorisk:**
Ivar Bredesen og Anders Dedekam jr.: Hjelper til makroøkonomi. - Oslo: 2. utg., 2 opplag, Gyldendal Akademiske, 2000.
- Anbefalt:**
N Gregory Mankiw: Macroeconomics - 4. ed. - Worth Publisher - New York, 2000

Sø210 Mikroøkonomi

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Ingen spesielle, men må beherske derivasjon, enkel algebras og grafisk fremstilling
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t per uke.
Sentrale deler av pensum gjennomgås i forelesningsform. Forelesningene kompletteres med gruppeøvelser hvorav 4 er obligatoriske med innlevering.
- Eksamen: 4 timers skriftlig eksamen - Tallkarakter. Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Formålet er å innføre studentene i viktige mikroøkonomiske emner og å oppøve evnen til systematisk analyse av økonomiske problemstillinger gjennom intensiv bruk av grunnleggende modeller. Mikroøkonomien omhandler de enkelte bestanddeler i den private delen av økonomien som konsumenter, produsenter og enkeltmarkeder. Det blir lagt vekt på å lære studentene å formulere og løse mikroøkonomiske problemstillinger grafisk og matematisk gjennom intensiv bruk av grunnleggende modeller. Det legges også vekt på å drøfte hvordan myndighetene kan innvirke på aktiviteten i økonomien gjennom sin økonomiske politikk.
- Innhold: - Kurset omhandler følgende emner:
- Oversikt over mikroøkonomien
  - Konsumentenes tilpasning. Konsum og etterspørsel
  - Produsentenes tilpasning. Produksjon og tilbud
  - Markedsteori. Markedssvikt
  - Offentlige inngrep i markedet
- Litteratur: **Statarisk:**
Anders Dedekam jr.: Mikroøkonomi - 1 utg. - Fagbokforlaget, Oslo 2002
- Kursorisk:**
Anders Dedekam jr.: Hjelper til mikroøkonomi, Molde: Pplaus forlag, 1993
Anders Dedekam jr.: Mattehjelperen i mikroøkonomi, Molde: Pplaus forlag, 1989

Anbefalt:

N Gregory Mankiw: Principles of Economics - 2. ed - Hartcourt College Publishers - New York, 2001 (Dette er antagelig verdens beste innføringsbok I økonomi, inneholder også makroøkonomi)

Robert S. Pindyck & Daniel L. Rubinfeld: Microeconomics - 5. ed. - Prentice Hall International – NW. 2001

Sø300 Offentlig økonomi

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Sø210 Mikroøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Det blir lagt vekt på hvilken rolle offentlig sektor spiller i den norske økonomien, og på å vise hvordan offentlige inngrep påvirker forbruker- og produsenttilpasning i markeder via pris- eller mengdeskift. En del av kurset gir en kort innføring i litt av den klassiske teorien.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Om virkemiddel i offentlig sektor
- Skatt og skatteteori
- Nytte-/kostnadsanalyser
- Markedssvikt
- Fordelings- og stabiliseringsaspekt

Litteratur: Stiglitz, Joseph E.: *Economics of the Public Sector*. – 3rd. ed. - New York: Norton, 2000.

Sø410 Makroøkonomi II

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Sø110 Makroøkonomi og Sø210 Mikroøkonomi

Tid: Vårsemester.

Undervisning: 2 t pr. uke. Innlevering av obligatoriske oppgaver.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.

Formål: Å lære studentene å anvende moderne makroøkonomisk teori og modeller i analysen av sentrale makroøkonomiske spørsmål.

Innhold: Kurset bygger videre på den grunnleggende makroøkonomien i kurset Sø110. Mens den grunnleggende makroøkonomien har hovedfokus på kortsiktige konjunktursvingninger og aggregert etterspørsel, legges det her større vekt på langsiktig vekst og betydningen av aggregert tilbud. Tema som behandles er:

- Inflasjon
- Forventningsdannelse
- Arbeidsmarkedet og arbeidsledighet
- Vekst

Litteratur: Mankiw, G. N.: *Macroeconomics*, 4th ed., Harcourt Publishers, 2000.

Div. artikler og utdrag fra faglitteratur.

Sø420 Miljø- og ressursøkonomi

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Obligatoriske fag i samfunnsøkonomi fra øk.adm. eller transportøkonomistudiet

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi studentene innsikt i hvordan en kan anvende økonomisk teori i analysen av miljøproblemer.

Innhold: Sentrale problemstillinger som blir behandlet er:

- Virkemidler til bruk mot utslipp av miljøfarlige stoffer
- Eksterne effekter/kostnader
- Konflikt mellom hensynet til miljøvern og hensynet til økonomisk vekst
- Analysemetoder brukt i miljøøkonomien
- Begrepet "bærekraftig utvikling" (oppfølging av Bruntlandkommisjonen)

Litteratur: Pensum blir vurdert omlagt til engelsk. Melder det seg på utenlandske studenter, går kurset på engelsk.

Sø510 Konkurransestrategi

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Sø210 Mikroøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Kurset skal gi en forståelse for virkemåten til markeder kjennetegnet ved fåtallskonkurranse og strategisk atferd, for derigjennom å gi et bedre grunnlag for å kunne treffe strategiske beslutninger for bedrifter som operer i slike markeder.
- Innhold:** Kurset gjør bruk av moderne mikroøkonomisk teori og bygger videre på den elementære markedsteorien man tilegner seg i innføringskurs i samfunnsøkonomi. Man er primært opptatt av å studere markeder kjennetegnet ved ufullkommen konkurranse og hvor markedsaktørene opptrer strategisk. Således blir spillteori et viktig hjelpemiddel i analysen av slike markeder. Emner som behandles:
- Spillteori
  - Priskonkurranse
  - Koordinert prissetting
  - Strategiske bindinger
  - Fusjoner og oppkjøp
  - Anbudskonkurranse og auksjoner
- Litteratur:** Sørgard, Lars: *Konkurransestrategi*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997.
Utdelt materiale.
I tillegg anbefales:
Dixit, Avinash K. & Barry J. Nalebuff: *Thinking strategically : the competitive edge in business, politics and everyday life*. – New York : Norton, 1991.

Sø610 Anbud, auksjoner og konkurranseutsetting

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:**
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3-4 t forelesning pr uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen. Tallkarakter
- Formål/innhold:** Det er økende bruk av anbud og auksjoner både innenfor privat sektor og offentlig sektor. Det teoretiske grunnlaget for dette kurset vil i hovedsak være spillteori og principal-agentteori. Vi vil hente eksempler fra transportsektoren, tele og oljesektoren, men også fra ulike offentlige institusjoner som kommuner og helseinstitusjoner.
- Emneområde:**
- Spillteoretisk tilnærming til auksjoner/anbud
  - Kritiske faktorer for å få anbudsprosessen til å fungere for anbudsutlyser
  - Hvordan bli god spiller i anbudspill
  - Winners curse spill
  - Gjennomgang av eksempler
- Litteratur:** Hervik, Arild og Riis, Christian: *En teoretisk og empirisk tilnærming til auksjoner/anbud*

Sø630 Internasjonal økonomi

- Studiepoeng:** 6
- Forkunnskaper:** Sø210 Mikroøkonomi
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 3 t pr. uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Kurset tar opp ulike sider ved internasjonal handel og økonomi. Målet er å påvise gevinster ved handel, gi en innføring i investeringer over landegrensener og studere konkurranseaspekter for å ta de mest sentrale temaene vi tar sikte på å gå gjennom i kurset. Pensum vil være engelskspråklig da det inngår i tilbudet som gies til utvekslingsstudenter i Molde.
- Innhold:** Kurset omhandler følgende emner:
- Nøkkeldata om verdensøkonomien
  - Handelsteori
  - Internasjonale investeringer
  - Ulike former for velferdsteori ved handel
  - Beskyttelsestiltak
  - Konkurranseaspekter
  - Betalingsbalanse
  - Valutakurser
  - Risikoteori
- Litteratur:** Er til vurdering. Mulig bok er Jager, Jepma & Kamphuis.: *Introduction to International Economics*. – London 2002: Prentice Hall

Transport

Tr210 Transport- og lagerteknikk

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: Ingen spesielle
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t forelesninger og øvinger pr uke.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Formål med kurset er å gi studentene en innsikt i hvordan teknikk anvendes for sikker og effektiv transport av personer og gods. De ulike transportmidlers fordeler og ulemper analyseres, og deres påvirkning på miljøet diskuteres.
Innhold: Følgende emner behandles:
  - Enhetslaster og håndtering
  - Emballasjelogistikk
  - Lagerstyring
  - Eksterne transportmidler for gods- og persontransport (bil, jernbane, skip, fly), og deres utviklingstrekk
  - Terminaler
  - Multimodale transportter
  - Transport og miljø
  - Farlig godsLitteratur: Foss, Bjørn og Helge Virum: *Transportlogistikk* - Oslo: Gyldendal yrkesopplæring, 2000.
Statens vegvesen, Vegdirektoratet: "Hvor mye kan du laste? Hvor kan du kjøre?", siste utgave. Diverse utdelt materiale.

Tr310 Transportøkonomi

- Studiepoeng: 12
Forkunnskaper: SØ210 Mikroøkonomi.
Tid: Høstsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske innleveringer av oppgaver.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/Innhold: Obligatoriske oppgaver må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Gi en grundig innføring i etterspørsels- og tilbudssammenhengene i ulike deler av transportnæringen, såvel gods- som persontransport. Skape forståelse for analysemetoder som kan nyttes i studier og prognoser av etterspørsels- og kostnadsforhold i transportsektoren. Behandle samfunnsøkonomiske prinsipper for prissetting av transporttjenester, herunder prisdiskriminering og trafikktopp- og kapasitetsprising. Gi en innføring i bruk av kostnads/nytteanalyser ved valg av transportprosjekter.
Litteratur: Grøvdal, Anker og Harald M. Hjelle: *Innføring i Transportøkonomi.*- Oslo: Fagbokforlaget, 1998.
Transport Economics: Selected Readings 1 edited by Tae Hoon Oum . [et al.]. - Amsterdam : Harwood Academic Publishers, 1997.
Diverse utdelt materiale.

Tr400 Transport og lokalisering

- Studiepoeng: 6
Forkunnskaper: SØ210 Mikroøkonomi og Tr310 Transportøkonomi.
Tid: Vårsemester
Undervisning: 2 t. forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Å gi studenten en forståelse for hvilke økonomiske krefter som er bestemmende for lokalisering av økonomisk aktivitet; bedrifter, næringer, byer etc. Det vil særlig bli fokusert på betydningen av transport og transportinfrastruktur som regionaløkonomisk virkemiddel.
Innhold: I første del av kurset gis en innføring i sentrale økonomiske teorier og modeller for lokalisering av økonomisk aktivitet. I andre del av kurset presenteres økonomiske teorier og modeller som mer spesifikt fokuserer på betydningen av transport og transport-infrastruktur. Teoriene og modellene suppleres med erfaringer fra gjennomførte studier på feltet.
Litteratur: Ikke fastlagt

Tr410 Kollektivtransport

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	Obligatoriske fag første 4 semester ved grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk
Tid:	Høstsemester.
Undervisning:	4 t forelesning pr. uke. Innlevering av obligatoriske oppgaver.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
	Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål:	Kurset har som siktemål å gi studentene innsikt i og forståelse for sentrale problemstillinger og avveininger innenfor drift og plan-legging av kollektivtransport.
Innhold:	Første del av kurset tar opp problemstillinger knyttet til drift av kollektivselskap såsom vogn-, mannskaps- og turnusplanlegging. I den sammenheng legges det vekt på anvendelse av IT-verktøy. I kursets andre del behandles utforming av rutenettverk og fastlegging av rutetider. I tredje del av kurset tar opp forholdet mellom kollektivselskap og offentlige myndigheter, herunder anbud, incitaments- og kvalitetskontrakter.
Litteratur:	Stangeby, Ingunn og Bård Norheim: <i>Fakta om kollektivtransport</i> . - Oslo: Transportøkonomisk Institutt, 1995. - (TØI-rapport; 307/95). Sunde, Øyvind: <i>Kompendium i Tr410</i> . - Molde: HSM, 1999. Artikkelsamling, HSM.

Tr440 Samferdselsplanlegging

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	Kunnskap tilsvarende obligatoriske fag første 3 semester på det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk.
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	4 t forelesning. Innlevering av obligatoriske oppgaver.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
	Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål:	Kurset behandler den offentlige transportplanlegging, især på kommune- og fylkesnivå. Kurset, som er metoderettet, skal gi innsikt i: <ul style="list-style-type: none"> - generell fremgangsmåte for transportplanlegging - prinsipper for utforming av transportplaner - modeller brukt i transportplanlegging
Innhold:	Et generelt skjema for transportplanlegging. Prinsipper for utforming av transportplaner for ulike deler av transportsektoren. Forhold som påvirker transportetterspørselen og metoder for å forutsi denne. Metoder for å forutsi konsekvenser av alternative planutforminger med henblikk på forhold som reisetid, støy, forurensning, ulykker og kollektivtraffikkens driftskostnader. Metoder for sammenligning av alternative transportplaner. Det vil bli lagt vekt på å benytte minst ett av de vanligste EDB-baserte planverktøyene i praktiske øvinger og som grunnlag for obligatorisk(e) øving(er).
Litteratur:	Stangeby, Ingunn og Bård Norheim: <i>Fakta om kollektivtransport</i> . - Oslo: Transportøkonomisk Institutt, 1995. - (TØI-rapport; 307/95). Artikkelsamling. Høgskolen i Molde. Diverse utdelt materiale.

Tr450 Kyst- og luftfart

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Tr210 Transport og lagerteknikk er ønskelig
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	Muntlig evt. skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Ta opp problemstillinger vedrørende operasjonelle og markeds-messige forhold innen kystfart og luftfart. Samtidig vil det bli gitt en innføring i økonomiske problemstillinger, valg av materiell og drift av terminaler.
Innhold:	Kurset omhandler følgende emner: <ul style="list-style-type: none"> - Kystfartens markeder og rammebetingelser. - Rasjonaliseringsmuligheter i kystfarten, både fra teknisk og organisatorisk synspunkt. - Luftfartens arbeidsbetingelser, regulering eller deregulering, internasjonale organisasjoner. - Luftfartens markeder. Konkurransesfaktorer. - Materiellvalg i kystfart og luftfart. Kostnadsstrukturer ved de enkelte materielltyper. - Tilpasning til markedene. - Kystfarts- og luftfartsøkonomi. - Prispolitikk. - Drift av hurtigbåter: Spesielle problem og økonomiske forhold. Ruteopplegg. - Dekningsbidragsmetoden i kystfart. - Vedlikeholdsøkonomi.
Litteratur:	Foss, Bjørn: <i>Kompendium i kystfart</i> . - Molde: HSM, 2002.

Doganis, Rigas: *Flying Off Course: The Economics of International Airlines*. - London: Routledge, siste utgave.

Diverse utdelt materiale.

Tr490 Utplussing i bedrift

Studiepoeng: 30

Forkunnskaper: Gjennomført 1.-3. semester på grunnstudiet i Transportøkonomi og logistikk

Tid: Vårsemester. NB! Utvidet semesterlengde: Studentene må være hos arbeidsgiver fra semesterstart til og med juni måned.

Undervisning: Veiledning fra ansvarlig veileder hos arbeidsgiver og utpekt veileder ved høgskolen. NB! På grunn av begrenset antall praksisplasser praktiseres adgangsbegrensning til kurset. Nærmere prosedyrer for tildeling av plasser kunngjøres av studieleder.

Eksamensform: Skriftlig utredningsoppgave på oppdrag fra arbeidsgiver. Oppgaven skal presenteres muntlig for arbeidsgiver og veileder som også sensurerer denne. Tallkarakter.

Formål: Å gi generell arbeidserfaring og konkret bransjeerfaring til studentene, samt å gi praktisk trening i analyse av problemstillinger som er relevante for næringen.

Innhold: Arbeidstiden skal være tilsvarende normal fulltidjobb i den aktuelle bedriften. Arbeidstiden skal deles likt mellom arbeid med den konkrete analysen, og typisk arbeid i bedriften. Studentens arbeid skal tilrettelegges slik at man får bredest mulig innsikt i bedriftens ulike arbeidsoppgaver, med hovedvekt på administrative gjøremål. Det skrives en kontrakt med bedriften som sikrer en ansvarlig veileder ved bedriften og en ansvarlig veileder fra høgskolen.

Litteratur: Ingen.

Tr500 Europeisk transportpolitikk

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig studium i øk./adm eller første 3 semestre i grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk. Det er en fordel med forkunnskaper tilsvarende Tr160 Norsk Samferdsel og Tr310 Transportøkonomi

Tid: Vårsemester. Oppstart primo februar.

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset tar sikte på å gi innsikt i europeisk transportpolitikk med hovedvekt på EUs transportpolitikk.

Innhold: Hovedlinjer i europeisk transportpolitikk med vekt på transeuropeiske nettverk (TEN) og EUs transportpolitiske dokumenter. Kurset dekker både passasjer og godstransport innenfor de ulike transportformer. Infrastrukturspørsmål, miljø-spørsmål, avgifts- og prispolitikk og virkninger for Norge diskuteres.

Litteratur: *Missing Transport Networks in Europe* / edited by Peter Nijkamp (et al). - Aldershot: Avebury Pub, 1994.

EUs transportpolitiske dokumenter (green and white papers) innen kollektivtrafikk, avgiftspolitikk og transportnettverk.

Pensum er under revisjon.

Tr520 Internasjonale transport og distribusjon

Studiepoeng: 6

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig øk./adm eller fullført første 2 år av grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk, og kjennskap til logistikk/materialadministrasjon tilsvarende kurset Lo300 Innføring i Logistikk.

Tid: Høstsemester.

Undervisning: 3 t forelesninger og øvinger pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset tar sikte på å gi studentene innsikt i markedsstrukturer og deres betydning for internasjonale transport og videre den betydning faktisk infrastruktur har for transportene. På basis av dette og internasjonal praksis diskuteres de strategiske beslutninger man står overfor i internasjonal transport og distribusjon.

Innhold: Kurset dekker følgende emner:

- Logistikk og transport i forskjellige deler av verden
- Transportmidler benyttet i internasjonale transport
- Betydningen av havner, flyplasser, kanaler og tunneler i int. transport
- Funksjoner og aktører i int. transport
- Kjøp og salg av internasjonale transport herunder leverings- og betalingsbetingelser
- Dokumenter og forsikring i internasjonale transport

Litteratur: Wood, Donald F., et. Al.: *International logistics*- N.Y.: Chapman & Hall, 1995.

Eventuelt utdelt materiale.

Tr530 Konsekvensanalyser

- Studiepoeng: 12
- Forkunnskaper: Kunnskaper tilsvarende Tr310 Transportøkonomi og SØ210 Mikroøkonomi.
Kunnskaper tilsvarende SØ300 Offentlig økonomi er også en fordel.
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 2 t forelesning pr. uke + 2 t Case-veiledning. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatorisk innlevering av case som sensureres sammen med eksamen - og teller 50% av sluttkarakteren. Frist for innlevering av case: 1 uke før eksamensdato.
- Formål: Å gi kunnskaper innen anvendelsen av samfunnsøkonomisk velferdsteori på transportøkonomiske analyser, samt å gi ferdigheter innen prosjektarbeid knyttet til transportøkonomiske problemstillinger.
- Innhold: Kurset konsentreres om prinsipper for konsekvensanalyser knyttet til samferdsel. De ulike elementene i transportsektorens konsekvensutredninger gis stor plass med hovedvekt på nytte-kostnadsanalyser og deltemaer under dette som verdsetting av tidsgevinster, miljø- og helseeffekter. Innholdet tilegnes gjennom forelesninger og et obligatorisk prosjektarbeid knyttet til et case.
- Litteratur: Lærebok kunngjøres senere.
Artikkelsamling.
Utdelt materiale.

Tr560 Transportmodeller

- Studiepoeng: 6
- Forkunnskaper: Tr310 Transportøkonomi
- Tid: Høstsemesteret
- Undervisning: 2 t. forelesning per uke. Innlevering av obligatoriske oppgaver.
- Eksamensform: 4 t. skriftlig - Tallkarakter.
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
- Formål: Å gi en grunnleggende forståelse for hvordan trafikk genereres og fordeles i transportnettverk.
- Innhold: Tema som berøres:
- Transportnettverk
- Turmatriser
- 4-trinns metodikk
- Modeller for diskrete valg
- Trafikklikevekt
- Prognoser
Det vil bli lagt vekt på praktisk anvendelse av IT-verktøy.
- Litteratur: Ikke fattslagt

Tr605 Case og metode i transport

- Studiepoeng: 12
- Forkunnskaper: Mk231 Statistikk I eller tilsvarende
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 2 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.
- Eksamensform: Hjemmeeksamen. Obligatorisk gjennomføring av en markedsundersøkelse - Tallkarakter.
- Formål: Å gi en grunnleggende forståelse for prinsipper og problemer knyttet til gjennomføring av markedsundersøkelser. Utforming av spørreskjema samt analyse av slike står sentralt i kurset.
- Innhold: Temaer som berøres vil være:
- Forskningsdesign
- Utvalgsteori
- Datakilder og søk
- Design av spørreskjema
- Enkel dataanalyse
En viktig del av kurset vil være knyttet til gjennomføring og rapportering av en markedsundersøkelse. Hele evalueringen vil bli knyttet til gjennomføringen av denne. Kurset foreleses normalt på engelsk. Tr605 Case og metode i transport tilsvarende Lo605 Case og metode i logistikk.
- Litteratur: Churchill, Gilbert A.: *Marketing Research*. - 6th ed. - Chicago: Dryden Press, 1995
Støttelitteratur:
Selnes, Fred: *Markedsundersøkelser*. - 4. utgave. - Oslo: TANO, 1999.

Tr610 Godstransport

Studiepoeng:	6
Forkunnskaper:	Obligatoriske fag første 5 semester i det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	3 t. forelesning pr. uke. Innlevering av obligatoriske oppgaver
Eksamensform:	4 t. skriftlig eksamen - Tallkarakter Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen.
Formål:	Kurset har som siktemål å gi studentene innsikt i og forståelse for sentrale problemstillinger og avveininger innenfor planlegging og drift av godstransport.
Innhold:	Kurset har hovedfokus på de utfordringer transportørene står overfor når det gjelder å utforme transportopplegg som imøtekommer transportbrukernes behov. Det legges særlig vekt på samlastning og intermodalitet hvor det blir hvor det blir sentralt for samlasteren å optimalisere transportkjeden som helhet. Det innebærer en helhetlig planlegging av aktiviteter som innhenting, omlasting, terminalbehandling og utkjøring av godset i tillegg til selve hovedtransportene. Kurset tar også opp fraktrett og annet sentralt regelverk, f.eks. kjøre- og hviletidsbestemmelser, transport av farlig gods og lignende
Litteratur:	Diverse artikler og handouts.

Tr650 Prosjektoppgave

Studiepoeng:	18
Forkunnskaper:	Bare kandidater som har bestått minimum 120 studiepoeng i det 3-årige grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk kan skrive projektoppgave.
Tid:	Vårsemesteret
Undervisning:	Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har levert <i>disposisjon innen 1. desember. Innleveringsfrist er 1. juni.</i>
Formål:	Formålet med projektoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid knyttet til problemstillinger som er sentrale i grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk. Arbeidsformen vil ligge nær opp til det studentene vil møte i arbeidslivet.
Innhold:	Tema velges relativt fritt av kandidaten, men skal være knyttet til problemstillinger innen transportøkonomi eller logistikk, og det skal være godkjent av studieleder før detaljarbeidet iverksettes. De fleste studentene skriver oppgaven i samarbeid med en ekstern oppdragsgiver. Oppgaven skal inneholde teori knyttet til de fagområdene som inngår i grunnstudiet eller anvendelser av denne.
Litteratur:	Ingen spesifikk.

Tr815 Internasjonal skipsfart

Studiepoeng:	12
Forkunnskaper:	Ingen spesielle, men det er en fordel med forkunnskaper tilsvarende Tr310 Transportøkonomi og Tr160 Norsk Samferdsel eller Lo11 Introduksjon til logistikk og transportøkonomi.
Tid:	Vårsemester. Oppstart primo februar.
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke + 2 t oppgaveseminar. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, vil forelesningene bli gitt på engelsk.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen som teller 50% av sluttkarakteren. Obligatorisk innleveringsoppgave som teller 50% av sluttkarakteren
Formål:	Å gi en introduksjon til analyse av internasjonale skips-fartsmarkeder og strategisk ledelse av skipsfart. Dessuten er formålet å gi studentene en grunnleggende forståelse av de politiske rammebetingelsene skipsfarten opererer under. Gjennom den obligatoriske innleveringsoppgaven skal studentene få øvelse i selvstendig analyse av en problemstilling knyttet til internasjonal skipsfart.
Innhold:	Skipsfartsmarkeder. Trampfart og linjekonferanser. Godsmarkedet for bulk og containere. Ulike markedsbehov og tekniske og organisatoriske løsninger. Rollefordelingen mellom utskipere og vareavsendere (shippers and consignors). Skipsfartslovgivning og internasjonal skipsfartspolitik. Effektivitet og lønnsomhet i skipsfartsmarkedene. Internasjonale prosedyrer og kontraktsvilkår. Skipsregistre, bekvemmelighetsflagg og klassifiseringsordninger. Skipsfart og miljø. Aktuelle problemstillinger i internasjonal skipsfart.
Litteratur:	Stopford, Martin: <i>Maritime Economics</i> . – 2 nd ed. – London : Routledge, 1997. McConville, James: <i>Economics of Maritime Transport. Theory and Practice</i> – London: Witherby Publishers, 1999 Artikkelsamling.

Tr900 Dissertation M.Sc.

Credits:	22 ECTS
Prerequisites:	Completion of semester 1 and semester 2 of the M.Sc. in European Logistics, Transport and Distribution.
Timing:	Summer semester. Deadline for submission is mid September. Final date to be announced.
Lectures:	None. Individual guidance by appointed supervisor.
Exam:	Submission of dissertation (5 copies - 1 properly bound). English grades (percent).
Aim:	To give students experience in independent problem solving and presentation related to relevant subjects in the M.Sc. programme. Usually the dissertation is written as an assignment from a company or a public agency.
Contents:	The dissertation is to be written by one student only. The subject should be closely related to transport or logistics, and has to be approved by the Course Development Team. The dissertation must contain elements of theory relevant to the task. The assessment will be based on the student's ability to properly apply this theory to the assignment, the analysis itself, and on the presentation. The dissertation will be jointly assessed by a minimum of two professors from the three institutions responsible for the M.Sc. The dissertation must be written in English.
Literature:	Literature relevant to the dissertation, chosen by the student.

REGISTER, FAGOMRÅDER

Administrative fag

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap, 6 studiepoeng.
- Ad150 Organisasjon, 12 studiepoeng.
- Ad400 Strategisk ledelse, 6 studiepoeng.
- Ad505 Kompetanse- og kunnskapsledelse, 15 studiepoeng.
- Ad525 Vitenskapsteori og metode, 9 studiepoeng.
- Ad602 Regional næringsutvikling som økonomisk historie, 15 studiepoeng
- Ad615 Innovasjon og teknologi, 15 studiepoeng.
- Ad620 Etikk, 6 studiepoeng.

Akvakulturfag

- Ak105 Innføring i kjemi, 6 studiepoeng.
- Ak210 Kvalitet og marked, 6 studiepoeng.
- Ak250 Oppdrettsøkonomi, 6 studiepoeng.
- Ak301 Fiskeernæring I, 9 studiepoeng.
- Ak305 Matfiskproduksjon og produksjonsstyring, 12 studiepoeng.
- Ak312 Oppdrettsbiologi I, 6 studiepoeng
- Ak313 Oppdrettsbiologi II – arter utenom våre vanlige laksefisker, 6 studiepoeng
- Ak324 Settefiskproduksjon, 6 studiepoeng.
- Ak340 Fiskehelse, 6 studiepoeng.
- Ak351 Avlsarbeid, 9 studiepoeng.
- Ak400 Fiskeernæring II, 6 studiepoeng.
- Ak435 Prosjektoppgave, 6, 12 eller 18 studiepoeng

Bedriftsøkonomiske fag

- Bø001 Forkurs i regnskap, 0 studiepoeng
- Bø100 Innføring i bedriftsøkonomi, 6 studiepoeng.
- Bø101 Innføring i investeringsanalyse, 6 studiepoeng.
- Bø200 Finansregnskap med analyse, 6 studiepoeng.
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I, 12 studiepoeng.
- Bø330 Innføring i markedsføring, 6 studiepoeng.
- Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II, 12 studiepoeng.
- Bø430 Operasjonsanalyse, 6 studiepoeng.
- Bø440 Finansiell modellering, 6 studiepoeng.
- Bø520 Strategi og ledelse, 6 studiepoeng.
- Bø530 Økonomisk styring, 12 studiepoeng.
- Bø531 Advanced Management Accounting (T), 6 ECTS
- Bø540 Videregående finansregnskap, 6 studiepoeng.
- Bø550 Prosjektoppgave i finansiell styring, 18 studiepoeng.
- Bø570 Anvendt finansiering, 12 studiepoeng.
- Bø625 Finansieringsteori, 12 studiepoeng.
- Bø630 Finansregnskap med årsoppgjør II, 15 studiepoeng.
- Kan40 Kandidatoppgave for Øk.adm.studenter, 6 studiepoeng.

Fotballøkonomi

- Fø100 Fotballøkonomi, 6 studiepoeng
- Fø101 Spillteori og fotballøkonomi, 6 studiepoeng
- Fø200 Prosjektoppgave – Fotballøkonomi, 12 studiepoeng
- Fø201 Fotballøkonomi – norsk empiri og internasjonal komparasjon, 6 studiepoeng

Informatikkfag

- In102 Inføring i informasjonsteknologi, 6 studiepoeng.
- In105 Menneske-maskin kommunikasjon, 12 studiepoeng.
- In115 Nettverksdrift, 12 studiepoeng
- In135 Datamodellering og databaser, 12 studiepoeng.
- In136 Databaseprosjekt, 6 studiepoeng.
- In140 Systemering, 12 studiepoeng.
- In150 Programmering, 12 studiepoeng.
- In151 Programmeringspraksis, 12 studiepoeng.
- In160 Videregående programmering, 12 studiepoeng.

In204 Kopetansebasert utvikling, 12 studiepoeng.
In212 Objektorientert utvikling, 12 studiepoeng.
In220 Grafisk databehandling, 12 studiepoeng.
In230 Datamaskinarkitektur, 12 studiepoeng.
In240 Operativsystemer, 12 studiepoeng.
In270 Datakommunikasjon, 12 studiepoeng.
In295 Algoritmer og datastrukturer, 12 studiepoeng.
In330 Programmeringsspråk og kompilatorteknikk, 12 studiepoeng.
In350 Dokumentbehandling og informasjonsstyring, 12 studiepoeng.
In380 Robuste og sikre systemer, 12 studiepoeng
In500 Hovedoppgave, 30 studiepoeng.
In520 Prosjektoppgave, Nettsystemer, 18 studiepoeng.
In530 Prosjektoppgave, Systemutvikling, 18 studiepoeng.
In601 Databaseapplikasjoner, 12 studiepoeng.
In625 Mikroprosessorteknikk, 12 studiepoeng
In725 Prosjektstyring, 6 studiepoeng.
In730 Utvikling av material- og produksjonsstyringssystemer (MPS), 12 studiepoeng.

Juridiske fag

Ju215 Forvaltningsrett, 15 studiepoeng.
Ju300 Rettslære I, 12 studiepoeng.
Ju400 Skatterett I, 6 studiepoeng.
Ju500 Skatterett II, 12 studiepoeng.
Ju510 Rettslære II, 6 studiepoeng.
Ju605 Arbeidsrett, 15 studiepoeng.

Logistikkfag

Lo110 Introduksjon til logistikk og transportøkonomi, 12 eller 6 studiepoeng
Lo200 Industriell kjøpsadferd, 6 studiepoeng.
Lo205 Elektronisk handel, 12 studiepoeng.
Lo300 Innføring i logistikk, 6 studiepoeng.
Lo501 Styringsmodeller i logistikk I, 12 studiepoeng.
Lo505 Innkjøpsledelse, 6 studiepoeng.
Lo510 Verdikjedeanalyse, 6 studiepoeng.
Lo525 Kvalitetsledelse, 6 studiepoeng.
Lo531 Distribusjonsplanlegging m. ruteplanlegging, 6 studiepoeng.
Lo600 Simulering av logistikksystemer, 6 studiepoeng.
Lo601 Beslutninger under usikkerhet, 6 studiepoeng
Lo605 Case- og metode i logistikk, 12 studiepoeng.
Lo645 Anvendt logistikk, 6 studiepoeng.
Lo702 Innkjøps- og forsyningsteori, 12 studiepoeng.
Lo703 Modeller for lager og produksjonsstyring, 12 studiepoeng
Lo704 Matematisk modellering i logistikk, 6 studiepoeng
Lo904 Seminarrekke i logistikk, 24 studiepoeng
Lo905 Bruk av statestikkpakker, 3 studiepoeng.
Lo910 Proposal, 6 studiepoeng.
Lo950 Mastergradsoppgave, 30 studiepoeng.
Lo955 Forecasting, 6 studiepoeng.

Matematiske fag

Mk001 Forkurs i matematikk, 0 studiepoeng.
Mk002 Støttekurs i matematikk, 3 studiepoeng
Mk101 Innføring i matematikk, 6 studiepoeng.
Mk121 Matematiske metoder, 15 studiepoeng.
Mk130 Grunnkurs i statistikk, 15 studiepoeng.
Mk202 Diskret matematikk, 6 studiepoeng.
Mk211 Numeriske metoder, 9 studiepoeng.
Mk231 Statistikk I, 6 studiepoeng.
Mk240 Lineær algebra, 15 studiepoeng.
Mk261 Anvendt statistikk, 15 studiepoeng.
Mk332 Statistikk II, 9 studiepoeng.

Petroleumslogistikk

Pt100 Olje- og gassmarkedet

Pt400 Olje- og gassteknologi

Pt500 Vedlikehold og vedlikeholdsstyring

Revisjonsfag

Re300 Revisjon I, 6 studiepoeng.

Re500 Revisjon II, 15 studiepoeng.

Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap, 12 studiepoeng.

Språkfag

Sp301 Engelsk I - for næringslivet, 6 studiepoeng.

Sp302 Engelsk II - for næringslivet, 6 studiepoeng.

Sp311 Tysk I – for næringslivet, 6 studiepoeng.

Sp312 Tysk II – for næringslivet, 6 studiepoeng

Sp315 Norsk I - språk og kultur, 6 studiepoeng.

Statsvitenskapelige fag

Sv005 Aktuelle politiske emner, 0 studiepoeng.

Sv100 Det norske politiske og administrative system, 12 studiepoeng.

Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk, 12 studiepoeng.

Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer, 12 studiepoeng.

Sv202 Komparativ og internasjonal politikk, 12 studiepoeng.

Sv203 Organisasjonsteori og offentlig politikk, 12 studiepoeng.

Sv310 Mellomfag i statsvitenskap, 30 studiepoeng.

Sv315 Mellomfag i administrasjon og organisasjonsvitenskap, 30 studiepoeng.

Samfunnsøkonomiske fag

Sø110 Makroøkonomi, 6 studiepoeng.

Sø210 Mikroøkonomi, 6 studiepoeng.

Sø300 Offentlig økonomi, 6 studiepoeng.

Sø410 Makroøkonomi II, 6 studiepoeng.

Sø420 Miljø- og ressursøkonomi, 6 studiepoeng.

Sø510 Konkurransestrategi, 6 studiepoeng.

Sø610 Anbud, auksjoner og konkurranseutsetting, 6 studiepoeng

Sø630 Internasjonal økonomi, 6 studiepoeng

Transportfag

Tr210 Transport- og lagerteknikk, 6 studiepoeng.

Tr310 Transportøkonomi, 12 studiepoeng.

Tr400 Transport og lokalisering, 6 studiepoeng.

Tr410 Kollektivtransport, 12 studiepoeng.

Tr440 Samferdselsplanlegging, 12 studiepoeng.

Tr450 Kyst- og luftfart, 6 studiepoeng.

Tr490 Utplassering i bedrift, 30 studiepoeng.

Tr500 Europeisk transportpolitikk, 6 studiepoeng.

Tr520 Internasjonale transport og distribusjon, 6 studiepoeng.

Tr530 Konsekvensanalyser, 12 studiepoeng.

Tr560 Transportmodeller, 6 studiepoeng.

Tr605 Case og metode i transport, 12 studiepoeng.

Tr610 Godstransport, 6 studiepoeng.

Tr650 Prosjektoppgave, 18 studiepoeng.

Tr815 Internasjonal skipsfart, 12 studiepoeng.

Tr900 Dissertation M.Sc., 22 ECTS

Alfabetisk kursregister

Advanced Management Accounting (T), Bø531	99
Aktuelle politiske emner, Sv005	130
Algoritmer og datastrukturer, In295	108
Anbud, auksjoner og konkurranseutsetting, Sø610	135
Anvendt finansiering, Bø570	100
Anvendt logistikk, Lo645	118
Anvendt statistikk, Mk261	124
Arbeidsrett, Ju605	113
Avlsarbeid, Ak351	93
Bedriftsøkonomisk analyse II, Bø350	97
Beslutninger under usikkerhet, Lo601	118
Bruk av statistikkpakker, Lo905	120
Case og metode i logistikk, Lo605	118
Case og metode i transport, Tr605	139
Databaseapplikasjoner, In601	110
Databaseprosjekt, In136	105
Datakommunikasjon, In270	108
Datamaskinarkitektur, In230	107
Datamodellering og databaser, In135	105
Det norske politiske og administrative system, Sv100	130
Diskret matematikk, Mk202	123
Dissertation M.Sc, Tr900	141
Distribusjonsplanlegging med ruteplanlegging, Lo531	117
Dokumentbehandling og informasjonsstyring, In350	109
Elektronisk handel, Lo205	115
Engelsk I – for næringslivet, Sp301	128
Engelsk II - for næringslivet, Sp302	128
Entreprenørskap, innovasjon og teknologi, Ad615	89
Etikk, Ad620	90
Europeisk transportpolitikk, Tr500	138
Finansiell modellering, Bø440	98
Finansieringsteori, Bø625	100
Finansregnskap med analyse, Bø200	95
Finansregnskap med årsoppgjør I, Bø310	96
Finansregnskap med årsoppgjør II, Bø630	100
Fiskeernæring I, Ak301	91
Fiskeernæring II, Ak400	94
Fiskehelse, Ak340	93
Forecasting, Lo955	121
Forkurs i matematikk, Mk001	122
Forkurs i regnskap, Bø001	95
Forvaltningsrett, Ju215	112
Fotballøkonomi - norsk empiri og internasjonal komparasjon, Fø201	102
Fotballøkonomi, Fø100	102
Godstransport, Tr610	140
Grafisk databehandling, In220	107
Grunnkurs i statistikk , Mk130	123
Hovedoppgave, In500	109
Industriell kjøpsadferd, Lo200	115
Innføring i bedriftsøkonomi, Bø100	95
Innføring i informasjonsteknologi, In102	104
Innføring i investeringsanalyse, Bø101	95
Innføring i kjemi, Ak105	91
Innføring i logistikk, Lo300	116
Innføring i markedsføring, Bø330	96
Innføring i matematikk, Mk101	122
Innkjøps- og forsyningsteori, Lo702	119
Innkjøpsledelse, Lo505	116
Internasjonal skipsfart, Tr815	140
Internasjonal økonomi, Sø630	135
Internasjonale transportere og distribusjon, Tr520	138
Introduksjon til logistikk og transportøkonomi, Lo110	115
Kandidatoppgave for Øk. adm. studenter, Kan40	101
Kollektivtransport, Tr410	137
Komparativ og internasjonal politikk, Sv202	131
Komponentbasert utvikling, In204	106
Konkurransestrategi, Sø510	134
Konsekvensanalyser, Tr530	139

Kunnskap og kompetanse, Ad505	89
Kvalitet og marked, Ak210	91
Kvalitetsledelse, Lo525	117
Kyst- og luftfart, Tr450	137
Lineær algebra, Mk240	124
Makroøkonomi II, Sø410	134
Makroøkonomi, Sø110	133
Mastergradoppgave, Lo950	120
Matematisk modellering og logistikk, Lo704	119
Matematiske metoder, Mk121	123
Matfiskproduksjon og produksjonsstyring, Ak305	92
Mellomfag i statsvitenskap, Sv310	131
Mellomfagstillegg i administrasjon og organisasjonsvitenskap, Sv315	132
Menneske-maskin kommunikasjon, In105	104
Mikroprosessorteknikk, In625	110
Mikroøkonomi, Sø210	133
Miljø- og ressursøkonomi, Sø420	134
Modeller for lager og produksjonsstyring, Lo703	119
Nettverksdrift, In115	104
Norsk I - språk og kultur, Sp315	129
Numeriske metoder, Mk211	123
Objektorientert utvikling, In212	107
Offentlig økonomi, Sø300	134
Offentligrettet revisjon og regnskap, Re510	127
Olje- og gassmarkedet, Pt100	125
Olje- og gassteknologi, Pt400	125
Operasjonsanalyse, Bø430	97
Operativsystemer, In240	108
Oppdrettsbiologi I, Ak312	92
Oppdrettsbiologi II – arter utenom våre vanlige laksefisker, Ak313	93
Oppdrettsøkonomi, Ak250	91
Organisasjon, Ad150	88
Organisasjonsteori og offentlig politikk, Sv203	131
Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer, Sv120	130
Programmering, In150	106
Programmeringspraksis, In151	106
Programmeringsspråk og kompilorteknikk, In330	108
Proposal, Lo910	120
Prosjektoppgave - Fotballøkonomi, Fø200	102
Prosjektoppgave i finansiell styring, Bø550	100
Prosjektoppgave, Ak435	94
Prosjektoppgave, Nettsystemer, In520	110
Prosjektoppgave, Systemutvikling, In530	110
Prosjektoppgave, Tr650	140
Prosjektstyring, In725	111
Regional næringsutvikling som økonomisk historie, Ad602	89
Rettslære I, Ju300	112
Rettslære II, Ju510	113
Revisjon I, Re300	126
Revisjon II, Re500	126
Robuste og sikre system, In380	109
Samferdselsplanlegging, Tr440	137
Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk, Sv112	130
Seminarrekke i logistikk, Lo904	120
Settefiskproduksjon, Ak324	93
Simulering av logistikkssystemer, Lo600	117
Skatterett I, Ju400	112
Skatterett II, Ju500	113
Spillteori og Fotballøkonomi, Fø101	102
Statistikk I, Mk231	124
Statistikk II, Mk332	124
Stats- og kommunalkunnskap, Ad105	88
Strategi og ledelse, Bø520	98
Strategisk ledelse, Ad400	88
Styringsmodeller i logistikk I, Lo501	116
Støttekurs i matematikk, Mk002	122
Systemering, In140	105
Transport- og lagerteknikk, Tr210	136
Transport og lokalisering, Tr400	136
Transportmodeller, Tr560	139
Transportøkonomi, Tr310	136
Tysk I - for næringslivet, Sp311	128

Tysk II - for næringslivet, Sp312	129
Utplassering i bedrift, Tr490	138
Utvikling av material og produksjonsstyringssystemer (MPS), In730	111
Vedlikehold og vedlikeholdsstyring, Pt500	125
Verdikjedeanalyse, Lo510	116
Videregående finansregnskap, Bø540	99
Videregående programmering, In160	106
Vitenskapsteori og metode, Ad525	89
Økonomisk styring, Bø530	98

IT

S a m f u n n

Ø k o n o m i

L o g i s t i k k

H e l s e

h ø g s k o l e n i m o l d e

høgskolen i molde
Serviceboks 8
6405 Molde, Norway
Tel: 71 21 40 00
Fax: 71 21 41 00
postmottak@himolde.no
www.himolde.no

